

**ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ
МЕНЕДЖМЕНТУ ТА ПІДПРИЄМНИЦТВА
КАФЕДРА ПІДПРИЄМНИЦТВА, ТОРГІВЛІ ТА БІРЖОВОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ**

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на тему: «ОЦІНКА ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ЯК НАПРЯМ
ЗАПОБІГАННЯ БАНКРУТСТВА»

на здобуття освітнього ступеня **магістра**
зі спеціальності **076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність**
освітньо-професійної програми **Підприємництво та фінанси**

*Кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень.
Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання
на відповідне джерело*

_____ **Нікіта ДВОРНІК**

Виконав: здобувач(ка) вищої освіти гр. ПДБМ-61
Нікіта ДВОРНІК

Керівник: к.е.н., доцент
Наталія СТЕЛЬМАХ

Рецензент: д.е.н., професор
Ольга ГУСЄВА

Київ 2024

**ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ**

Навчально-науковий інститут менеджмента та підприємництва

Кафедра Підприємництва, торгівлі та біржової діяльності

Ступінь вищої освіти магістр

Спеціальність 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність

Освітньо-професійна програма Підприємництво та фінанси

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри підприємництва,
торгівлі та біржової діяльності

_____ Оксана ЗГУРСЬКА

«___» _____ 2024 р.

**ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ
ДВОРНИКА Нікити Сергійовича**

1. Тема кваліфікаційної роботи: Оцінка фінансової стійкості як напрям запобігання банкрутства

керівник кваліфікаційної роботи Наталія СТЕЛЬМАХ, к.е.н, доцент _____,

затверджені наказом Державного університету інформаційно-комунікаційних технологій від «19» жовтня 2023 р. № 145

2. Строк подання кваліфікаційної роботи «27» грудня 2023 р.

3. Вихідні дані до кваліфікаційної роботи: законодавчі та нормативні акти України; наукові праці вітчизняних та зарубіжних авторів; офіційні дані Державної служби статистики України, Міністерства фінансів України; річні звіти та первинна документація ТОВ «АметКомпані»; результати опитування та власних спостережень.

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити)

1. Теоретико-методологічні засади управління фінансовою стійкістю підприємства.
2. Діагностика фінансової стійкості підприємства
3. Напрями зміцнення фінансової стійкості підприємства

5. Перелік ілюстративного матеріалу: *презентація*

6. Дата видачі завдання «18» вересня 2023 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1	Складання плану кваліфікаційної роботи. Вивчення літератури, підбір наукових та навчальних матеріалів.	12.10.2023 р.	Виконано
2	Підготовка вступу і першого розділу	01.11.2023 р.	Виконано
3	Підготовка другого розділу	22.11.2023 р.	Виконано
4	Підготовка третього розділу	12.12.2023 р.	Виконано
5	Підготовка висновків та пропозицій	15.12.2023 р.	Виконано
6	Систематизація використаних під час дослідження джерел	16.12.2023 р.	Виконано
7	Подання роботи для перевірки на академічний плагіат	17.12.2023 р.	Виконано
8	Оформлення та представлення роботи на кафедрі	20.12.2023 р.	Виконано
9	Написання відзиву науковим керівником	21.12.2023 р.	Виконано
10	Зовнішнє рецензування	21.12.2023 р.	Виконано
11	Підготовка доповіді, презентації та ілюстративного матеріалу	22.12.2023 р.	Виконано
12	Попередній захист	23.12.2023 р.	Виконано
13	Захист кваліфікаційної роботи магістра	19.01.2024 р.	Виконано

Здобувач(ка) вищої освіти _____

Нікіта ДВОРНІК

Керівник
кваліфікаційної роботи _____

Наталія СТЕЛЬМАХ

РЕФЕРАТ

Текстова частина кваліфікаційної роботи на здобуття освітнього ступеня магістра: 126 стор., 24 рис., 23 табл., 97 джерел.

Метою кваліфікаційної магістерської роботи є обґрунтування теоретичних і методичних основ управління фінансовою стійкістю підприємства та визначення шляхів її зміцнення.

Об'єктом дослідження є процес управління фінансовою стійкістю підприємства.

Предметом дослідження є теоретичні основи та практичні аспекти управління фінансовою стійкістю ТОВ «АметКомпані»

В першому розділі роботи визначено економічну сутність та значення фінансової стійкості підприємства, розглянуті фактори, що впливають на фінансову стійкість підприємства. Розглянуто методичний інструментарій управління фінансовою стійкістю підприємства. Розроблено механізм управління фінансовою стійкістю, який функціонує з урахуванням певних організаційних структур, принципів, методів.

Другий розділ присвячено діагностиці фінансової стійкості підприємства. Надано загальну характеристику фінансово-господарської діяльності ТОВ «АметКомпані». Визначено тип фінансової стійкості підприємства та проведено факторний аналіз показників, що впливають на фінансову стійкість.

У третьому розділі проведено оцінку ймовірності банкрутства. використання різноманітних моделей діагностики фінансової стійкості у контексті загрози банкрутства показало, що ТОВ "АметКомпані" протягом досліджуваного періоду не є фінансово стійким. Розроблено модель забезпечення фінансової стійкості підприємства та запропонована стратегія забезпечення фінансової стійкості ТОВ "АметКомпані".

КЛЮЧОВІ СЛОВА: Фінансова стійкість, банкрутство, стратегія забезпечення фінансової стійкості.

ABSTRACT

Text part of the master's qualification work: 126 pages, 24 pictures, 23 table, 97 sources.

The purpose of the qualifying master's work is to substantiate the theoretical and methodical foundations of managing the financial stability of the enterprise and to determine ways to strengthen it.

The object of the study is the process of managing the financial stability of the enterprise.

The subject of the study is the theoretical foundations and practical aspects of managing the financial stability of AmetCompany LLC

In the first section of the work, the economic essence and significance of the financial stability of the enterprise are defined, the factors affecting the financial stability of the enterprise are considered. Methodical tools for managing the financial stability of the enterprise are considered. A financial stability management mechanism has been developed, which functions taking into account certain organizational structures, principles, and methods.

The second section is devoted to the diagnosis of the financial stability of the enterprise. A general description of the financial and economic activity of AmetCompany LLC is given. The type of financial stability of the enterprise was determined and a factor analysis of indicators affecting financial stability was carried out.

The third chapter assesses the probability of bankruptcy. the use of various diagnostic models of financial stability in the context of the threat of bankruptcy showed that "AmetCompany" LLC was not financially stable during the studied period. A model for ensuring the financial stability of the enterprise was developed and a strategy for ensuring the financial stability of "AmetCompany" was proposed.

KEY WORDS: Financial stability, bankruptcy, strategy for ensuring financial stability.

**ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ**

Навчально-науковий інститут менеджменту та підприємництва

**ПОДАННЯ
ГОЛОВІ ЕКЗАМЕНАЦІЙНОЇ КОМІСІЇ
ЩОДО ЗАХИСТУ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ
на здобуття освітнього ступеня бакалавра (магістра)**

Направляється здобувач(ка) Дворнік Н.С. до захисту кваліфікаційної роботи
(*прізвище та ініціали*)
за спеціальністю 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»
(*код, найменування спеціальності*)
освітньо-професійної програми Підприємництво та фінанси
(*назва*)
на тему: «Оцінка фінансової стійкості як напрям запобігання банкрутства».

Кваліфікаційна робота і рецензія додаються.

Директор ННІ

(підпис)

Сергій ФЕДЮНІН

(Ім'я, ПРІЗВИЩЕ)

Висновок керівника кваліфікаційної роботи

Здобувач(ка) Дворнік Н.С. виконав дослідження на достатньому рівні. Розкрив тематику дослідження, досягнув поставленої мети, запропонована модель забезпечення фінансової стійкості підприємства, а також розроблена стратегія забезпечення фінансової стійкості ТОВ «АметКомпані»

Все це дозволяє оцінити виконану кваліфікаційну роботу здобувача(ки) Дворніка Н.С. на оцінку «добре» та присвоїти йому(їй) кваліфікацію магістр з підприємництва та фінансів

Керівник кваліфікаційної роботи

Наталія СТЕЛЬМАХ

«___» _____ 20__ року

Висновок кафедри про кваліфікаційну роботу

Кваліфікаційна робота розглянута. Здобувач(ка) Дворнік Нікіта допускається до захисту даної роботи в Екзаменаційній комісії.

Завідувач кафедрою Підприємництва,
торгівлі та біржової діяльності

Оксана ЗГУРСЬКА

ВІДГУК РЕЦЕНЗЕНТА
на кваліфікаційну бакалаврську (магістерську) роботу

здобувача(ки) вищої освіти Дворніка Нікити Сергійовича
(прізвище, ім'я, по батькові)

на тему «Оцінка фінансової стійкості як напрям запобігання банкрутства»

Актуальність. Фінансова стійкість будь-якого підприємства є однією з головних умов його розвитку і забезпечення високого рівня конкурентоспроможності. За допомогою оцінки фінансової стійкості виробляються стратегія і тактика розвитку підприємства, обґрунтовуються плани й управлінські рішення, здійснюється контроль за їхнім виконанням, оцінюються результати діяльності підприємства. Основою фінансової стійкості є раціональна організація і використання оборотних засобів.

Незважаючи на значну кількість досліджень, присвячених проблемам управління фінансовою стійкістю підприємств, практично не знайшли відображення проблеми формування цілісного процесу управління нею у сучасних умовах. Тому актуальність теми дослідження кваліфікаційної магістерської роботи не визиває сумнівів.

Позитивні сторони.

1. Здійснено діагностику фінансової стійкості та визначено тип фінансової стійкості підприємства;
2. Проведено факторний аналіз показників, що впливають на фінансову стійкість;
3. Проведена оцінка ймовірності банкрутства підприємства за допомогою різних методів оцінки фінансового стану

Недоліки.

1. У третьому розділі більше уваги приділити саме напрямам реалізації стратегії забезпечення фінансової стійкості підприємства.
2. При написанні роботи було б доцільно використати більше інформації щодо досліджуваної тематики із зарубіжних літературних джерел
Відзначені зауваження не впливають на загальну позитивну оцінку кваліфікаційної бакалаврської (магістерської) роботи.

Висновок: *кваліфікаційна бакалаврська (магістерська) робота заслуговує оцінку "добре", а здобувач(ка) Дворнік Н.С. заслуговує присвоєння кваліфікації: магістр з підприємництва та фінансів.*

Рецензент:
Д.е.н., професор

_____ Ольга ГУСЕВА
підпис

ЗМІСТ

ВСТУП.....	9
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ СТІЙКІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА.....	12
1.1. Фінансова стійкість підприємства: сутність та чинники.	12
1.2. Методика оцінки фінансової стійкості підприємства	23
1.3. Механізм управління фінансовою стійкістю підприємства	34
РОЗДІЛ 2. ДІАГНОСТИКА ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	50
2.1. Організаційно-економічна характеристика ТОВ «АметКомпані»	50
2.2. Оцінка фінансової стійкості підприємства	67
2.3. Факторний аналіз показників, що впливають на фінансову стійкість підприємства.	74
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ ЗМІЦНЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	82
3.1. Забезпечення фінансової стійкості підприємства за допомогою оцінки ймовірності банкрутства	82
3.2. Розробка моделі забезпечення фінансової стійкості підприємства.....	91
3.3. Стратегія забезпечення фінансової стійкості ТОВ “АметКомпані”.97	
ВИСНОВКИ.....	106
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	109
ДОДАТКИ	119
ДЕМОНСТРАЦІЙНІ МАТЕРІАЛИ (Презентація).....	129

ВСТУП

Актуальність дослідження. Рівень стійкості фінансового стану – передумова успіху будь-якого сучасного підприємства. Фінансово стабільне підприємство має значні переваги перед іншими підприємствами, що проявляється у залученні інвестицій, отриманні кредитів, підборі постачальників та посередників, підборі кваліфікованих кадрів. Високий рівень фінансової стійкості підприємства дозволяє йому бути більш незалежним від зміни ринкової кон'юнктури і мати менший ризик опинитися на межі банкрутства. Тому стратегічною метою будь-якого бізнесу є забезпечення фінансової стабільності.

В умовах нестабільної економіки кожен суб'єкт господарювання постійно шукає шляхи підвищення своєї ефективності. Тому управління фінансовою стійкістю є одним із найважливіших принципів діяльності підприємства, що дає інформацію про його фінансові можливості в майбутньому. Управління фінансовою стабільністю є необхідною умовою життєдіяльності підприємства і забезпечує йому високий рівень конкурентоспроможності..

Система фінансового менеджменту включає багато різноманітних сфер. При цьому, управління фінансовою стійкістю підприємства є однією з найважливіших. Воно тісно пов'язаною з іншими системами управління, такими як управління доходами і витратами, рухом активів, капіталом і грошовими потоками, управління структурою капіталу та іншими аспектами діяльності підприємства.

Проблеми управління фінансовою стійкістю підприємства досліджувалися багатьма вітчизняними і зарубіжними вченими-економістами, такими як М.С. Абрютіна, Г.М. Азаренкова, О.Я. Базилінська, І.О. Бланк, Є.Ф. Брігхем, О.Ю. Верланов, М. Голдер, В.М. Гриньова, О.Є. Гудзь, А.В. Грачов, М.М. Єрмошенко, О.Д. Заруба, К.В. Ізмайлова, В.В. Ковальов, Ж.Конан, О.В. Кондратьєв, Г.О. Крамаренко, М.В. Мельник, А.І. Півень, В.В. Подд'юргін, В.С. Пономаренко, О.П. Ряхнянська, Г.В. Савицька,

Н.В. Тарасенко, Р. Таффлер, Г. Тішоу, А. Уолл, Р. Фолк, Г. Фостер, А. Д. Шеремет та ін.

Незважаючи на значну кількість досліджень, присвячених проблемам управління фінансовою стійкістю підприємств, практично не знайшли відображення проблеми формування цілісного процесу управління нею у сучасних умовах. Тому актуальність теми дослідження кваліфікаційної магістерської роботи не визиває сумнівів.

Метою кваліфікаційної магістерської роботи є обґрунтування теоретичних і методичних основ управління фінансовою стійкістю підприємства та визначення шляхів її зміцнення.

Враховуючи теоретичну актуальність та практичну значущість управління фінансовою стійкістю підприємства, в роботі були поставлені та вирішені наступні **завдання:**

- визначено економічну сутність та значення фінансової стійкості підприємства;
- розглянуто методичний інструментарій управління фінансовою стійкістю підприємства;
- розкрито механізм управління фінансовою стійкістю підприємства;
- надано загальну характеристику фінансово-господарської діяльності ТОВ «АметКомпані»;
- проведено діагностику фінансової стійкості та визначено тип фінансової стійкості підприємства;
- проведено факторний аналіз показників, що впливають на фінансову стійкість;
- проведена оцінка ймовірності банкрутства підприємства;
- розроблена модель забезпечення фінансової стійкості підприємства;
- розроблена стратегія забезпечення фінансової стійкості ТОВ «АметКомпані».

Об'єктом дослідження є процес управління фінансовою стійкістю

підприємства.

Предметом дослідження є теоретичні основи та практичні аспекти управління фінансовою стійкістю ТОВ «АметКомпані»

Методологія і методи дослідження. Методологічною базою наукового дослідження є праці вітчизняних та зарубіжних науковців, присвячені проблемам управління фінансовою стійкістю підприємства. У дипломній роботі використовувались такі методи дослідження як: системний аналіз, синтез, інформаційне моделювання, абстрагування та конкретизація, статистичні і аналітичні розрахунки; методи порівняння і аналізу, групування та графічний метод для наочного зображення результатів дослідження.

Інформаційна база дослідження ґрунтується на нормативно-довідковій та науковій літературі. Фактичні дані отримано з матеріалів фінансової звітності досліджуваного підприємства. Обробка даних здійснювалася за допомогою сучасних інформаційних технологій.

Структура та обсяг кваліфікаційної магістерської роботи. Робота складається із вступу, трьох розділів, висновку, списку використаних джерел та додатків. Повний обсяг роботи становить 128 сторінок.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ СТІЙКІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Фінансова стійкість підприємства: сутність та чинники.

У процесі економічних трансформацій велика увага зосереджується на аналізі фінансового стану підприємства. Цей аналіз визначається як результат його діяльності, що свідчить про досягнення підприємства, і водночас розкриває передумови його загального розвитку. У цьому контексті ключовим елементом оцінки фінансового стану є діагностика фінансової стійкості. Остання виступає однією з основних умов ефективного функціонування, розвитку та забезпечення високого рівня конкурентоспроможності підприємства. Фінансова стабільність відображає здатність підприємства покривати свої зобов'язання та борги, а також виходити з економічної кризи. Це набуває особливої важливості в умовах воєнного конфлікту.

У науковій економічній літературі існує розбіжність у розумінні сутності категорії "фінансова стійкість". Деякі дослідники визначають це поняття як збереження незмінності певних інваріантностей системи під час змін її стану. Інші автори розглядають "фінансову стійкість" як результат взаємодії господарських операцій економічної системи підприємства, спрямованої на генерацію факторів рівноваги та створення підґрунтя для подальшого розвитку.

Узагальнюючи різні точки зору, можна визначити, що "фінансова стабільність" представляє собою економічну категорію, яка охоплює комплекс факторів, забезпечуючи стан контрольованої рівноваги підприємства та його здатність до підтримки економічного зростання через ефективні господарські операції.

Відмінно від вітчизняних науковців, дослідження зарубіжних вчених

щодо фінансової стійкості підприємства базується на різних концепціях аналізу фінансової звітності. Наприклад, представник школи емпіричного прагматизму, Р. Фолк, акцентує увагу на аспектах управління оборотними засобами, власним капіталом та кредиторською заборгованістю.

Представник школи статистичного фінансового аналізу А. Уолл акцентував увагу на ідентифікації коефіцієнтів бухгалтерської звітності за допомогою статистичних методів.

Розробки школи мультिवаріантного аналізу Дж. Блісса базуються на визначенні структури зв'язку часткових показників фінансової звітності з узагальнюючими показниками ефективної діяльності. А представники школи стратегічного аспекту Е. Альтман, У. Бівер, Р. Таффлер, Г. Тішоу, Ж. Конан, М. Голдер надають перевагу перспективному аналізу порівняно з ретроспективним [8,].

Розглядаючи дослідження вітчизняних авторів, можна виділити наступні визначення фінансової стійкості. Та, на думку Коробова М. Я. фінансова стійкість підприємства – це розміщення фінансових ресурсів підприємства, а також відповідність параметрів діяльності підприємств критеріям позитивної характеристики фінансового стану [48].

Мамонтова Н.А. стверджує, що фінансова стійкість – це такий стан підприємства, за якого забезпечується стабільна фінансова діяльність, постійне перевищення доходів над витратами, вільний обіг грошових коштів, ефективне управління фінансовими ресурсами, безперервний процес виробництва і реалізації продукції, розширення й оновлення виробництва [62].

Кремень В.М. розглядає фінансову стійкість як спроможність підприємства за рахунок власних коштів забезпечувати діяльність або запаси і витрати, це здатність господарюючого суб'єкта функціонувати і розвиватися, зберігати рівновагу своїх активів і пасивів у мінливих умовах внутрішнього і зовнішнього середовищ [52].

Бланк І. О. визначає що таке поняття як «фінансова стійкість підприємства» дуже близьке до іншого економічного поняття – «фінансова

рівновага». Автор визначає зміст цих двох категорій частиною власних джерел при формуванні фінансових ресурсів підприємства [13, с. 138].

У свою чергу, Виноградов Г. Г. та Богданівська Л. А. стверджують, що поняття фінансової стійкості підприємства тісно пов'язане з перспективною платоспроможністю. Оцінка фінансової стійкості дозволяє зовнішнім суб'єктам аналізу (особливо інвесторам) визначити фінансові можливості підприємства на тривалу перспективу. Оскільки в умовах ринкової економіки здійснення процесу виробництва, його розширення, задоволення різних потреб підприємства виробляються за рахунок самофінансування, а при їх недостатності – позикових коштів, то велике значення має фінансова незалежність від зовнішніх позикових джерел, хоча обійтися без них складно. Тому вивчаються співвідношення позикового, власного і загального капіталу з різних позицій [15].

На думку Родіонової В. М., фінансова стійкість – це наявність власних оборотних коштів, їх збереження, співвідношення між власними і позиковими обіговими коштами, які характеризують ступінь фінансової стійкості підприємства, його становище на фінансовому ринку, можливості додаткової мобілізації фінансових ресурсів за допомогою випуску цінних паперів [81, с. 42].

Поляк Г.Б. трактує економічну сутність фінансової стійкості, зводячи її лише до забезпеченості запасів і витрат підприємства джерелами формування [23]. На нашу думку, це визначення дещо звужує розуміння сутності фінансової стійкості.

Ковальов В.В. і Волкова О.Н. стверджують, що найважливішою характеристикою фінансового стану будь-якого підприємства є стабільність його діяльності у світлі довгострокової перспективи, яка пов'язана із загальною фінансовою структурою підприємства, а також ступенем його залежності від інвесторів та кредиторів [43].

Крамаренко Г.О. та Чорна О.С. під фінансовою стійкістю підприємства розуміють його платоспроможність в часі з дотриманням умови фінансової рівноваги між власними і позиковими коштами. Фінансовою рівновагою є

таке співвідношення власних і позикових коштів підприємства, при якому за рахунок власних коштів повністю погашаються колишні і нові борги [51].

На думку таких авторів, як Русіна Ю.О. та Полозук Ю.В., фінансова стійкість – це більш узагальнена характеристика фінансового стану підприємства, тобто здатність суб'єкта господарювання розвиватися та функціонувати, забезпечувати фінансову незалежність та зберігати рівновагу своїх пасивів та активів, що гарантує інвестиційну привабливість та платоспроможність підприємства [82].

Узагальнюючи всі перелічені визначення, слід зазначити, що, на нашу думку, найбільш точним є трактування, яке надане Г.В. Савицькою, яка зазначає, що «фінансова стійкість підприємства – це здатність підприємства функціонувати та розвиватися, зберігати рівновагу своїх активів та пасивів у мінливому внутрішньому та зовнішньому середовищі, яка гарантує його постійну платоспроможність та інвестиційну привабливість у межах допустимого рівня ризику» [83].

Бланк І.О. зазначає, що таке поняття як «фінансова стійкість підприємства» дуже близьке до іншого економічного поняття – «фінансова рівновага». Він визначає зміст цих двох категорій частиною власних джерел при формуванні фінансових ресурсів підприємств [13]. На нашу думку, формування активів за рахунок позиченого капіталу в певних межах є об'єктивним явищем і не обов'язково свідчить про відсутність фінансової стійкості у суб'єкта господарювання.

Також, слід зауважити, що фінансова стійкість тісно пов'язана з поняттям фінансовий стан підприємства, при цьому деякі автори ототожнюють дані поняття, інші ж визначають фінансову стійкість як одну із характеристик фінансового стану поряд із ліквідністю, платоспроможністю, діловою активністю та рентабельністю.

Притуляк Н.М. вважає, що фінансова стійкість – це одна з комплексних характеристик фінансового стану, яка акумулює в собі результати управління

фінансовими ресурсами на стадіях їх формування, розміщення і використання, і таким чином, обумовлює можливості підприємства в забезпеченні стійких темпів його економічного розвитку на основі стабільного зростання прибутку і капіталу [79].

На думку Грабовецького Б. Є., фінансова стійкість – це надійно гарантована платоспроможність, рівновага між власними та залученими засобами, незалежність від випадковостей ринкової кон'юнктури і партнерів, довіра кредиторів і інвесторів та рівень залежності від них, наявність такої величини прибутку, який би забезпечив самофінансування [19].

Абрютіна М. С. й Грачов А. В. визначають «фінансову стійкість підприємства» як надійно гарантовану платоспроможність, незалежність від випадковостей ринкової кон'юнктури й поведінки партнерів [2].

Павловська О. В., Притуляк Н. М. і Невмержицька Н. Ю. розглядають фінансову стійкість з позиції спроможності підприємства, за рахунок власних коштів, забезпечувати запаси і витрати, не допускати невиправданої дебіторської і кредиторської заборгованості та своєчасно розраховуватися за зобов'язаннями [71].

Отже, дослідження точки зору вітчизняних та зарубіжних науковців що до поняття «фінансова стійкість» підприємства, дозволило сформулювати власне визначення, яке свідчить, що фінансова стійкість є узагальненим поняттям фінансового стану підприємства, яка відображає здатність підприємства бути самодостатнім у фінансовій діяльності, уникати банкрутства, підтримувати фінансовий стан.

Отже, фінансова стійкість підприємства є комплексним поняттям, яке залежить від різноманітних факторів.

Ці фактори можуть бути частково чи повністю контрольовані самим підприємством [56]

Вплив на фінансову стійкість підприємства здійснюється різними чинниками, і якщо будь-який з них виключається з аналізу фінансової стійкості, то оцінка впливу інших факторів, які були враховані, а також висновки, можуть бути викривлені і не здатні надати вірного образу

фінансової стійкості підприємства. [72].

На думку Рогози С.А. на фінансову стійкість підприємства здійснюють вплив дві групи факторів – внутрішні та зовнішні [80].

Півень А. І. стверджує, що на фінансову стійкість підприємства впливають такі фактори, як технологія, устаткування, матеріали та енергія, виробни, персонал, організація, методи та стиль управління [74].

Шеремет А. Д. поділяє внутрішні фактори фінансової стійкості підприємства на основні та другорядні [96]. В свою чергу, основні фактори фінансової стійкості підприємства він класифікує на виробничі та невиробничі. До виробничих факторів належать засоби та предмети праці, а також безпосередньо сама праця. До невиробничих відносять фактори професійного розвитку колективу, природно-охоронної діяльності та постачальницько-збутові. Неосновними внутрішніми факторами фінансової стійкості підприємства, на його думку, є структурні зрушення, порушення господарської та технологічної дисципліни.

Також Шеремет А. Д. вважає, що основним вихідним показником стійкості фінансового стану підприємства є різниця статутного та реального власного капіталу [96, с. 120]. З ним погоджуються Грачов А. В. і Абрютина М. С., які стверджують, що фінансова стійкість підприємства є не що інше, як надійно гарантована платоспроможність, незалежність від випадків ринкової кон'юнктури і поведінки партнерів. Вони ж виділяють і головну ознаку стійкості підприємства, тобто наявності чистих ліквідних активів, які визначаються як різниця між короткостроковими зобов'язаннями та усіма ліквідними активами на той чи інший момент часу [2].

Базилінська О. Я. вважає найбільш вагомими внутрішніми факторами, які впливають на фінансову стійкість підприємства, збут, виробництво продукції, інновації, система комунікацій, реклама, робота з персоналом, його мотивація, інфраструктура ринку, якість управлінського та бухгалтерського обліку, а також коректне діагностування фінансово-господарської діяльності [9]. Також авторка стверджує, що фінансова стійкість підприємства напряду залежить від міжнародних, національних та ринкових факторів. Вона наполягає, що міжнародні фактори впливають на

фінансову стійкість через загальноекономічні важелі, такі як міжнародна політика та конкуренція; через національні, такі як політичні, економко-демографічні умови господарювання; через ринкові фактори, такі як психологічний настрій населення, науково-технічний прогрес та форми конкуренції.

Ізмайлова К. В. впевнена, що чим більшими є швидкість оборотності дебіторської заборгованості, прибутковість реалізації продукції та частка власних оборотних коштів, тим стійкішим є фінансовий стан підприємства [37]. Втім, вона вважає, що на фінансову стійкість підприємства впливають наступні групи факторів: держава, маркетингові агентства та контактні аудиторії, політика постачальників, споживачі (замовники) та конкуренти. Так, на її думку, своєчасність постачання та якість постачальної продукції, напряду впливають на фінансову стійкість підприємства. З позиції споживачів (замовників) основними критеріями фінансової стабільності підприємства є рівень його платоспроможності та забезпеченості замовленнями. А з позиції конкурентів такими параметрами є темпи розвитку галузі та кількість підприємств-конкурентів. Держава ж впливає на фінансову стійкість підприємства через рівень податків та розмір державних джерел фінансування.

При цьому, Верланов О. Ю. підкреслює, що фінансова стійкість залежить від ефективності маркетингової та виробничої діяльності підприємства, а також від рівня його кадрового потенціалу та організаційної культури [18].

Грицюк М. вважає, що на фінансову стійкість підприємства впливають такі фактори, як конкурентна позиція, принципи діяльності, ресурси та ефективність їхнього використання, маркетингові стратегії та політика [28].

Ряхнянська О. П. стверджує, що факторами безпосереднього впливу на фінансову стійкість підприємства є конкуренти, інвестори, банки, постачальники, споживачі (замовники), податкова служба, посередники, органи місцевого самоврядування та проектні інститути [6]. На рисунку 1.1 представлена класифікація факторів, складена на основі цих трактувань.

Борецька Н.П. виділяє наступні фактори впливу на фінансову стійкість

підприємства, це положення підприємства на товарному ринку; конкурентоспроможність продукції (робіт, послуг); ділова репутація підприємства; залежність підприємства від зовнішніх інвесторів і кредиторів; наявність неплатоспроможних дебіторів; ефективність господарських і фінансових операцій [16].

Рис. 1.1 .Фактори, що впливають на фінансову стійкість підприємства (складено за [56; 69; 80])

Як бачимо, що багато вчених використовують різні підходи до класифікації факторів, що впливають на фінансову стійкість. Отже, загальної класифікації цих факторів не існує, оскільки різні джерела враховують різні аспекти. Деякі науковці впорядковують фактори впливу на фінансову стійкість підприємства за місцем їх виникнення, за важливістю результату, за структурою чи за часом дії. Ця різноманітність підходів вказує на складність і багатогранність самої проблеми фінансової стійкості підприємства. [13, с. 14] (рис. 1.2.).

Проведене дослідження підтверджує, що при аналізі фінансової стійкості підприємства важливо враховувати різноманітні фактори, які відображають фінансово-господарчу діяльність. Серед цих факторів слід оцінювати ризики, пов'язані з впливом кожного з них, та приймати обґрунтовані рішення з метою поліпшення фінансового стану підприємства. Врахування широкого спектру факторів дозволяє отримати більш повне та об'єктивне уявлення про фінансову стійкість, а аналіз ризиків сприяє ефективному управлінню цією стійкістю. Такий підхід сприяє прийняттю інформованих стратегічних рішень для покращення фінансової ситуації підприємства.

Рис.1.2. Види факторів, що впливають на фінансову стійкість підприємства (складено за [92])

Фінансовий стан підприємства, залежно від впливу різних чинників, можна розглядати як на поточний момент, тобто під час проведення аналізу, так і на перспективний, коли підприємство виходить на новий рівень фінансової стійкості. Визначаються такі типи фінансової стійкості підприємства: абсолютна, коли підприємство може підтримувати стабільний фінансовий стан навіть в умовах турбулентності; нормальна, що вказує на здатність утримувати стабільні фінансові показники за звичайних умов; нестійка (передкризова) стійкість, коли фінансова стійкість погіршується на

перехідному етапі перед кризовими ситуаціями; та кризова стійкість, що характеризує серйозні проблеми та важкості, пов'язані із забезпеченням фінансової стійкості, що може призвести до серйозних наслідків для діяльності підприємства.

Отже, на підставі проведеного дослідження можна зазначити, що в науковому співтоваристві не існує єдиної точки зору щодо факторів, які впливають на фінансову стійкість підприємства. Після вивчення різних підходів ми розробили систему факторів, які впливають на фінансову стійкість підприємства, і представили її на рисунку 1.3.

Внутрішні фактори фінансової стійкості

- Структура та динаміка витрат
- Розмір статутного капіталу
 - Галузева незалежність
- Стан майна і фінансових ресурсів
- Структура послуг, їх частка у загальному платоспроможному попиті

Зовнішні фактори фінансової стійкості

- Зовнішньо економічні зв'язки
- Рівень платоспроможного попиту, конкуренція
 - Економічні умови господарювання
 - Стан майна і фінансових ресурсів
- Податкова, кредитнофінансова, облікова, інвестиційна політика
 - Регіональне розташування підприємства
 - Сезонність діяльності підприємства

Рис. 1.3. Система факторів фінансової стійкості (складено за [80])

Таким чином, можна стверджувати, що однією з найзначущих фінансових проблем на сучасному етапі є ефективне управління фінансовою стійкістю підприємства. Зрозуміло, що фінансовий аналіз є обов'язковою складовою процесу ухвалення управлінських рішень. Шляхом оцінки фінансового стану підприємства та визначення рівня його фінансової стійкості можна виявити недоліки та встановити цілі для подальшого удосконалення роботи підприємства. Таким чином, кожне підприємство, яке

діє на сучасному ринку, повинно розробляти власну стратегію управління цими процесами, включаючи визначення оптимального рівня запасів, ефективне використання власних та залучених ресурсів для їх створення, а також управління співвідношенням власних та залучених коштів. Це допоможе зміцнити фінансову стійкість підприємства та уникнути ризику банкрутства.

1.2. Методика оцінки фінансової стійкості підприємства

Доведено значення аналізу фінансової стійкості підприємства у системі об'єктів загального фінансово-економічного аналізу. Важливість проведення аналізу фінансової стійкості підприємства визначається також тим фактом, що він служить основою для пошуку рішення в галузі підвищення ефективності функціонування підприємства, у тому числі й у галузі покращення рівня його фінансового стану. Проведення оцінки рівня фінансової стійкості підприємства відбувається на основі інформації бухгалтерської фінансової звітності. У першу чергу для оцінки фінансової стійкості підприємства необхідно провести дослідження динаміки і структури майна підприємства та джерел його формування.

Діагностика фінансової стійкості підприємства може проводитись за допомогою абсолютних та відносних показників. Можливе виділення чотирьох типів фінансової стійкості: абсолютна стійкість; нормальна стійкість; нестійкий фінансовий стан; кризовий фінансове становище.

Напрямки діагностики фінансової стійкості підприємства можна представити наступним чином:

1. Визначення типу фінансової стійкості підприємства (абсолютна, нормальна фінансова стійкість, нестійкий чи передкризовий фінансовий стан),
2. Оптимізація співвідношення власних та позикових коштів, оцінка структури капіталу підприємства,
3. Виявлення чинників відповідно до врахуванням спрямованості діяльності підприємства, інтересів основної групи користувачів, що впливають на структуру капіталу,
4. Оцінка фінансових ризиків (ефект фінансового важеля).

Визначення меж фінансової стійкості являється дуже важливим етапом діагностики, тому що недостатня фінансова стійкість приводить до неплатоспроможності підприємства як у середині підприємства, так і по

зовнішнім боргам; а надмірна фінансова стійкість гальмує фінансово-господарську діяльність та збільшує витрати [89].

Слід зазначити, що на різних етапах розвитку національної економіки використовувалися різні методичні підходи до оцінки фінансової стійкості підприємств. Найбільш поширеним підходом є коефіцієнт оцінки фінансового стану підприємства, де предметом дослідження є різні коефіцієнти – різні відносні показники, що розраховуються шляхом порівняння певних абсолютних показників господарсько-фінансової діяльності підприємства, що містяться у різних видах бухгалтерсько-фінансової звітності підприємства (табл. 1.1) [87].

Таблиця 1.1

Основні методичні підходи оцінки фінансової стійкості підприємства

Метод	Трактування
Фінансових коефіцієнтів	Визначає фінансову стійкість, платоспроможність і ліквідність, рентабельність діяльності, майновий стан та ділову активність.
Бальна оцінка	Порівняння отриманих значень із нормативними величинами з отриманням узагальнюючого показника вираженого в балах.
Рейтингова оцінка	Класифікація підприємств за рівнем їх фінансового стану і рейтингу кожного показника з метою їх ранжування за обраною ознакою.
Матрична оцінка	Побудова матриці стандартизованих коефіцієнтів на основі сукупності фінансових показників. Здійснюється порівняльна рейтингова оцінка за певними показниками.
Інтегральна оцінка	Визначення інтегрального показника на основі застосування різноманітних методичних підходів. Інтегральний показник може характеризувати як окремі складові, так і в цілому фінансовий стан.
Абсолютних показників	Оцінка окремих сторін фінансового стану та визначення типів фінансової стійкості щодо стабільності джерел покриття запасів і характеристики рівня фінансової стійкості на основі використання результатів маржинального аналізу.
Дискримінантні і моделі	Визначення вірогідності настання банкрутства на основі інтегральної моделі аналізу фінансового стану підприємства. Виділяють однофакторні (коефіцієнт Бівера, Вайбеля) та багатофакторні моделі (Терещенко, Савицька, Альтман, Ліс, Таффлер, Спрінгейт).

Джерело: складено за [17; 23; 28; 33; 39;53]

З усього сказаного випливає, що в економічній теорії та практиці існує безліч методик визначення фінансової стійкості підприємства, які відрізняються підходами, критеріями, системами показників, а також способами розрахунку. Відсутність єдиного підходу та об'єктивної бази для проведення розрахунку є недоліками методичних рекомендацій щодо визначення фінансової стійкості. Також не аргументовані принципи, якими формуються системи показників.

Зазвичай, оцінка за першим методом здійснюється за допомогою використання показників фінансової стійкості, аналізу стану активів підприємства, визначення його платоспроможності та ліквідності, а також застосування показників рентабельності та економічної діяльності. Однак класифікація груп, їх склад та методика розрахунку цих показників, які представлені у різних наукових дослідженнях, суттєво різняться. Це свідчить про відсутність єдиного підходу до оцінки фінансового стану підприємства на основі фінансових показників.

До сфери ключових показників діяльності підприємств і показників, що характеризують стан, рух і розміщення їх фінансових ресурсів, тобто фінансову стійкість, належать [16]:

- рентабельність (збитковість) підприємства;
- наявність і динаміка основних і оборотних активів;
- раціональність розміщення (використання) власних і отриманих коштів;
- ступінь фінансової незалежності підприємства (фінансова автономність);
- ліквідність і платоспроможність.

Як відомо, фінансова стійкість підприємства формується насамперед під впливом рентабельності його діяльності. Однак по зростанню показників платоспроможності, ліквідності, рентабельності не завжди можна судити про

становище фінансової стійкості підприємства, тому що:

- чим вище темп зростання прибутку, тим більша ймовірність ризику, що призведе до негативних наслідків для фінансової стійкості організації;
- розглянуті показники неспроможні характеризувати стратегічний розвиток організації. Це є основним недоліком цього підходу.

Слецьких С.Я., характеризує методичний інструментарій управління фінансовою стійкістю підприємств, виділяє такі групи показників (рис. 1.4).

Загальне оцінювання фінансової стійкості передбачає визначення:

- стійкості джерел формування капіталу;
- ресурсної стійкості;
- стійкості управління [33].

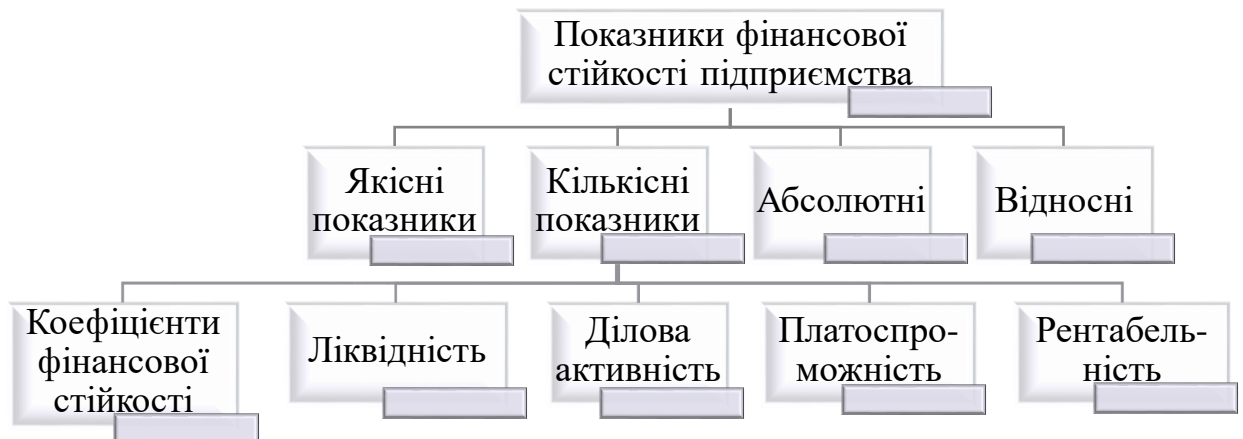

Рис. 1.4 Показники фінансової стійкості підприємства (складено за [45])

Кількісні показники є корисним інструментом для обчислення різних аспектів фінансової діяльності підприємства, таких як фінансова стійкість, платоспроможність, ліквідність, рентабельність діяльності, стан активів та ефективність господарської діяльності. Склад і алгоритм розрахунку цих фінансових показників є досить різноманітним і залежать від вибраної методики, яка може бути визначена нормативно-правовими актами або враховувати рекомендації вчених.

Проведене дослідження методів розрахунку дозволяє адаптувати їх для використання вітчизняними підприємствами.

Перший підхід ґрунтується на якісних методах, які базуються на модифікаціях балансової моделі фінансової стабільності. Західні економісти інтерпретують сутність фінансового балансу підприємства у контексті його здатності матеріально-фінансових потоків на всіх етапах циклу капіталу повертатися до стану, що забезпечує правильні пропорції у своєму русі, незважаючи на вплив дестабілізуючих факторів. [49] .

Французький економіст Коласс Б. у своїх дослідженнях стверджує, що концепцію фінансової рівноваги можна розглядати з двох взаємодіючих, але не взаємовиключних точок зору. Перша точка зору відображає юридичні вимоги кредиторів та передбачає, що підприємство повинно бути здатним погасити свої борги за допомогою наявних ліквідних засобів у необхідний момент. Друга точка зору базується на необхідності підтримувати функціональну рівновагу між джерелами та їх використанням, враховуючи стабільність перших і призначення других. Це призводить до визначення двох основних напрямків аналізу фінансової рівноваги підприємства на основі балансу: аналіз ліквідності та оборотності (також відомий як патримоніальний аналіз) і функціональний аналіз, який має дві модифікації - "горизонтальний" і "центр відповідальності" [1].

Другий підхід, для визначення типу фінансового стану підприємства, пропонує використовувати балансову модель фінансової стійкості. Українські та російські економісти (Ізмайлова О.В. [37], Костирко Р.О. [50], Шеремет А.Д. і Сайфулін Р.С. [96]), на відміну від західних економістів, вважають, що балансова модель найбільш всього відображає сутність фінансової стійкості підприємства.

Таким чином, можна стверджувати, що фінансовий баланс – це співвідношення власних і позикових джерел фінансування, яке дає нам інформацію про те, чи зможемо ми, за власний рахунок, повністю погасити стару та нову заборгованість підприємства. Точка фінансової рівноваги, розрахована у цієї моделі балансу не дозволяє, з одного боку, нерационально використовувати вже накопичені власні кошти, а з іншого - збільшувати

залучені кошти.

Власні та позикові кошти, що формуються, розподіляються та використовуються під час розвитку підприємства, служать оплатою та спрямовуються на поповнення його активів. Тому аналіз фінансової стійкості на кожному етапі цього процесу дозволяє визначити умови зміцнення або втрати фінансової рівноваги та підвищення ефективності управлінських рішень.

Третій підхід використовує якісні методи, що базуються на вивченні співвідношень між темпами зростання активів (майна) та пасивів (джерел засобів), а також їхніх складових для діагностики фінансової стійкості підприємства [12].

Визначення сутності поняття "фінансова стійкість підприємства" в контексті обороту капіталу може бути оцінено на основі співвідношення темпів зростання прибутку (T_p), темпів зростання товарообороту ($T_{вр}$), темпів зростання активів підприємства (T_a). Це відомо у світовій практиці аналізу як "золоте правило економіки підприємства". (1.1):

$$T_a \geq T_m \geq T_n \geq 100\% \quad (1.1)$$

Якщо на підприємстві підтримується саме таке співвідношення, то це свідчить про те, що:

- товарооборот зростає вищими темпами, ніж вкладений капітал, тобто ресурси підприємства використовуються ефективніше;
- прибуток підприємства збільшується інтенсивніше, ніж товарооборот, що свідчить про відносне зниження витрат;
- економічний потенціал підприємства зростає, оскільки усі темпові показники перевищують 100% [17].

Вчені Забродський В.А., Зінченко В.А. та Кизим М.О. [41] наполягають на четвертому підході, який базується на визначенні зон якісного оцінювання типів фінансової стійкості за допомогою створення двомірної матриці та

побудови траєкторії, яка характеризує її зміну в часі.

Діагностика фінансової стійкості, при цьому підході, здійснюється в чотири етапи.

На першому етапі, за допомогою таких показників, як оборотність (господарської діяльності), ліквідність, прибутковість і незалежність капіталу діагностується фактичний фінансовий стан підприємства на даний момент часу, а на другому – встановлюються нормативні значення цих показників [41].

На третьому етапі проводиться конструювання двох двокоординатних областей, які об'єднують основні принципи фінансової стійкості капіталу: "прибутковість – незалежність" та "динаміка – ліквідність". Після цього проводиться двокритеріальна оцінка типу фінансового стану підприємства. Саме на цьому етапі дві отримані якісні двокритеріальні оцінки типів фінансового стану ("рівновага" і "стабільність") об'єднуються в одну двовимірну матрицю чотирикритеріальної оцінки типів фінансового функціонування підприємства.

На четвертому етапі двовимірна матриця зон для чотирикритеріальної якісної оцінки фінансового стану підприємства вводить якісні оцінки в конкретні моменти, а потім з'єднує їх послідовно стрілками. Так формується траєкторія фактичної зміни типів фінансової стійкості компанії в часі [41]. Оцінка фінансового стану функціонування підприємства за допомогою цієї методики дозволяє охопити повний цикл обороту капіталу на усіх його стадіях.

Загалом, оцінка фінансової стійкості підприємства за допомогою різноманітних ланцюжків взаємопов'язаних індексів валютного курсу дозволяє визначити ступінь гнучкості структури фінансових ресурсів підприємства на всіх етапах циклу капіталу.

Вивчення структури пасиву балансу дозволяє виявити можливі причини фінансової стійкості (нестабільності) підприємства. Таким чином, збільшення частки власного капіталу з будь-якого джерела сприяє зміцненню

фінансової стійкості підприємства. Тим більше, що наявність нерозподіленого прибутку на підприємстві може служити джерелом поповнення оборотних активів та зменшення зобов'язань за поточними рахунками.

У діагностиці фінансової стійкості важливу роль відіграє аналіз власного капіталу, впливаючий із його різноманітних функцій. Статутний та додатковий капітал підприємства дозволяють ефективно організувати виробничий процес, використовувати передові технології, залучати висококваліфіковану робочу силу і зміцнювати позиції на ринку. Розмір власного капіталу взагалі забезпечує довіру партнерів компанії, що визначає можливість отримання від них фінансової підтримки у випадку несприятливих обставин. Невелика частка власного капіталу може збільшити підприємницький ризик для кредиторів.

Аналіз стійкості ресурсів, як важливої складової фінансової стійкості, включає в себе наступні аспекти:

Рівень взаємодії підприємства з суб'єктами ринкової інфраструктури.

Ступінь інтегрованості підприємства в систему виробничих відносин, залежність ефективності компанії від стану економіки.

Здатність компанії залучати кошти для забезпечення фінансової стійкості.

Контроль грошових потоків для забезпечення ефективного управління фінансами підприємства.

Стабільність управління (організаційна та функціональна стійкість) аналізується з точки зору відповідності організаційно-виробничої структури підприємства обраній стратегії розвитку та умовам ринку.

Діагностика фінансової стійкості передбачає розрахунок відносних показників, що наведені у таблиці 1.2.

Таблиця 1.2

Нормативні значення основних показників оцінки фінансової стійкості підприємства

Назва показника	Нормативне (рекомендоване значення)
Коефіцієнт фінансової автономії	$>0,5$
Коефіцієнт фінансової залежності	<2
Коефіцієнт фінансового ризику	$<0,5$ Критичне значення при 1
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	$>0,5$
Коефіцієнт фінансової стійкості	$>0,75$

Джерело: складено за [71]

Типи фінансової стійкості підприємства можна класифікувати за декількома ознаками, які визначають їх характеристики та особливості. Однією з основних класифікаційних ознак є час оцінки, а також рівень інвентарних джерел їх формування. Враховуючи ці критерії, можна виділити такі види фінансової стійкості підприємства:

Абсолютна фінансова стійкість: Цей тип стійкості є рідкісним і характеризується тим, що власний оборотний капітал повністю забезпечує запаси. Підприємство практично не залежить від банківських кредитів, володіє абсолютною ліквідністю та забезпечує поточну та майбутню платоспроможність.

Нормально стабільне фінансове становище: У цьому випадку запаси забезпечуються сумою оборотних коштів і довгострокових позик. Підприємство має нормальну ліквідність, платоспроможність, і його операційна діяльність є досить прибутковою.

Нестабільна фінансова ситуація: В цьому випадку запаси забезпечуються оборотними коштами, довгостроковими позиками та короткостроковими кредитами. Підприємство має нестабільну ліквідність, періодичну неплатоспроможність, уповільнене обертання оборотних активів, і виникає потреба в отриманні додаткових джерел фінансування.

Фінансова криза: У цьому випадку запаси та витрати не забезпечені джерелами їх створення, і підприємство знаходиться на межі банкрутства. Характеризується хронічною простроченою заборгованістю перед кредиторами, а відновлення платоспроможності без санації є практично

НЕМОЖЛИВИМ.

Ця класифікація дозволяє визначити характеристики та особливості фінансової стійкості підприємства в залежності від джерел формування запасів та їх відповідності витратам.

Фінансово-економічні показники разом з абсолютними показниками впливають на формування фінансової стійкості, яка визначається балансом і відображає стійкість фінансів підприємства через оптимальне співвідношення його власних та приватних ресурсів.

Фінансово-економічні показники та абсолютні показники формують фінансову стійкість, яка визначається балансом і характеризує стійкість фінансових підприємств за рахунок співвідношення власних і приватних ресурсів.

Таблиця 1.3

Модель визначення типу фінансової стійкості

Показники, надлишок (+) нестача (-)	Тип фінансової стійкості			
	Абсолютна фінансова стійкість	Нормальна фінансова стійкість	Нестійкий фінансовий стан	Кризовий фінансовий стан
$\pm \text{ВОК} = \text{ВОК} - \text{З}$	$\pm \text{ВОК} > 0;$	$\pm \text{ВОК} < 0;$	$\pm \text{ВОК} < 0;$	$\pm \text{ВОК} < 0;$
$\pm \text{ФК} = \text{ФК} - \text{З}$	$\pm \text{ФК} > 0;$	$\pm \text{ФК} > 0;$	$\pm \text{ФК} < 0;$	$\pm \text{ФК} < 0;$
$\pm \text{ЗВ} = \text{ЗВ} - \text{З}$	$\pm \text{ЗВ} > 0$	$\pm \text{ЗВ} > 0$	$\pm \text{ЗВ} > 0$	$\pm \text{ЗВ} < 0$

Джерело: складено за [71]

Запас фінансової стійкості визначається максимальним припустимим відсотком зниження операційного доходу, при якому операційна діяльність підприємства залишається беззбитковою. Цей показник служить індикатором рівня захисту підприємства від непередбачуваних ситуацій, таких як зменшення обсягів виробництва чи реалізації продукції. Резерв фінансової стійкості також враховується при оцінці захищеності кредиторів і постачальників від можливої несплати коштів підприємством за рахунками.

Параметри діяльності підприємства та розміщення його фінансових

ресурсів можуть вказувати на позитивну характеристику фінансового стану, що визначається як фінансова стійкість. Оцінка стану фінансової стійкості підприємства ґрунтується на ключових індикаторах, таких як платоспроможність, ліквідність, фінансова стійкість, ділова активність та рентабельність. Ці оцінки ґрунтуються на відповідних співвідношеннях між статтями балансу.

Здійснення оцінки ключових та загальних індикаторів дозволяє діагностувати фактичний стан підприємства, такий як стійкий або нестійкий стан на ринку, ефективність управління та вплив дестабілізуючих чинників. Після проведення діагностики можна вибрати тип управління виробничо-господарською та фінансовою діяльністю підприємства.

У нестабільному економічному середовищі ефективним підходом до управління фінансовою стійкістю є параметричне адаптивне управління, засноване на результатах із застосуванням елементів раннього запобігання впливу зовнішніх дестабілізуючих чинників.

Якщо розглядати фінансову стійкість підприємства в контексті соціально-економічної системи, важливо враховувати ряд особливостей. Однією з них є взаємопов'язаність та різноманітність процесів, що відбуваються на підприємстві і впливають на його фінансову стійкість. Додатково, існує обмежений обсяг кількісної інформації щодо динаміки цих процесів у системі.

У зв'язку з цим виникає необхідність користуватися виключно якісною інформацією для опису таких процесів. Проведене дослідження виокремлює значну кількість факторів, що безпосередньо впливають на фінансову стійкість підприємства. Ці фактори відносяться до слабо структурованих або слабоформалізованих систем. У зв'язку з цим для аналізу процесів у таких системах неможливо використовувати традиційний математичний підхід для розробки ефективних управлінських рішень.

Замість цього використовується когнітивний підхід, який дозволяє розуміти логіку розвитку системи при впливі на неї багатьох взаємозалежних

факторів. Цей підхід формує модель оцінки фінансової стійкості підприємства, що враховує складні взаємозв'язки та взаємодії у системі. (рис. 1.5).

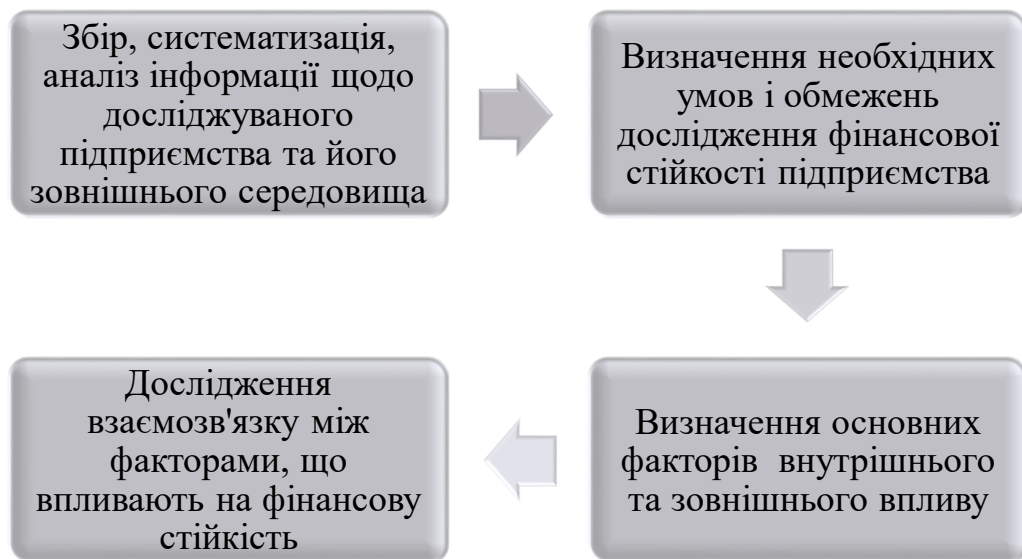

Рис. 1.5. Алгоритм побудови моделі оцінки фінансової стійкості підприємства (складено за [68])

Оцінка фінансової стійкості підприємства, у даному випадку, є основою такої моделі, яка відображає вплив факторів зовнішнього та внутрішнього середовища підприємства на інтегральну оцінку його фінансової стійкості. Кризовий та передкризовий стан певної частини підприємств України в умовах воєнного стану обумовлюють необхідність розробки нових, більш досконалих методичних підходів до управління фінансово стійким розвитком.

1.3. Механізм управління фінансовою стійкістю підприємства

Модель сталого фінансового стану підприємства повинна стати основним інструментом забезпечення фінансової стійкості і її використання рекомендується як самостійна послідовність дій для визначення індикативних показників структури балансу. У зв'язку з цим управління

фінансовою стійкістю повинне включати цілу низку організаційних заходів, що передбачають планування, оперативне управління, а також створення гнучкої організаційної структури управління всього підприємства. У цьому широко використовуються такі методи управління, як регламентування, регулювання та інструктування.

Організація планування фінансової стійкості необхідна для виявлення джерел надходження і напрямів використання власних коштів, встановленні пропорцій між зведеною калькуляцією всього обсягу продукції і запланованим боргом. Поточне управління фінансовою стійкістю передбачає обробку внутрішніх форм звітності, аналізу та аудиту. Розробка та подальше використання цих форм відкривають перспективи для зміцнення фінансового стану підприємства за рахунок достовірної інформації.

Таким чином, управління фінансовою стійкістю підприємства можна концептуалізувати як систему принципів і методів розробки та впровадження управлінських економічних рішень, пов'язаних із забезпеченням стабільного стану фінансових ресурсів, їх формуванням і розподілом. Ця система дозволяє підприємству розвиватися на основі збільшення прибутку та капіталу за рахунок збереження платоспроможності та кредитоспроможності, а також забезпечення та підтримання фінансової рівноваги підприємства.

Ефективне керування фінансовою стійкістю за допомогою фінансового механізму можливе лише при успішному поєднанні всіх його складових. Для досягнення цієї мети фінансовий механізм повинен відповідати таким вимогам: налаштованість кожного його елемента на виконання йому властивих функцій; спрямованість дій всіх компонентів фінансового механізму на задоволення інтересів всіх учасників фінансових відносин; забезпечення зворотного зв'язку між елементами фінансового механізму на різних рівнях, а також своєчасну реакцію верхньорівневих компонентів на зміни, що виникають під впливом нижньорівневих складових. [91, с. 18].

Для того, щоб чітко розуміти як формується механізм управління фінансовою стійкістю підприємства, необхідно визначити сутність цієї

категорії.

Погляди науковців на сутність поняття «управління фінансовою стійкістю» підприємства представлені в таблиці 1.4

Таблиця 1.4

Сутність поняття «управління фінансовою стійкістю»

Автори	Визначення управління фінансовою стійкістю
Шеремет А.Д., Сайфулин Р.С. [96]	Результат діяльності, який свідчить про забезпеченість підприємства власними фінансовими ресурсами, рівень їх використання, напрями їх розміщення.
Великий тлумачний словник [92]	Діяльність вищого управлінського персоналу підприємства, яка полягає у забезпеченні стійкості фінансового стану підприємства у довгостроковій перспективі за рахунок високої частки власного капіталу у сумі джерел фінансових ресурсів підприємства
Шандова Н.В. [94]	Управління фінансовою стійкістю підприємства є забезпечення оптимальної структури його активів, що дасть змогу забезпечити платоспроможність підприємства та, як результат, його фінансовустійкість
Литовченко Е.Ю., Калініченко О. Ю.[60]	Заходи, спрямовані на покращення фінансового стану підприємства, шляхом збільшення показників прибутковості, фінансової стійкості, ділової активності тощо.
Єлецьких С.Я. [33] Докієнко Л.М.[31]	Система принципів та методів розробки і реалізації управлінських рішень, пов'язаних із забезпеченням такого стану фінансових ресурсів і активів, їх формування та розподілу, яка б дозволила підприємству розвиватися на основі зростання прибутку та капіталу при збереженні платоспроможності і кредитоспроможності та забезпечення і підтримання фінансової рівноваги.
Приймак І.І. [78]	Система принципів і методів розроблення та реалізації управлінських рішень щодо формування та розподілу фінансових ресурсів задля забезпечення зростання вартості ділової одиниці та її фінансової стійкості у тривалому періоді.
Ковальчук Т.І., Цивак Ю. Ю. [45]	Система принципів та методів розроблення й реалізації управлінських рішень, пов'язаних із забезпеченням постійного зростання прибутку, збереження платоспроможності і кредитоспроможності, підтриманням фінансової рівноваги.

Як свідчать дані таблиці 1.4, представлені визначення поняття «управління фінансовою стійкістю» є досить різними.

Серед різноманіття визначень і підходів вчених до поняття "управління фінансовою стійкістю" варто виділити два основні підходи, які заслуговують найбільше уваги. Перший підхід розглядає "управління фінансовою стійкістю" як організаційне відображення фінансових відносин. Другий підхід розглядає його як сукупність методів, форм, інструментів, прийомів і важелів впливу на стан і розвиток суб'єкта господарювання.

Визначення особливостей формування механізму управління фінансовою стійкістю підприємства стає актуальним завданням, оскільки фінансова нестабільність у сучасних умовах господарювання домінує і вимагає створення відповідного механізму. Його відсутність може призвести до неплатоспроможності, банкрутства та загрози фінансовій безпеці підприємства.

Процес формування механізму управління фінансовою стійкістю підприємства є відповідальним і значущим, тому важливо визначити його складові та розподілити на послідовні етапи. По-перше, це включає визначення об'єктів та суб'єктів управління, які виконують конкретні дії, а також формулювання мети управління, яку призначено здійснювати ці суб'єкти.

Об'єктами управління фінансовою стійкістю можуть бути як діяльність окремих підприємств, так і його окремі підрозділи, конкретний виробничий процес, фінансова діяльність, прибуток, фінансові ресурси та інше. Суб'єктами управління фінансовою стабільністю можуть виступати вище керівництво, фінансові менеджери, фінансові відділи та служби, аналітики фінансової безпеки.

Основною метою управління фінансовою стабільністю є забезпечення фінансової безпеки та стабільності функціонування та розвитку підприємства в довгостроковій перспективі з прийнятним рівнем ризику. Таким чином, досягнення високого рівня фінансової стійкості під час розвитку та функціонування підприємства дозволяє сформувати оптимальну та гнучку структуру капіталу, забезпечити платоспроможність та ліквідність,

підтримувати баланс грошових потоків, зберігати кредитоспроможність, мати вільне маневрування коштами, утримувати оптимальну структуру активів та досягати стабільного перевищення надходжень над витратами.

Для досягнення мети управління фінансовою стійкістю підприємства необхідно чітко сформулювати та забезпечити виконання конкретних завдань, серед яких ключові є: забезпечення оптимальної структури капіталу та активів, підтримка постійної платоспроможності та кредитоспроможності, а також збалансування та забезпечення оптимальної структури грошових потоків.

Процес реалізації основної мети механізму управління фінансовою стійкістю підприємства повинен бути спрямований на вирішення цих важливих завдань для забезпечення ефективності та стабільності фінансового стану підприємства в довгостроковій перспективі.

досягнення оптимальної структури джерел фінансування підприємства;

оптимізація структури активів;

формування оптимального співвідношення активів та джерел їх фінансування;

забезпечення розширеного відтворення;

досягнення стану постійної платоспроможності та кредитоспроможності підприємства;

досягнення максимальної рентабельності операційної, фінансової та інвестиційної діяльності за рахунок підвищення ефективності використання фінансових ресурсів;

збалансування та забезпечення оптимальної структури грошових потоків підприємства;

посилення ефекту фінансового важеля тощо.

Рис.1.6. Завдання механізму управління фінансовою стійкістю підприємства (складено за [32])

Зокрема, Н.В. Шандова вважає, що головним завданням управління фінансовою стійкістю підприємства є забезпечення оптимальної структури його активів, що дасть змогу забезпечити платоспроможність підприємства та, як результат, його фінансову стійкість [95].

За визначенням Г. В. Савицької, головна увага управління фінансовою стійкістю має приділятися збереженню рівноваги активів та пасивів суб'єкта господарювання, що дасть змогу контролювати фінансову стійкість [83].

Борисов А.Б. , Родіонова В.М. [81], вважають одним з головних завдань фінансової стійкості збереження платоспроможності та кредитоспроможності в умовах припустимого рівня ризику.

Базілінська О.Я. вважає основним завданням управління фінансовою стійкістю визначення фінансової спроможності підприємства протистояти негативній дії різних факторів, що впливають на фінансовий стан [9].

При цьому основними цілями управління фінансовою стійкістю підприємства є забезпечення:

- збалансованості активів та пасивів;
- збалансованості доходів і витрат;
- збалансованості грошових потоків підприємства (рис. 1.7).

Рис. 1.7. Цілі управління фінансовою стійкістю підприємства (складено за [95])

У процесі управління фінансовою стійкістю підприємства основна мета та його основні завдання здійснюються шляхом виконання певних функцій, які слід розглядати насамперед як функції управління фінансовою стабільністю як системи управління і які є частиною кожного процесу управління. , незалежно від його діяльності, організаційно-правової форми, розміру та форми власності, по-друге, як функція управління фінансовою стабільністю як специфічна сфера управління підприємством в цілому (управління структурою капіталу, активами та грошовим потоком)) [13].

Для того, щоб забезпечити ефективність механізму управління фінансовою стійкістю підприємства, необхідно враховувати ряд принципів:

Регулювання: Кожен елемент механізму повинен діяти в межах чинного законодавства, забезпечуючи відповідність його функцій нормативам.

Інтеграція: Система управління фінансовою стабільністю повинна бути взаємодійною з загальною системою фінансового менеджменту компанії.

Гнучкість: Механізм повинен швидко адаптуватися до змін у зовнішньому та внутрішньому середовищі, що впливають на рівень фінансової стійкості.

Складність: Ефективність механізму залежить від комплексної ефективності всіх його компонентів.

Цілеспрямованість: Робота механізму повинна бути спрямована на досягнення конкретної мети.

Ефективність: Робота механізму повинна призводити до позитивного ефекту.

Постійний моніторинг: Необхідно постійно відстежувати рівень фінансової стійкості та його детермінанти.

Підпорядкування стратегії: Стратегія управління фінансовою стабільністю повинна вписуватися в загальну фінансову стратегію.

Узгодженість: Координація виконання заходів для забезпечення

фінансової стійкості.

Функціональність: Кожен елемент механізму повинен виконувати чітке функціональне призначення.

Механізм управління фінансовою стійкістю також виконує основні функції, такі як планування, організація діяльності, координація, мотивація та контроль.

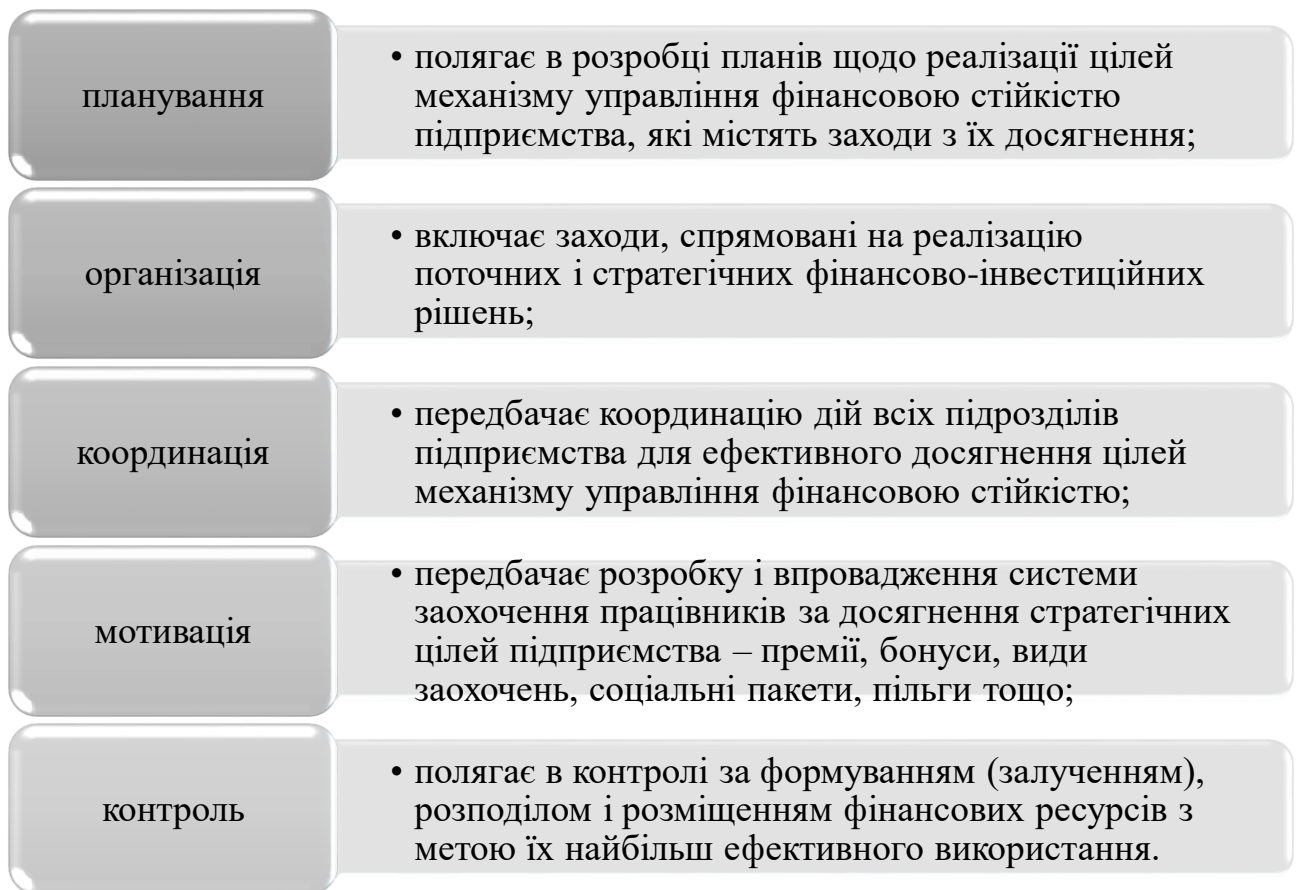

Рис.1.8. Функції механізму управління фінансовою стійкістю підприємства (складено за [22])

Механізм управління фінансовою стабільністю є невід’ємною частиною загальної системи управління підприємством, яка впливає на фактори, визначаючи функціонування підприємства в цілому.

Ефективність організації управління фінансовою стійкістю підприємства оцінюється тоді, коли об’єкт та суб’єкт управління чітко визначені, а дерево цілей управління фінансовою стабільністю сформульовано.

Модель сталого фінансового стану підприємства має стати ключовим інструментом для забезпечення фінансової стійкості. Використання цієї моделі рекомендується як самостійна послідовність дій для визначення індикативних показників структури балансу. З цієї причини управління фінансовою стійкістю передбачає цілу серію організаційних заходів, включаючи планування, оперативне управління та створення гнучкої організаційної структури управління підприємством. У цьому контексті широко використовуються методи управління, такі як регламентування, регулювання та інструктування.

Організація планування фінансової стійкості необхідна виявлення джерел надходження і напрямів використання власних коштів, встановленні пропорцій між зведеною калькуляцією весь обсяг своєї продукції і запланованим боргом. Поточне управління фінансовою стійкістю передбачає обробку внутрішніх форм звітності, аналізу та аудиту. Розробка та подальше використання цих форм відкривають перспективи для зміцнення фінансового стану підприємства за рахунок достовірної інформації.

Другим етапом є оцінка поточного стану і рівня фінансової стійкості, а також виявлення і аналіз факторів, що впливають на установу, а також на досягнення поставлених завдань і цілей. Оцінка поточного стану підприємства і його фінансової стійкості ґрунтується на різних методах фінансового аналізу. При визначенні факторів, що впливають на досягнення мети, необхідно оцінити глибину їх впливу на значення аналізованих показників. Найчастіше ці фактори діляться на внутрішні і зовнішні. Оцінка впливу факторів дозволяє виявити сильні і слабкі сторони, виявити резерви, розробити ефективні управлінські рішення і можливі напрямки розвитку.

Наступним кроком у створенні механізму управління є визначення способів впливу на вище вказані фактори. Найбільш прийнятним методом управління був би той, який забезпечує параметричне адаптивне управління на основі результатів з елементами раннього запобігання зовнішніх дестабілізуючих факторів. Використання цих методів забезпечить вихід

компанії з кризи і підвищить фінансову стійкість.

При виборі методу управління фінансовою стійкістю підприємства змістом процесу управління слід розглядати поєднання трьох елементів: інформації, організації управління і самого процесу управління.

Залежно від того, чи є фактори внутрішніми чи зовнішніми, розробляється комплекс заходів щодо нейтралізації загроз та обираються методи їх реалізації.

На цьому етапі використання інструментів управління фінансовою стабільністю є характерним, і вибір цих інструментів залежить від можливостей підприємства, виду його діяльності, фінансового стану, а також рівня організації контролю та управління на підприємстві. Інструменти управління фінансовою стійкістю підприємства представляють собою сукупність засобів, методів, важелів і способів здійснення управлінського впливу.

Для реалізації механізму управління використовуються інструменти аналізу та прогнозування показників фінансової стійкості, ліквідності, платоспроможності, прибутковості та їх коригування на основі змін зовнішнього та внутрішнього середовища. Ці інструменти включають в себе фінансові показники та показники, ставки податків, тарифи, ціни, тарифи, пільги, санкції, заохочення, дивіденди тощо.

Механізм управління фінансовою стабільністю підприємства реалізується за допомогою комплексу методів, таких як фінансовий облік, фінансовий аналіз, фінансове планування, фінансове регулювання та фінансовий контроль. Отже, фінансовий механізм має широкий спектр діяльності, від прогнозування до контролю, за функціональною ознакою.

Адаптація фінансових механізмів до невизначеності здійснюється за допомогою методів фінансового планування і регулювання. План спрямований на створення оптимальної програми траєкторії розвитку економічної та соціальної системи на певний період часу, а регулювання має на меті визначення конкретного робочого стану системи як превентивного

контролю.

Лeverидж широко використовується в механізмі управління фінансовою стабільністю, зокрема при розрахунках фінансового лeverиджу та його рівня, сили та впливу. Ці розрахунки використовуються для прийняття фінансових рішень. При оперативному аналізі важіль дії оцінюється за допомогою розрахунку його коефіцієнта та сили.

Ефективність фінансових важелів механізму управління фінансовою стійкістю підприємства оцінюється фахівцями за допомогою середньоарифметичних, графічних методів та аналітичних прийомів. Серед інших методів оцінки використовується моніторинг внутрішнього та зовнішнього середовища компанії та її найближчого оточення.

Використання аналітичної діагностичної бази дозволяє визначити межі фінансової стійкості підприємства і ризику фінансових стратегій. Для оцінки ефективності управління фінансовою стійкістю на різних рівнях (оперативному, тактичному, стратегічному) рекомендується використовувати методи порівняльного аналізу, усереднення, витрат, прибутку і результативності, а також методи оцінки фінансового стану підприємства.

Наступним кроком є розробка стратегії управління фінансовою стабільністю компанії: визначення цілей, стратегічних напрямків та перспектив розвитку, які відповідають загальній стратегії компанії [12].

Передостаннім етапом розробки є реалізація стратегії. Для цього адміністратор повинен володіти набором методів і моделей, що дозволяють приймати найбільш підходящі рішення.

Успіх стратегії компанії залежить від існуючої системи управління. Чому необхідно здійснювати нагляд на завершальному етапі, включаючи аналіз і оцінку рівня фінансової стійкості компанії. Визначте результати, досягнуті при реалізації стратегії, і порівняйте їх з встановленими критеріями. Далі слід адаптувати стратегію.

Порівнюючи критерії управління з фактичними результатами, можна

зробити висновок про успішність стратегії, ступінь досягнення цілей і відповідність стратегічних дій стратегічному плану. Результати аналізу надають всебічну оцінку поточної стратегії компанії, виявляючи стратегічні проблеми, ключові фактори успіху та потенціал компанії. Якщо фактичні результати відрізняються від критеріїв, то дії керівництва спрямовані на коригування процесу досягнення мети. Якщо відхилень або їх присутність у зазначених межах немає, коригування процесу реалізації стратегії не потрібно.

На 6-му етапі проводиться визначення результатів, досягнутих при реалізації стратегії управлінського нагляду, включаючи аналіз і оцінку фінансової стійкості підприємства, і порівняння їх з встановленими критеріями. В цей момент також може відбуватися адаптація стратегії та розробка коригувальних заходів.

Розглянуті етапи процесу управління фінансовою стабільністю підприємства представляють собою сукупність управлінських функцій, розташованих в логічному порядку їх реалізації. У даному випадку мова йде про використання замкнутого циклу управління або зворотного зв'язку для забезпечення фінансової стабільності. Використання відповідних інструментів є загальним для кожного етапу розвитку механізму управління фінансовою стабільністю, тому при розробці структури управління бажано визначити специфічні інструменти для кожного етапу процесу управління.

Стабільність фінансів шляхом використання фінансових механізмів управління дозволяють домогтися бажаного результату тільки при виконанні наступних умов: готовність кожного елемента фінансового механізму нести притаманний йому тягар; керівництво діяльністю всіх елементів фінансового механізму, що забезпечують інтереси всіх суб'єктів фінансових відносин, зворотного зв'язку від всіх елементів фінансового механізму на різних рівнях своєчасного реагування елементів фінансового механізму на високому рівні, що зміни, які відбуваються під дією низькорівневих елементів. [15].

Таким чином, в результаті проведення теоретичних досліджень можна

зробити такі висновки:

1. Фінансова стійкість підприємства оцінює стан фінансових ресурсів, їх розподіл та використання, що забезпечує розвиток підприємства на основі зростання прибутку та капіталу за збереження його платоспроможності та кредитоспроможності в умовах допустимого рівня ризику;

2. Фінансова стійкість багато в чому залежить від оптимальності структури джерел капіталу та від оптимальності структури активів, а також від урівноваженості активів та пасивів. Фінансова стійкість підприємства здійснюється інструментами та методами фінансового менеджменту, як механізму управління фінансовими потоками на основі аналізу фінансово-господарської діяльності;

3. Фінансова стійкість характеризується системою абсолютних та відносних показників. За результатами аналізу відповідно до системи критеріїв характеристики типу фінансової стійкості приймаються рішення про оптимізацію управління фінансовими потоками, раціональність структури активів та пасивів, визнання платоспроможності підприємства, що є підставою для підготовки рішень про оптимізацію структури його капіталу, фінансову підтримку або про його реорганізацію чи ліквідацію.

Аналіз фінансової стійкості підприємства є основою прийняття управлінських рішень, оскільки він забезпечує своєчасне надходження необхідної інформації.

Для ефективного функціонування механізму управління фінансовою стійкістю підприємства необхідна належна система забезпечення цього процесу, яка включає:

- нормативно-правове забезпечення – це законодавча база, що регламентує права і обов'язки суб'єктів підприємницької діяльності, стандарти, норми, нормативи, а також положення, інструкції, накази та інша документація, що створюється на самому підприємстві, стосується фінансово-господарської діяльності та є обов'язковою для виконання;

- фінансово-економічне – містить у собі фінансові ресурси, що

мобілізуються з різних джерел для забезпечення стійкого розвитку підприємства та розширеного відтворення;

- організаційне – наявність відповідної організаційної структури, що відповідає за рівень фінансової стійкості на підприємстві;

- науково-технічне забезпечення – це науково-методичні та теоретико- методологічні напрацювання щодо діагностики та управління фінансовою стійкістю підприємств, інформаційна техніка, технології та програми для аналізу, планування та прогнозування рівня фінансової стійкості підприємства;

- кадрове забезпечення механізму включає підготовку та підвищення кваліфікації кадрів, які володіють відповідними навиками щодо оцінювання та підвищення рівня фінансової стійкості підприємства;

- інформаційне забезпечення механізму включає інформаційну базу (фінансову звітність, показники, індикатори та інше), яка необхідна для аналізу та забезпечення фінансової стійкості суб'єкта господарювання.

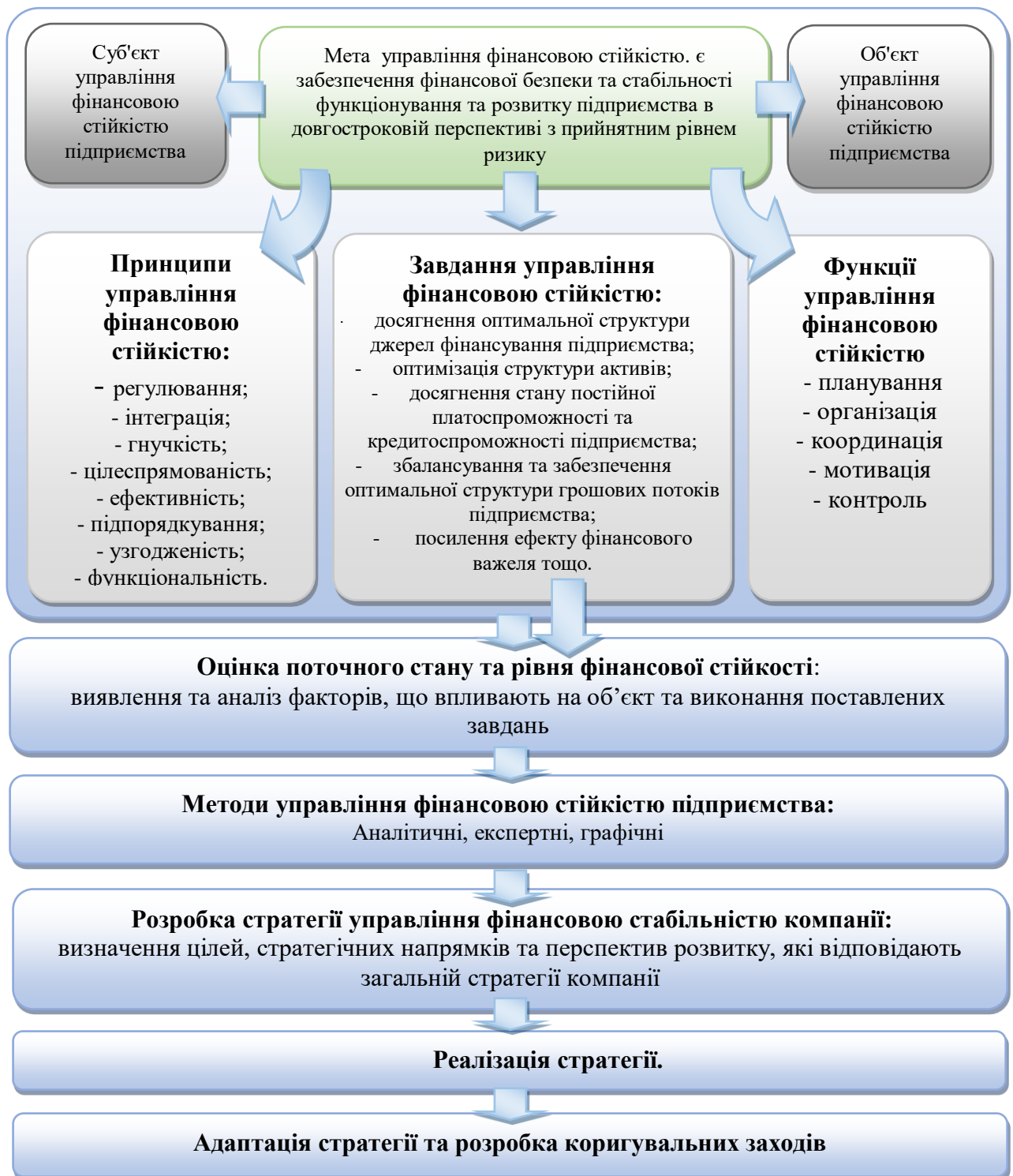

Рис.1.9. Механізм управління фінансовою стійкістю підприємства (складено за [85])

Отже, був розроблений механізм управління фінансовою стійкістю, який представлений на рисунку 1.9. Він функціонує з урахуванням певних організаційних структур, принципів, методів, фінансових продуктів і правових норм, встановлює оптимальні параметри структури та обсягу

фінансових активів, залучає кошти в різних формах з різних джерел, підвищуючи конкурентоспроможність та інноваційну активність підприємства при збереженні певного рівня фінансової стабільності.

РОЗДІЛ 2

ДІАГНОСТИКА ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

2.1. Організаційно-економічна характеристика ТОВ «АметКомпані»

Товариство з обмеженою відповідальністю "АметКомпані" функціонує як юридична особа з урахуванням законодавства України. У своєму володінні воно має окреме майно та має право укладати договори, здійснювати придбання майнових та інших прав, нести юридичні обов'язки, а також виступати в ролі позивача чи відповідача в судових процесах. Компанія була заснована у 2003 році, і її основним напрямком діяльності є виробництво безалкогольних напоїв та мінеральних вод.

У відповідності з законодавством України, фірма має статус юридичної особи, власне майно, самостійний баланс, фонди і резерви, а також веде рахунки в українських та зарубіжних банках. Діяльність компанії ґрунтується на принципах повного господарського розрахунку та самофінансування.

Згідно зі статутом, метою створення та функціонування фірми є сприяння формуванню та розвитку ринку, практична реалізація програм переходу до ринкової економіки, задоволення потреб народного господарства та споживачів продукції, товарів та послуг. Отриманий прибуток використовується для реалізації соціальних та економічних інтересів засновників і найманих працівників. У своїй діяльності фірма дотримується господарського кодексу України, законів "Про підприємництво", "Про господарські товариства", "Про власність", а також положень статуту та установчого договору.

В процесі аналізу діяльності ТОВ «АметКомпані» та визначення його ринкової позиції по-перше аналізується зовнішнє та внутрішнє середовище.

Аналізуючи зовнішнє середовище (прямого і непрямого впливу)

функціонування підприємства, необхідно відмітити, що зовнішнє середовище - це сукупність не контролюючих факторів, які здійснюється за межами підприємства.

ТОВ "АметКомпані" піддається суттєвому впливу політико-правових чинників, що вказує на складність дій у суперечливих законодавчих умовах. Практично всі аспекти діяльності підприємства підпорядковані численним законам, ухвалам, інструкціям та іншим нормативним актам.

Економічний чинник проявляється, насамперед, у спаді темпів виробництва, зниженні покупельної здатності населення та посиленні інфляційних процесів. Також до економічних чинників відноситься підвищений рівень безробіття, що постійно зростає.

Соціально-демографічні чинники включають зменшення чисельності населення, різке зниження народжуваності, збільшення частки осіб пенсійного віку та низький рівень освіти і культурний рівень населення, що також впливає на діяльність ТОВ "АметКомпані".

Середовище прямого впливу включає фактори, що безпосередньо впливають на операції організації, такі як постачальники, трудові ресурси, споживачі, конкуренти, закони та державні установи.

Аналіз цих чинників може бути проведений за методикою Харісона, яка дозволяє оцінити їх вплив та привабливість галузі.

Такий аналіз факторів прямого впливу згідно з переліком Харісона наведений в таблиці 2.1.

Найбільший вплив серед факторів прямого впливу зовнішнього середовища визначають такі чинники, як рівень конкуренції, вплив споживачів, а також рівень і тип регулювання з боку держави. Підприємство активно залучається до зовнішньоторговельної діяльності, взаємодіючи з різними міжнародними постачальниками, такими як "Юрекс" (Польща), "Бисиан" (Іспанія), "Вільтекс" (Бельгія).

При виборі постачальників підприємство вдається до прямих зв'язків, уникнувши посередників, оскільки це дозволяє забезпечити доставку товарів

до споживачів за більш доступними цінами та високою якістю.

**Аналіз факторів зовнішнього середовища прямого впливу на
ТОВ "АметКомпані"**

Критерії	Питома вага	Рейтинг	Оцінка
1	2	3	4
1. Вплив споживачів	0,12	4	0,6
2. Рівень конкуренції	0,15	3	0,39
3. Вплив постачальників	0,12	3	0,36
4. Рівень і тип регулювання з боку держави	0,11	1	0,1
5. Прибутковість	0,10	4	0,4
6. Ефективність функціонування в період економічного спаду	0,09	3	0,27
7. Темпи зростання	0,08	3	0,24
8. Відношення фінансових організацій та посередників до галузі	0,07	2	0,14
9. Рівень організованості договірної політики	0,07	3	0,21
10. Вплив профспілок	0,05	1	0,05
11. Вплив соціально-активних груп	0,04	1	0,04
Усього:	1.00	-	2,83

Рейтинг: 5- найвищий, 1-найнижчий.

Основними постачальниками фірми є такі компанії, як СП ТОВ "Мир меблів", ТОВ "Бор", ТОВ "Євро-дім", ТОВ "Номінал", ТОВ "Синтез", ТОВ "ТЕК", ПП "Еріка", ТОВ "Союз", ЗАТ "Орлан-Беве" та інші.

Контактні аудиторії представляють собою групи, які виявляють інтерес до діяльності фірми і можуть впливати на досягнення її цілей. Підприємство повинно не лише розуміти своє оточення та визначати контактні аудиторії, але й оперативно реагувати на зміни в цих групах, оскільки неадаптованість може призвести до підвищення ризиків у діяльності підприємства.

Для визначення факторів зовнішнього середовища, які мають найбільший вплив на організацію, і передбачення динаміки цього впливу,

проведемо PEST-аналіз зовнішнього середовища ТОВ "АметКомпані" (див. Додаток А).

Отже, на підприємство найбільш позитивно впливають економічні і науково-технічні фактори.

Після проведеного PEST-аналізу можна зробити аналіз привабливості галузі для ТОВ "АметКомпані".

Такий аналіз наведений в таблиці 2.2.

Таблиця 2.2

Аналіз привабливості галузі для ТОВ "АметКомпані"

Критерій	Питома вага	Рейтинг	Оцінка
Розміри ринку	0,20	5	1
Значення продукції для суспільства	0,15	4	0,6
Прогнозний темп росту ринку	0,15	2	0,3
Рівень конкуренції	0,05	2	0,1
Вплив середовища	0,1	3	0,3
Вірогідні загрози та можливості	0,08	3	0,24
Прогнозна прибутковість	0,1	4	0,4
Канали розподілу і специфіка системи збуту	0,07	2	0,14
Вплив регулювання соціальної й економічної політики	0,1	3	0,3
Усього	1,0	-	3,38

Проведений аналіз дозволяє зробити висновок, що галузь є привабливою, і важливо розробити стратегію зростання, спрямовану на збільшення обсягів продажу. Ці дії будуть сприяти укріпленню конкурентних позицій підприємства в майбутньому.

Оцінка факторів зовнішнього середовища, що мають прямий вплив на ТОВ "АметКомпані", підтверджує, що найбільший негативний вплив відчувають споживачі. Основними складовими цього фактору є пасивне ставлення споживачів до продукції, високі вимоги до якості товарів та недостатній рівень інформованості про продукцію підприємства.

Також негативно впливають конкуренти, зокрема висока інтенсивність та значна кількість конкурентів. Основними конкурентами ТОВ

"АметКомпані" є підприємства ТОВ "Азбек", ТОВ "Калина", ТОВ "Софа", ТОВ "Імперія", ТОВ "МаксіДім". Оцінка конкурентної позиції є важливим етапом в аналізі стану підприємства.

Для визначення конкурентної позиції ТОВ "АметКомпані" була проведена рейтингова оцінка підприємства порівняно з основними конкурентами. Для цього були вибрані п'ять підприємств-конкурентів: ТОВ "Азбек", ТОВ "Калина", ТОВ "Софа", ТОВ "Імперія", ТОВ "МаксіДім".

Вихідна інформація для рейтингової оцінки наведена в Додатку Б, табл. Б.1. Далі були визначені необхідні показники для рейтингової оцінки (Додаток Б, табл. Б.2), що базуються на даних балансу та звіту про фінансові результати, для контролю змін фінансового стану підприємства.

На основі цих показників для рейтингової оцінки побудовано матрицю стандартизованих показників щодо показника еталонного підприємства (Додаток Б, табл. Б.3).

Стандартизовані показники підприємства знаходимо за формулою:

$$X_{ij} = K\phi_{ij} / K_{maxij} \quad (2.1.)$$

Де X_{ij} – стандартизований показник

$K\phi_{ij}$ – значення кожного показника по кожному підприємству

K_{maxij} – максимальне значення показника (показник еталонного підприємства).

Наступним етапом є визначення рейтингової оцінки для кожного підприємства. Визначається рейтингова оцінка за формулою:

$$R_j = v(1 - x_{1j})^2 + (1 - x_{2j})^2 + \dots + (1 - x_{nj})^2 \quad (2.2.)$$

x_{1j}, x_{2j}, x_{nj} – стандартизовані показники j -го аналізованого підприємства (Додаток В, табл. В.4.).

Найвищий рейтинг (1-е місце) має підприємство з мінімальним значенням R .

За цими розрахунками складена підсумкова таблиця результатів проведення рейтингової оцінки підприємства (таблиця 2.3).

Таблиця 2.3.

Результати проведення рейтингової оцінки підприємства

Показники	Значення показників					
	ТОВ «АметКомпані»	Підприємства -конкуренти				
		ТОВ «Азбек»	ТОВ «Калина»	ТОВ «Софа»	ТОВ «Імперія»	ТОВ «Максі Дім»
Значение рейтинговой оценки (R)	1,53	1,51	1,78	2,11	2,29	16,95
Рейтинг	2	1	3	4	5	6

Отже, у рейтингу перше місце посідає конкурент ТОВ "Азбек", оскільки він має мінімальне значення R , свідчачи про його вигідне положення серед конкурентів. ТОВ "АметКомпані" знаходиться на другому місці серед конкурентів.

Порівняльна оцінка діяльності ТОВ "АметКомпані" з умовно-еталонним підприємством представлена на рис. 2.1.

На цьому рисунку зображена порівняльна оцінка діяльності ТОВ "АметКомпані" з еталонним підприємством, яким є ТОВ „Азбек”.

Отже, ТОВ "АметКомпані" необхідно враховувати перелічені фактори зовнішнього середовища прямого впливу та здійснити заходи по їх мінімізації, що приведе до поліпшення та стабілізації сучасного положення на ринку.

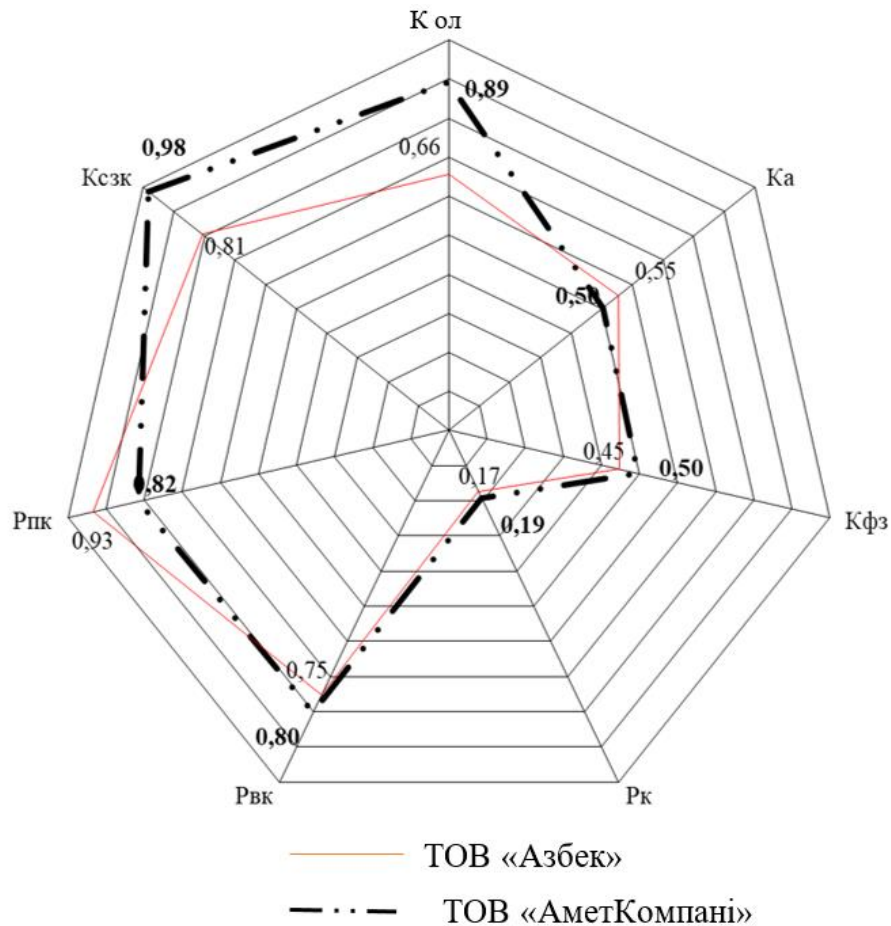

Рис. 2.1. Порівняльна оцінка діяльності TOB «АметКомпані» з еталонним підприємством

Проаналізував конкурентоспроможність TOB «АметКомпані» стосовно конкурентів, можна побудувати ланцюжок цінностей (ланцюжок створення вартості), який представлений на рис. 2.2.

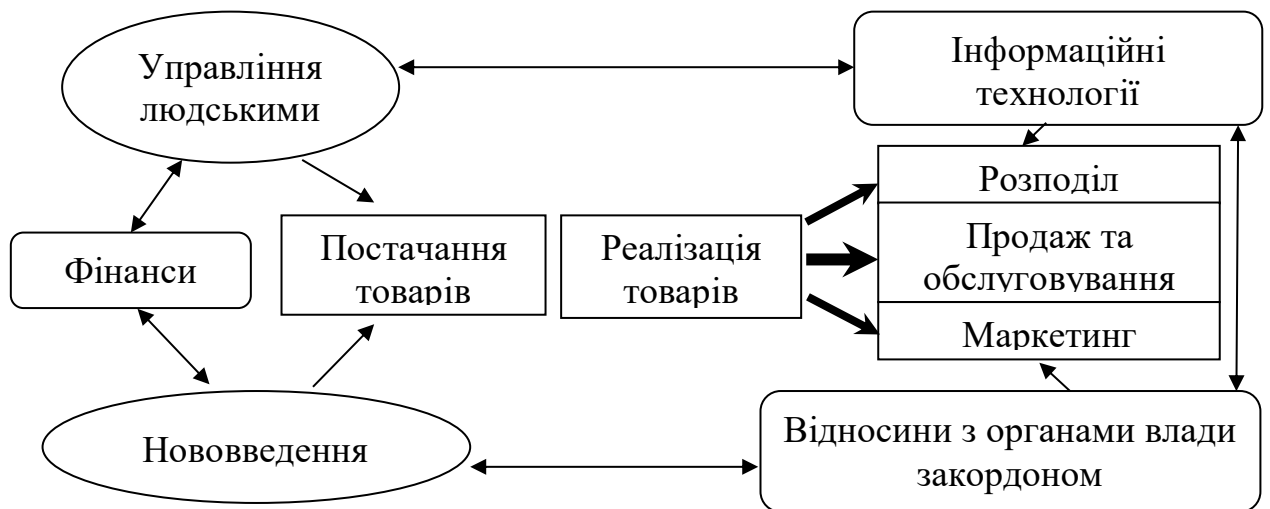

Рис. 2.2. Ланцюжок цінностей TOB «АметКомпані»

Для подальшого аналізу конкурентоспроможності необхідно визначити ключові фактори успіху (КФУ). Для цього необхідно провести аналіз попиту та конкуренції, який представлений у таблицях 2.4 й 2.5.

Таблиця 2.4

Визначення ключових факторів успіху ТОВ “АметКомпані”

Галузь	Аналіз попиту	Аналіз конкуренції	Ключові фактори успіху
1	2	3	4
Збут	1. Висока цінова чутливість покупців 2. Можливість реалізувати більш якісний товар	1. Конкуренція має ціновий характер 2. Тенденції до зниження попиту 3. Високі бар’єри входу в галузь 4. Високий рівень транспортних витрат	1. Досягнення відносно низького рівня цін. 2. Зменшення обсягу не якісних товарів
Вплив моди	1. Попит залежить від якості, економічності, кольору, розмірів 2. Покупці готові додатково заплатити за ексклюзивність, якість та модель	1. Великі бар’єри входу в бізнес 2. Високий рівень конкуренції на міжнародному ринку 3. Конкуренція має ціновий і неціновий характер	1. Комбінування ефективної диференціації з низькими оперативними витратами 2. Швидкість адаптації до змін моди

Таблиця 2.5

Аналіз ключових факторів успіху ТОВ “АметКомпані”

КФУ	Вага	Оцінка за 10-бальною шкалою (10 - максимум)	Зведене значення
Низький рівень виробничих витрат та цін	0,5	7	35
Комбінування ефективної диференціації з низькими оперативними витратами	0,3	4	12
Швидкість адаптації до змін моди	0,2	4	8
	1,0		55%

Отже, можна визначити, що перший КФУ є найважливішим, але експерти оцінили його лише на 7 балів. Однак другий за значимістю фактор оцінений ще нижче - на 4 бали, що зменшує чистий результат. З цього ми можемо зробити висновок, що керівництво ТОВ "АметКомпані" не ефективно використовує свої КФУ, що негативно впливає на його діяльність.

Для загального аналізу внутрішнього середовища необхідно провести SNW-аналіз сильних і слабких сторін підприємства (Додаток Г). Далі ми узагальнили дані щодо переліку важливих і впливових сильних і слабких сторін ТОВ "АметКомпані" у таблиці 2.6.

Таблиця 2.6.

Загальні характеристики потенційних сильних і слабких сторін

ТОВ "АметКомпані"

Потенційні внутрішні сильні сторони (переваги)	Потенційні внутрішні слабкі сторони (недоліки)
<ul style="list-style-type: none"> – добра організаційна структура; – диференційний асортимент товару; – значний контроль за якістю товарів; – стабільність договірних відносин з постачальниками; – кваліфікований персонал; – високий рівень організації торгівлі. 	<ul style="list-style-type: none"> – немає чіткого стратегічного напрямку розвитку; – недостатній імідж на ринку; – незадовільна організація маркетингової діяльності; – немає чіткого контролю за витратами; – не досить ефективна збутова мережа; – немає можливості використання альтернативних фінансових стратегій; – високий коефіцієнт плинності кадрів

Після того, як узагальнили сильні та слабкі сторони діяльності ТОВ "АметКомпані", необхідно провести зведений аналіз зовнішнього середовища (табл. 2.7).

**Загальні зовнішні можливості та загрози для ТОВ “АметКомпані”,
що використовуються у SWOT-аналізі**

Потенційні зовнішні можливості	Потенційні зовнішні загрози
<ul style="list-style-type: none"> – входження у нові ринки; – збільшення обсягів продажу; – урахування смаків та переваг клієнтів; – розширення асортименту для задоволення потреб споживачів. 	<ul style="list-style-type: none"> – інфляція; – тиск з боку конкурентів; – «ворожі» дії з боку держави; – зміни в потребах і смаках споживачів; – соціально-політична нестабільність в Україні та за її межами тощо.

Для подальшої оцінки зовнішнього та внутрішнього середовища компанії "АметКомпані", необхідно класифікувати всі фактори за двома критеріями:

Залежність факторів від діяльності компанії та їхню незалежність.

Тривалість впливу факторів – короткострокові та довгострокові.

Аналіз цих факторів викладено у формі стратегічного балансу (див. Додаток Д). Після складання списку можливостей, загроз, сильних та слабких сторін "АметКомпані", ми визначили взаємозв'язки між ними, створивши SWOT-матрицю (див. Рисунок Ж.1, Додаток Ж).

Ринкову позицію "АметКомпані" визначимо за допомогою різних матриць, враховуючи конкурентну позицію підприємства та його особливості.

Одна з таких матриць - БКГ Бостона, яка визначає стратегії розвитку (інтенсифікації зусиль), стратегії підтримки конкурентних переваг, стратегії "Збору урожаю" і стратегії елімінації. Ця матриця дозволяє виділяти продукти залежно від їхнього значення для компанії, які отримали запам'ятовуючі маркетингові назви та зараз користуються загальним визнанням.

Матриця консалтингової групи Бостона для ТОВ “АметКомпані” відображено на рис. 2.3.

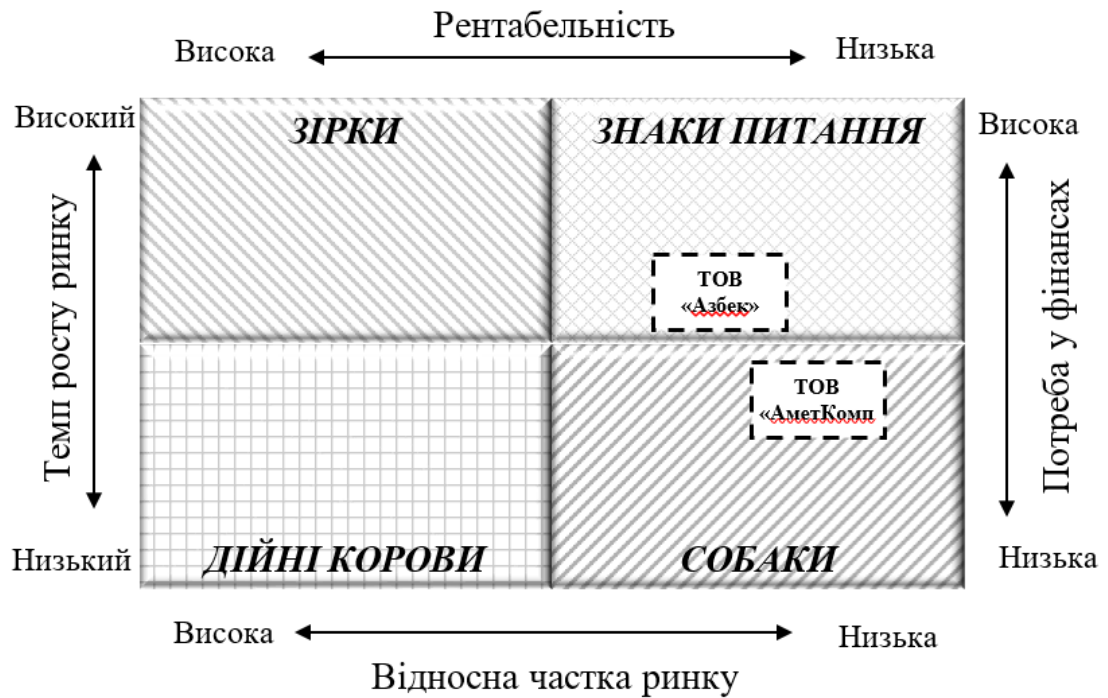

Рис. 2.3. Аналіз матриці БКГ відносно ТОВ “АметКомпані”

Як бачимо, ТОВ “АметКомпані” виявляється між двома категоріями матриці, що вказує на необхідність використання стратегії розвитку. Це дозволить підприємству підвищити свою ринкову позицію та наблизитися до сегменту "Знаки питання". З іншого боку, для "Айрін" доцільно використовувати стратегію підтримки конкурентних переваг.

Наступна матриця - GE/McKinsey, дозволяє враховувати специфіку кожного підприємства при визначенні критеріїв оцінки.

Згідно цієї матриці ТОВ “АметКомпані” знаходиться в зоні вибіркового розвитку. Рекомендується стратегія направлена на пошук шляхів отримання конкурентних переваг, на отримання максимального прибутку і перехід до зони зростання. ТОВ «Азбек» знаходиться також в зоні вибіркового розвитку, але ближче до зони росту. Доцільним буде стратегія підтримки конкурентних переваг та ринкової позиції.

Рис.2.4. Аналіз матриці GE/McKncsey відносно ТОВ “АметКомпані”

Визначити ринкову позицію підприємств можна на основі матриці Томсона-Стрікленда (рис. 2.5.).

Згідно цієї матриці ринкова позиція ТОВ “АметКомпані” також не зовсім задовільна, конкурентна позиція також незадовільна. Доцільно використати стратегію зростання частки ринку та підвищення конкурентоспроможності підприємства.

ТОВ «Азбек» займає досить сильну конкурентну позицію, а темпи росту ринку помірні. Можна використати стратегію концентрації за рахунок відвоювання частки ринку у слабких підприємств, а також стратегії вертикальної інтеграції.

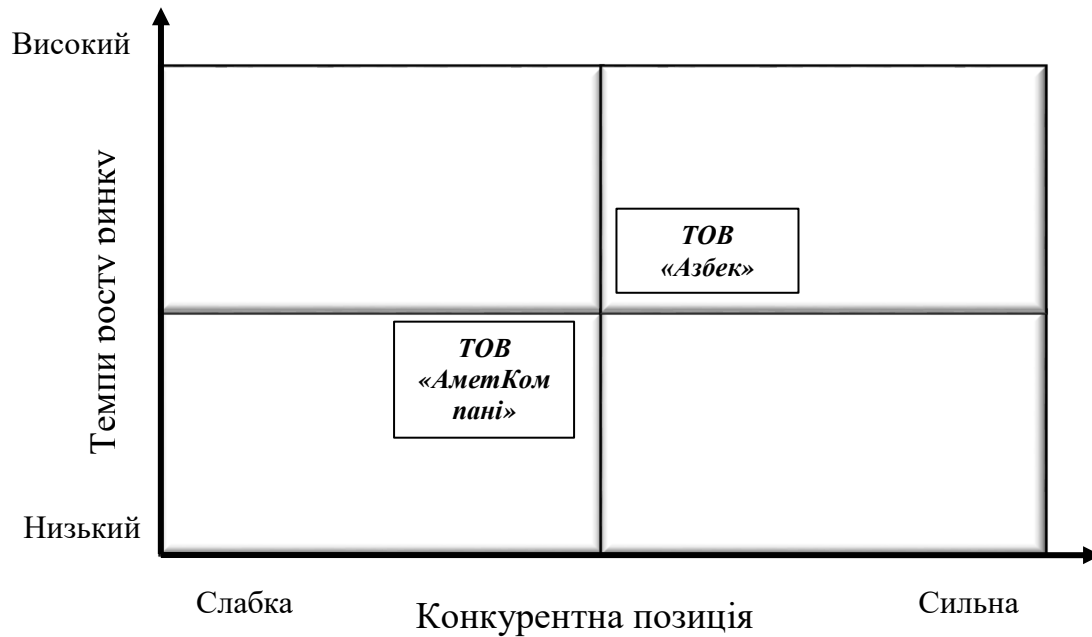

Рис. 2.5. Матриця Томсона-Стрікланда.

Було проведено загальний економічний аналіз фінансово-господарчої діяльності ТОВ “АметКомпані”, тобто проаналізовані основні показники господарської діяльності підприємства. Аналіз економічних показників відображенні в таблиці 2.8.

Таблиця 2.8.

Основні показники господарської діяльності ТОВ “АметКомпані”

Показники	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Відхилення (+,-)		Темп зміни, %	
				2022 від 2021 року	2023 від 2022 року	2022 від 2021 року	2023 від 2022 року
Чистий дохід від реалізації товарів, тис.грн.	1631,3	1757,8	2184,5	126,5	426,7	107,75	124,3
Собівартість реалізованої продукції, тис.грн.	687,8	789,7	809,0	101,9	19,3	114,82	102,4
у % до чистої виручки	42,2	44,9	37,0	2,8	-7,9	106,55	82,4
Прибуток валовий, тис.грн.	943,5	968,1	1375,5	24,6	407,4	102,61	142,1
у % до чистої виручки	57,8	55,1	63,0	-2,8	7,9	95,22	114,3
Інші операційні доходи, тис.грн.	85,2	119,1	132,5	33,9	13,4	139,79	111,3
Адміністративні витрати, тис.грн.	220,9	138,3	174,6	-82,6	36,3	62,61	126,2
Інші операційні витрати, тис.грн.	212,3	176,6	201,1	-35,7	24,5	83,18	113,9
Прибуток від операційної діяльності, тис.грн.	595,5	772,3	1132,3	176,8	360,0	129,69	146,6
у % до чистої виручки	36,5	43,9	51,8	7,4	7,9	120,36	118,0

Інші фінансові доходи тис.грн.,	17,6	29,5	32,6	11,9	3,1	167,61	110,5
Інші доходи, тис.грн.	65,1	44,7	76,8	-20,4	32,1	68,66	171,8
Фінансові витрати, тис.грн.	40,6	32,5	35,4	-8,1	2,9	80,05	108,9
Інші витрати, тис.грн.	25,0	35,8	33,3	10,8	-2,5	143,20	93,0
Прибуток від звичайної діяльності до оподаткування	612,6	778,2	1173,0	165,6	394,8	127,03	150,7
у % до чистої виручки	37,6	44,3	53,7	6,7	9,4	117,89	121,3
Чистий прибуток, тис.грн.	502,33	638,12	961,86	135,8	323,7	127,03	150,7
у % до чистої виручки	30,8	36,3	44,0	5,5	7,7	117,89	121,3
Середньооблікова чисельність працівників, чол.	45	40	48	-5,0	8,0	88,89	120,0
Витрати на оплату праці, тис.грн.	4173,0	4263,3	5368,9	90,3	1105,6	102,16	125,9
Продуктивність праці 1-го працівника, тис.грн.	36,3	43,9	45,5	7,7	1,6	121,22	103,6
Середня заробітна плата 1-го працівника за місяць, грн.	17727,8	18881,9	19321,0	1154,1	439,1	114,93	104,9
Середньорічна вартість основних фондів, тис.грн.	985,1	972,9	988,3	-12,2	15,4	98,76	101,6
Середньорічна вартість оборотних активів, тис.грн.	143,3	156,4	161,3	13,2	4,9	109,18	103,1
Оборотність оборотних активів	31,6	32,0	26,6	0,4	-5,4	101,32	83,0
Фондовіддача оборотних активів	11,39	11,24	13,54	-0,1	2,3	98,69	120,5
Фондовіддача основних фондів	1,66	1,81	2,21	0,2	0,4	109,11	122,3

Розрахунок основних показників діяльності ТОВ «АметКомпані» було здійснено на основі Форми №1 «Баланс», Форми №2 «Звіт про фінансові результати» та додаткової інформації про діяльність підприємства.

Чистий дохід від реалізації у 2022 р. порівняно з 2018 р. збільшилась на 126,5 тис. грн., а у 2023 році у порівнянні з 2022 р. на 426,7 тис. грн. темп зросту при цьому складає 107,75 % та 124,3 %.

Собівартість продукції у 2022 р. збільшилась на 114,82 тис. грн. та становила 789,7 тис. грн. та 809,0 тис. грн. у 2023 р., що більше ніж у 2022 на 19,3 тис.грн. Збільшення собівартості продукції, та зростання її відсотка до виручки свідчить про неефективну оптимізацію витрат на виготовлення продукції, та про погіршення справ підприємства у сфері виробничого циклу.

Валовий прибуток у 2022 р. склав 968,1 тис. грн., що на 24,6 тис. грн.

більше ніж у 2018 р. (943,5 тис. грн.). Темп зміни валового прибутку складає 102,61 % та 142,1 % відповідно.

Інші операційні доходи у 2018 р. склали 85,2 тис. грн., у 2022 р. – 119,1 тис. грн., у 2023 р. – 132,5 тис. грн., що більше ніж у 2022 році на 11,3 %. Темп зміни у 2018 р. складає 139,79 %.

Адміністративні витрати, витрати на збут та інші операційні витрати зменшилися у 2022 р. на 37 %. В 2023 році адміністративні витрати збільшилися на 26 % (174,6 тис. грн.).

Прибуток від операційної діяльності у 2022 р. складає 772,3 тис. грн., що на 176,8 тис. грн. більше ніж у 2018 р. (595,5 тис. грн.). У відсотках до чистого доходу від реалізації у 2022 р. прибуток від операційної діяльності складає 43,9 %.

У 2023 році прибуток від операційної діяльності збільшився на 360 тис. грн. у порівнянні з 2022 р.

Сума інших доходів підприємства за звітний період становить 76,8 тис. грн., що на 32,1 тис. грн. більше ніж у минулому році.

Сума інших витрат ТОВ “АметКомпані” у 2022 р. становить 35,8 тис. грн., що на 10,8 більше ніж у 2018 році. У 2023 році інші витрати склали 33,3 тис. грн., що на 2,5 тис. грн. менше ніж у 2022 році.

Прибуток від звичайної діяльності до оподаткування у 2022 році становить 778,2 тис. грн., у попередньому році ця сума становила 612,6 тис. грн. У 2023 році спостерігається збільшення прибутку від звичайної діяльності до оподаткування на 394,8 тис. грн. (1173,0 тис. грн.), що більше ніж у попередньому році на 50,7 %. У відсотках до чистого доходу від реалізації – 37,6 %, 44,3 % та 53,7% відповідно у 2018 р., 2022 р. та 2023 р.

Чистий прибуток у звітному році складає 961,86 тис. грн та у попередньому році становить 638,12 тис. грн. Темп зміни цього показника становить 127,03%. У відсотках до чистого доходу чистий прибуток дорівнює 36% та 44% відповідно у 2022 р. та 2023 р.

При зменшенні кількості працівників на 5 чоловік у 2022 році

спостерігається збільшення фонду оплати праці на 2,16%, що свідчить про збільшення заробітної плати працівникам у 2022 році на 439,1 грн. У 2023 році заробітна плата зросла, її сума складає 9321,01 грн., що на 4,9 % більше ніж у попередньому році.

Продуктивність праці при цьому зросла на 3,6 %, та склала 45,5 тис.грн. у 2023 році. У 2022 році спостерігається також збільшення продуктивності праці на 7,7 тис.грн.(43,9 тис.грн.).

Середня вартість основних засобів по залишковій вартості у 2022 р. становила 972,9 тис. грн., а у 2023р. – 988,3 тис. грн., що від попереднього року відрізняється на суму – 12,2 тис. грн.. Темп зміни при цьому становить 109,18 %.

Середня вартість оборотних активів зменшилася у 2023 р. відповідно до 2022 р. на суму 5,4 тис. грн.. і становила 161,3 тис. грн.. у звітному періоді.

Загалом ми можемо спостерігати збільшення багатьох основних показників діяльності ТОВ “АметКомпані”. Це має позитивний вплив на подальший розвиток підприємства.

Дослідження діяльності ТОВ"Аметкомпанії" в порівнянні з еталонним підприємством ТОВ"Азбек" дозволяє зробитиисновок, що ТОВ"Азбек"займає позицію лідера ринку. Керівництву ТОВ "Аметкомпанії" слід підвищити ефективність своєї діяльності. Це можна зробити,змінивши асортимент товарів і змінивши постачальників товарів, і, як наслідок, підвищити рівень торгових надбавок. І це призведе до збільшення доходу від реалізації товарів, що дозволить підприємству отримувати прибуток від продажу.

Але для більш ефективної роботи підприємства необхідно постійно підвищувати рівень кваліфікації персоналу, підвищувати продуктивність його праці,звертати увагу на подальші удосконалення методів продажу і використовувати маркетингові дослідження для поліпшення плану продажів.

2.2.Оцінка фінансової стійкості підприємства

У сучасному бізнес-середовищі фінансова стійкість є найбільш повною оцінкою керівництва будь-якого підприємства. В кінцевому рахунку, вона характеризується прибутковістю і фінансовою незалежністю підприємства, здатністю оптимально використовувати оборотні кошти і основні фонди, а також бездоганно здійснювати фінансово-господарську діяльність відповідно до встановленого плану.

Щоб відстежувати стан підприємства, необхідно регулярно і поступово оцінювати його фінансову стійкість, ґрунтуючись на наборі показників.

Більшість дослідників відзначають, що рівень фінансової стійкості є важливим показником ймовірності і здатності підприємства виконувати свої фінансові зобов'язання через негативний вплив різних зовнішніх і внутрішніх факторів.

Найважливішою формою стабільності компанії є її здатність до внутрішнього і зовнішнього розвитку. Для цього підприємство повинно мати гнучку структуру фінансових ресурсів і при необхідності вміти залучати кредит, тобто бути кредитоспроможним [33].

Для повного аналізу діяльності ТОВ “АметКомпані” проведемо аналіз фінансової стійкості також в порівнянні з підприємством конкурентом.

Фінансова стійкість підприємства – це стан його фінансових ресурсів, їх обігу та використання, що забезпечує розвиток підприємства на основі прибутку і приросту капіталу при збереженні платоспроможності і кредитоспроможності в умовах прийняттого рівня ризику.

Показники, що характеризують фінансову стійкість підприємства, можуть бути абсолютними і відносними.

Оцінка фінансової стійкості підприємства за допомогою використання абсолютних показників заснована на розрахунку показників, найбільш повно характеризують фінансову стійкість підприємства з точки зору даного методу.

Одним з основних критеріїв оцінки фінансової стійкості підприємства є надлишок або недолік джерел фінансування для формування резервів і витрат. Для характеристики джерел їх формування використовуються деякі показники:

1. Наявність власних оборотних активів (*ВОА*) – розраховується як різниця між власним капіталом (*ВК*) та необоротними активами (*НОА*):

$$ВОА = ВК - НОА \quad (2.3)$$

2. Наявність власних оборотних активів і довгострокових позикових активів – розраховується методом складання власних оборотних активів та довгострокових зобов'язань (*ДЗ*):

$$ВДПА = ВОА + ДЗ \quad (2.4)$$

3. Загальна величина основних джерел формування запасів і витрат підприємства це сума власних довгострокових позикових активів та поточних зобов'язань (*ПЗ*):

$$ЗД = ВДПА + ПЗ \quad (2.5)$$

Після розрахунків даних показників розраховуються показники забезпеченості запасів і витрат джерелами їх формування за трьома показникам:

1. Надлишок (+) або недостатність (-) власних оборотних коштів:

$$\nabla ВОА = ВОА - ЗВ; \quad (2.6)$$

2. Надлишок (+) або недостатність (-) власних оборотних активів і довгострокових позикових активів:

$$\nabla ВДПА = ВДПА - ЗВ; \quad (2.7)$$

3. Надлишок (+) або недостатність (-) загальної величини основних джерел:

$$\nabla ЗД = ЗД - ЗВ. \quad (2.8)$$

За допомогою цих показників визначається тривимірний показник типу фінансової стійкості, тобто:

$$S(\Phi) = 1, \text{ якщо } \Phi > 0,$$

$$S(\Phi) = 0, \text{ якщо } \Phi < 0.$$

Розрахунок трьох вищенаведених показників дає змогу класифікувати фінансові ситуації за рівнем їхньої стійкості.

Типи фінансової стійкості підприємства наведені в табл. 2.9:

Таблиця 2.9.

Типи фінансової стійкості підприємства

Тип фінансової стійкості	Значення тривимірного показник типу фінансової стійкості
Абсолютна стійкість підприємства	$S(\Phi) = \{1;1;1\}$
Нормальна стійкість підприємства.	$S(\Phi) = \{0;1;1\}$
Нестійкий стан підприємства	$S(\Phi) = \{0;0;1\}$
Кризовий стан підприємства	$S(\Phi) = \{0;0;0\}$

Абсолютні показники характеризують ступінь забезпеченості запасів і витрат (ЗВ) джерелами їх формування. Для характеристики джерел формування запасів та затрат визначають три основних показника (табл. 2.10).

Таблиця 2.10

Аналіз абсолютних показників фінансової стійкості підприємства

Показники	ТОВ "АметКомпані"			ТОВ «Азбек»		
	2022 рік	2023 рік	Відхилення (+,-)	2022 рік	2023 рік	Відхилення (+,-)
Власні оборотні кошти (ВОА)	-194,1	-54,85	139,25	476,4	169,85	-306,55
Робочий капітал (РК)	-194,1	-54,85	139,25	476,4	169,85	-306,55
Загальні джерела формування запасів та затрат підприємства (ЗД)	541,85	457,35	-84,5	1206,5	687	-519,5

Запаси та витрати (ЗВ)	363,6	306,15	-57,45	217,8	117,75	-100,05
Надлишок або недолік власних оборотних коштів	-557,7	-361	196,7	258,6	52,1	-206,5
Надлишок або недолік робочого капіталу	-557,7	-361	196,7	258,6	52,1	-206,5
Надлишок або недолік загальних джерел формування запасів та затрат	178,25	151,2	-27,05	988,7	569,25	-419,45

Аналіз фінансового стану підприємств виявив у 2022 році на ТОВ «АметКомпані» недолік власних оборотних коштів та робочого капіталу в сумі 557,7тис. грн.. та 557,7тис. грн.. відповідно, та на ТОВ «Азбек» цей недолік дещо більше – 694,2тис. грн.. та 694,2тис. грн.

У 2023 році також спостерігається недолік власних оборотних коштів та робочого капіталу, але в меншій сумі: на ТОВ «АметКомпані» – 361тис.грн та 361 тис.грн відповідно; на ТОВ «Азбек» - 467,6тис.грн.

Враховуючи показники фінансової стійкості, розраховані у таблиці 2.10, фінансовий стан підприємства оцінюється як нестійкий та протягом періоду, що аналізується, він не змінився.

Протягом 2022-2023 рр. запаси ТОВ «АметКомпані» перевищували нормальні джерела фінансування. В той час, коли запаси ТОВ «Азбек» були менше ніж власні оборотні активи.

Для того щоб краще зрозуміти фінансове становище підприємства, необхідно проаналізувати фінансову стійкість на основі показників відносної фінансової стійкості. Даний метод оцінки фінансової стійкості компанії заснований на розрахунку коефіцієнтів і надає більш детальну інформацію про стан підприємства. Набір параметрів для оцінки фінансової стійкості компанії може бути різним. Грунтуючись на комплексному підході, автор визначив перелік найбільш поширених показників фінансової стійкості, дані

для яких наведено у таблиці 2.11.

Таблиця 2.11.

Ключові показники фінансової стійкості підприємства

Найменування показника	Формула розрахунку	Опис коефіцієнта	Нормати в
Коефіцієнт автономії (фінансової незалежності)	$Ka = BK / A$	Означає, яку долю зобов'язань підприємство може покрити за рахунок власного капіталу. Зростання коефіцієнту показує зростання фінансової незалежності.	>0,5
Коефіцієнт фінансової залежності	$Kфз = A / BK$	Характеризує долю боргу підприємства в загальній сумі капіталу	< 2
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	$Kм = BOA / BK$	Відображає мобільність власних джерел засобів та показує, яка частка власного капіталу використовується для фінансування поточної діяльності	>0,5
Коефіцієнт забезпеченості оборотних активів власними оборотними засобами	$K_{O BOA} = BOA / OA$	характеризує ступінь забезпеченості власними оборотними активами підприємства, необхідну для фінансової стійкості. Оптимальне значення	більше 0,1.
Коефіцієнт фінансового ризику	$Kфр = ПК / BK$	показує, скільки позикового капіталу приходить на 1 грн. власного капіталу.	< 0,5 Критичне при 1
Коефіцієнт фінансової стабільності	$K фс = BK / ПК$		> 0,75

Аналіз відносних показників фінансової стійкості підприємства показан

в таблиці 2.12.

Таблиця 2.12

Аналіз відносних показників фінансової стійкості підприємства

Показники	ТОВ “АметКомпані”			ТОВ «Азбек»		
	2022 рік	2023 рік	Відхилення (+,-)	2022 рік	2023 рік	Відхилення (+,-)
Коефіцієнт автономії	0,25	0,50	0,25	0,51	0,54	0,03
Коефіцієнт фінансової залежності	2,42	2,47	0,04	1,75	1,82	0,07
Коефіцієнт фінансового ризику	1,42	1,47	0,04	1,39	0,82	-0,56
Коефіцієнт маневреності власного оборотного капіталу	-0,41	-0,11	0,29	0,88	0,90	0,02
Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами	-1,24	-0,34	0,90	1,92	0,50	-1,42
Коефіцієнт фінансової стабільності	0,70	0,68	-0,02	0,80	0,96	0,16

Власний капітал зменшився у 2023 році порівняно з 2018 роком на 38 тис. грн., або на 7,35%, а позиковий капітал – на 425,52 тис. грн., або на 37,76%.

Підприємство формує позиковий капітал за рахунок залучення як довгострокового, так і короткострокового позикового капіталу.

Аналізуючи фінансові показники, відмітимо, що всі коефіцієнти не відповідають рекомендованим значенням. Розрахований коефіцієнт автономії вказує на те, що частка власного капіталу у формуванні майна на кінець 2016 року становить 4,0%, на кінець 2022 року –12,0%, на кінець 2023 року – 9,4,0%. Значення коефіцієнта вказують на те, що ТОВ “АметКомпані” є

залежним від зовнішніх джерел фінансування.

Коефіцієнти фінансового ризику і маневреності не відповідають рекомендованим значенням, що свідчить про те, що підприємству загрожує ризик несплати боргів та воно незабезпечене власним оборотним капіталом.

Значення коефіцієнта абсолютної ліквідності впродовж 2022-2023 років значно менше за нормативне ($>0,2$). Станом на кінець 2022 та 2023 років підприємство може негайно за рахунок наявних грошових коштів погасити тільки 0,01% та 0,1% (відповідно по роках) найбільш термінових зобов'язань.

Коефіцієнт покриття за досліджуваний період не відповідає нормативу >2 , це означає що підприємству не вистачає поточних активів, щоб розрахуватись із поточними зобов'язаннями, причому на кінець звітного року його значення зменшується.

Таким чином, аналіз основних показників фінансово-господарської діяльності ТОВ “АметКомпані” показав, що діяльність підприємства не була ефективною, адже товариство є збитковим у 2022 р. та у 2023 р. Підприємство має непокріті збитки і дефіцит власного оборотного капіталу. Окрім того, ТОВ “АметКомпані” в значній мірі залежить від зовнішніх інвесторів та має проблеми з платоспроможністю.

Коефіцієнт маневреності власного капіталу показує співвідношення між власними оборотними ресурсами і власним капіталом компанії. Значення показника говорить про те, яка частина власного капіталу може бути використана для фінансування оборотних активів, а яка частина спрямована на фінансування необоротних активів. Коефіцієнт маневреності власного капіталу ТОВ “АметКомпані” не відповідає рекомендованому значенню і є від'ємним. Від'ємне значення показника свідчить, що власний капітал і кошти, залучені на довгостроковій основі, спрямовані на фінансування необоротних засобів, тому для фінансування оборотних активів необхідно звертатися до позичкових джерел фінансування. Це веде до зниження фінансової стійкості.

Отже, проведена оцінка фінансової стійкості ТОВ "АметКомпані" з використанням відносних показників показала, що розраховані показники фінансової стійкості не відповідали рекомендованим значенням. Отже, підприємство не є фінансово стійкою і знаходиться в критичному фінансовому стані. Поточна діяльність підприємства в значній мірі фінансується за рахунок позикового капіталу. Ефективність використання фінансових ресурсів низька, а структура капіталу неадекватна. Основними причинами низької фінансової стійкості підприємства є дисбаланс в структурі капіталу, відсутність власних оборотних коштів і збиткова діяльність.

2.3. Факторний аналіз показників, що впливають на фінансову стійкість підприємства.

Оцінка фінансової стійкості включає в себе аналіз факторів, що формують показники, що характеризують стабільність функціонування підприємства з точки зору забезпечення прибутковості. Тому при оцінці та плануванні фінансової стійкості підприємства рекомендується використовувати такі інструменти, як управління запасами фінансової стійкості.

В ході таких обстежень визначається можливість зниження чистого прибутку від продажу продукції до досягнення критичної межі "точки беззбитковості", але взаємозв'язок між чистим прибутком від продажу продукції і фінансовою стабільністю повністю не досліджений. Запас фінансової стійкості та його рівень характеризує допустимі межі зниження чистого доходу від реалізації продукції. Їх значення розраховуються за формулами 2.9 та 2.10.

$$ЗФС = ЧДр_{\phi} - ЧДр_{тбу} \quad (2.9.)$$

Де $ЧДр_{\phi}$ – фактичний чистий дохід від реалізації продукції підприємства

$ЧДр_{тбу}$ – обсяг чистий дохід від реалізації продукції, при якому забезпечується безбиткова діяльність.

$$P_{з\phi C} = З\Phi C / ЧДр_{\phi} \quad (2.10)$$

Для розрахунку цього фактора візьмемо дані підприємств за 2023 рік.

Такі дані приведені в таблиці 2.13.

Таблиця 2.13

Інформація для забезпечення розрахунків

Найменування показника	Од. изм.	ТОВ “АметКомпані” у 2023 р.	ТОВ «Азбек» у 2023 р.
1	2	3	4
1. Чистий дохід від реалізації продукції	тис. грн.	2184,5,8	1784,3
2. Витрати обігу, усього сума	тис. грн.	257,4	792,3
у % до товарообороту	%	11,78	44,4
у т.ч. умовно-постійні, сума	тис. грн.	161,3	408,2
рівень	%	7,38	22,87
у т.ч. умовно-перемінні, сума	тис. грн.	96,1	384,1
рівень	%	4,4	21,5
3. Доход від реалізації без ПДВ, сума	тис. грн.	844,4	1005,7
рівень	%	38,65	56,36
4. Капітал підприємства	тис.грн.	1033,8	1162,6
5. Річна ставка засобів на депозитах	%	16	16

Використовуючи вихідну інформацію, приведену в таблиці 2.13 розрахуємо величину чистого доходу від реалізації продукції, що забезпечить беззбиткову роботу аналізованого підприємства.

Для розрахунку можна використовувати таку формулу:

$$\text{ЧДр}_{\text{ТБУ}} = \frac{B_{\text{пост}}}{P_{\text{ЧДР}} - P_{\text{Взм}}} * 100 \quad (2.11)$$

де $\text{ЧДр}_{\text{ТБУ}}$ – чистий дохід від реалізації продукції, що забезпечує крапку беззбитковості;

$U_{B \text{ змін}}$ – частка змінних витрат у чистому доході від реалізації продукції;

$U_{\text{др}}$ – рівень чистого доходу від реалізації.

$$\text{ЧДр}_{\text{ТБУ}} = 161,3 / 38,65 - 4,4 * 100 = 470,95 \text{ (тис. грн.)}$$

$$\text{ЧДр}_{\text{ТБУ}} = 408,2 / 56,36 - 21,5 * 100 = 1170,9 \text{ (тис. грн.)}$$

Отже, чистий дохід від реалізації продукції в точці беззбитковості на ТОВ «Айрін» склав 1170,9 тис.грн, а $\text{ЧДр}_{\text{тбу}}$ на ТОВ “АметКомпані” – 470,95 тис.грн.

Розрахуємо запас фінансової стійкості на ТОВ “АметКомпані”:

$$З\Phi C = 2184,5 - 470,95 = 1713,55 \text{ тис. грн.}$$

$$P_{З\Phi C} = 1713,55 / 2184,5 * 100 = 78,44\%$$

Запас фінансової стійкості ТОВ «Айрін»:

$$З\Phi C = 1784,3 - 1170,9 = 613,4 \text{ тис. грн}$$

$$P_{З\Phi C} = 613,4 / 1784,3 * 100 = 34,38\%$$

Для виявлення факторів впливу на фінансову стійкість підприємства, була розроблена модель впливу чистого доходу від реалізації на фінансову стійкість підприємства.

Основою розробки цієї моделі став головний критерій оцінки фінансової стійкості підприємства. Сутність його полягає в тому, що запаси (З) підприємства формуються за рахунок власного оборотного капіталу (ВОА) та позикового капіталу (ПК). Це можна виразити формулою:

$$З = \text{ВОА} + \text{ПК} \quad (2.12)$$

В свою чергу власний оборотний капітал можна виразити такою формулою :

$$BOA = BK + ЗНВ + ДМП - НОА \quad (2.13.)$$

Де BK – власний капітал

$ЗНВ$ – забезпечення наступних витрат та платежів;

$ДМП$ – доходи майбутніх періодів;

$НОА$ – необоротні активи.

Позиковий капітал складається з поточних та довгострокових зобов'язань. Формула має наступний вигляд:

$$ПК = ПКк + ПКд \quad (2.14.)$$

Підставимо в формулу 2.10 значення власного оборотного капіталу та позикового капіталу:

$$З = BK + ЗНВ + ДМП - НОА + ПКк + ПКд \quad (2.15.)$$

Запаси виразимо через формулу розрахунку коефіцієнту оборотності запасів, який дорівнює: $K_{OB} = ЧДр / З$.

$$ЧДр / K_{OB} = BK + ЗНВ + ДМП - НОА + ПКк + ПКд \quad (2.16.)$$

де K_{OB} – коефіцієнт оборотності запасів.

Виконаємо необхідні перетворенням отримаємо формулу:

$$ЧДр = (BK + ЗНВ + ДМП - НОА + ПКк + ПКд) * K_{OB} \quad (2.17)$$

Такий зв'язок відображає критеріальний підхід до оцінки фінансової стійкості.

Для виявлення впливу чистого доходу від реалізації продукції на фінансову стійкість підприємства за основу обран коефіцієнт забезпеченості

запасів джерелами їх формування:

$$K_{зз} = \text{Джерела формування} / З \quad (2.18)$$

Джерела формування – це власний оборотний капітал (ВОА), робочий капітал (РК) та загальні джерела формування (ЗД). Отже, джерела формування будуть змінюватися. Запаси можна виразити через коефіцієнт оборотності запасів, який дорівнює: $K_{об} = ЧДр / З$. Запаси з цієї формули знаходяться як відношення чистого доходу від реалізації продукції до коефіцієнту оборотності. Підставивши значення запасів в формулу 2.16 отримуємо модель взаємозв'язку чистого доходу від реалізації продукції з фінансовою стійкістю підприємства.:

$$K_{зз} = \frac{ДФ * K_{об}}{ЧДр}, \quad (2.19)$$

де $ДФ$ – джерела формування запасів;

$K_{об}$ – коефіцієнт оборотності запасів;

$K_{зз}$ – коефіцієнт забезпеченості запасів.

Розроблену модель можна застосувати для будь-якого типу фінансової стійкості. Але необхідно враховувати трикомпонентний показник, який відповідає кожному типу стійкості. В залежності від типів фінансової стійкості в кожній моделі буде змінюватися чисельник:

1. Абсолютна стійкість підприємства. При цьому типі всі запаси підприємства покриваються власним оборотним капіталом, тому модель виглядає так:

$$K_{зз} = \frac{(ВК + ЗНВ + ДМП - НОА) * K_{об}}{ЧДр} \geq 1 \quad (2.20)$$

Трьох компонентний показник виглядає так: $П_{ф\text{у}} = \{1;1;1\}$

2. Нормальна стійкість підприємства. В такій ситуації підприємство

використовує для покриття запасів не тільки власний оборотний капітал, а й довгострокові зобов'язання.

$$K_{зз} = \frac{(BK + ЗНВ + ДМП - НОА + ПК_{д}) * K_{об}}{ЧДр} \geq 1 \quad (2.21)$$

Трьох компонентний показник : $П_{фУ} = \{0;1;1\}$

3. Нестійкий стан підприємства. В такій ситуації для формування запасів залучають короткострокові зобов'язання..

$$K_{зз} = \frac{(BK + ЗНВ + ДМП - НОА + ПК_{к}) * K_{об}}{ЧДр} \geq 1 \quad (2.22)$$

Трьох компонентний показник: $П_{фУ} = \{0;0;1\}$

4. Кризовий стан підприємства, при якому підприємство знаходиться на грані банкрутства.

$$K_{зз} = \frac{(BK + ЗНВ + ДМП - НОА + ПК_{к}) * K_{об}}{ЧДр} \leq 1 \quad (2.23)$$

Трьох компонентний показник: $П_{фУ} = \{0;0;0\}$

На основі розробленої моделі , можна виділити 4 типи чистого доходу від реалізації продукції . Значення коефіцієнту при кожному типі буде розрізнятися. Чисельник буде змінюватися залежно від типу фінансової стійкості.

1. Чистий дохід від реалізації продукції абсолютної фінансової стійкості:

$$ЧДр = \frac{ВОА * K_{об}}{K_{зз}} , \quad (2.24)$$

при $K_{зз} > 1$

2. Чистий дохід від реалізації продукції нормальної фінансової стійкості:

$$\text{ЧДр} = \frac{PK * K_{OB}}{K_{ЗЗ}}, \quad (2.25)$$

при $K_{ЗЗ} = 1$

$$PK = BOA + PK\delta^{OA}$$

де $PK\delta^{OA}$ – довгострокові зобов'язання вкладенні в оборотні активи.

3. Чистий дохід від реалізації продукції нестійкої фінансової стійкості:

$$\text{ЧДр} = \frac{ЗД * K_{OB}}{K_{ЗЗ}}, \quad (2.26)$$

при $K_{ЗЗ} = 1$

$$ЗД = PK + PK\kappa = BOA + PK\delta^{OA} + PK\kappa,$$

де $PK\kappa$ – короткострокові зобов'язання.

4. Чистий дохід від реалізації продукції кризисного фінансового стану:

$$\text{ЧДр} = \frac{ЗД * K_{OB}}{K_{ЗЗ}}, \quad (2.27)$$

при $K_{ЗЗ} < 1$

З цієї моделі видно, що збільшення чистого доходу від реалізації продукції необхідно для підвищення фінансової стабільності. Прискорюючи оборотність запасів, можна збільшити чистий прибуток від реалізації продукції, прискорення якої дуже важливо. Вивільняється оборотний капітал, вкладений в товар. Скоротяться втрати товару та інші витрати на дистрибуцію, а якість товару буде збережено. Покращиться обслуговування клієнтів. На цій основі збільшується чистий дохід від продажу продукції, а коефіцієнт збільшується. І зростання цього коефіцієнту впливає на тип фінансової стійкості підприємства. Як приклад, розроблена модель, застосована для ТОВ “АметКомпані”.

Згідно розробленої моделі було визначено до якого типу фінансової стійкості належить підприємство. Розрахунки, необхідні для трикомпонентного показника представлені в таблиці 2.14. Використовуємо дані за 2022-2023 рік.

Джерела формування запасів ТОВ “АметКомпані”

Показники	ТОВ “АметКомпані”		
	2022 рік	2023 рік	Відхилення (+,-)
Власні оборотні кошти (ВОА)	-194,1	-54,85	139,25
Робочий капітал (РК)	-194,1	-54,85	139,25
Загальні джерела формування запасів та затрат підприємства (ЗД)	541,85	457,35	-84,5
Запаси та витрати (ЗВ)	363,6	306,15	-57,45
Надлишок або недолік власних оборотних коштів	-557,7	-361	196,7
Надлишок або недолік робочого капіталу	-557,7	-361	196,7
Надлишок або недолік загальних джерел формування запасів та затрат	178,25	151,2	-27,05

Трикомпонентний показник (Пфу) має вигляд: $Пфу = \{0;0;1\}$

$Кзз_1 = (521,6 - 576,45) * 7,135/2184,5 = - 0,179$ ($Кзз \geq 1$), $Пфу \neq \{1;1;1\}$

$Кзз_2 = (521,6 - 576,45) * 7,135/2184,5 = - 0,179$ ($Кзз \geq 1$), $Пфу \neq \{0;1;1\}$

$Кзз_3 = (521,6 - 576,45 + 512,2) * 7,135/2184,5 = 1,49$ ($Кзз \geq 1$), $Пфу = \{0;0;1\}$

$Кзз_3 = (521,6 - 576,45 + 512,2) * 7,135/2184,5 = 1,49$ ($Кзз \leq 1$), $Пфу \neq \{0;0;0\}$

З результатів видно, що ТОВ “АметКомпані” відноситься до нестійкого типу фінансової стійкості.

Таким чином, розроблена модель показує прямопропорційну залежність між чистим прибутком від реалізації продукції і фінансовою стійкістю підприємства. Збільшується чистий прибуток від реалізації продукції-поліпшується фінансова стійкість, і навпаки, якщо чистий прибуток від реалізації продукції зменшується - погіршується фінансова стійкість підприємства. Розроблена модель взаємозв'язку може бути застосована до будь-якого підприємства.

РОЗДІЛ 3

НАПРЯМИ ЗМІЦНЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

3.1. Забезпечення фінансової стійкості підприємства за допомогою оцінки ймовірності банкрутства

У сучасній економіці досягнення стратегічних цілей компанії та забезпечення її основної життєздатності в багатьох випадках визнаються як синоніми її поточної фінансової стабільності. Високий рівень економічної стійкості підприємства веде до меншої залежності від зовнішніх впливів та коливань у загальному економічному середовищі.

Одним із ключових аспектів фінансової стійкості компанії є наявність достатніх фінансових ресурсів для оптимального функціонування на ринку та підтримки конкурентоспроможності. У той же час, важливо зауважити, що ефективна діяльність підприємства, спроможна забезпечити прибуток, є передумовою для створення необхідних фінансових ресурсів. У умовах ринкової економіки прибуток визначає фінансову основу для самофінансування поточних операцій та реалізації стратегій розширеного відтворення.

За допомогою отриманого прибутку компанія може не лише відшкодувати свої зобов'язання перед різними стейкхолдерами, такими як бюджет, банки та інші підприємства, але й інвестувати в нові будівництво, реконструкцію чи модернізацію існуючого обладнання, або заміну його на більш сучасне [5].

Для підприємства з низьким рівнем фінансової стійкості спостерігається зменшення активності, рентабельності та ефективності використання активів. Фінансово-господарська діяльність з втратами свідчить про те, що підприємство може знаходитися під загрозою

банкрутства. Треба відзначити, що хоча збиткова ситуація може бути тимчасовою, керівництво ймовірно знайде ефективні рішення для подолання фінансової кризи та відновлення стабільності компанії.

Важливо розуміти, що висока фінансова стабільність не завжди є гарантією відсутності ризику банкрутства [6]. Для вивчення сучасної економічної ситуації існують різні методи аналізу та прогнозування неплатоспроможних компаній. Ці підходи допомагають виявити ознаки можливої неплатоспроможності та оцінити ризики для подальшого функціонування підприємства.

У ринковій економіці банкрутство є природним конкурентним процесом, у результаті якого слабкі компанії відстають. Однак в Україні банкрутство часто використовується як інструмент для ухилення від сплати податків, що може негативно позначатися на економіці країни, призводячи до припинення виплат до бюджету через перевищення зобов'язань боржника над його активами. Таким чином, вчасне виявлення ознак банкрутства стає важливою завданням.

Банкрутство визначається як реалізація серйозних ризиків для підприємства під час його фінансової діяльності, коли воно не може вчасно виплатити свої зобов'язання перед кредиторами та виконати фінансові зобов'язання перед бюджетом. Згідно з обзором наукових джерел, українські та іноземні вчені активно досліджують фінансову стійкість компаній, зокрема в умовах потенційної загрози банкрутства.

Діагностика банкрутства виступає як об'єктивний метод оцінки фінансової стійкості підприємства. Ризик банкрутства, що є комплексним показником фінансового стану та якості управління, має власний фінансовий еквівалент, який виходить за межі просто фінансових наслідків [40].

Існує чотири основних підходи до оцінки та прогнозування ймовірності банкрутства: 1) експертні методи; 2) економіко-математичні методи; 3) штучні інтелектуальні системи; 4) методи оцінки фінансового стану.

Серед економіко-математичних методів, які застосовуються для

прогнозування банкрутства підприємств, дискримінантний аналіз вважається найбільш розповсюдженим на практиці. Суть його полягає у використанні функцій, що розроблені за допомогою математичних і статистичних методів, і розрахунку інтегрального показника, на основі якого можна з високою ймовірністю передбачити можливе банкрутство [59].

Модель І.Є. Альтмана є однією з перших для аналізу ймовірності банкрутства компанії, заснованою на дискримінантному аналізі. Аналітична модель Альтмана - це алгоритм комплексної оцінки ризику банкрутства підприємства, що ґрунтується на інвентаризації ключових показників і допомагає виявити фінансову кризу компанії [61].

За словами І.Є. Альтмана, його модель може передбачити банкрутство компанії у 94% випадків, правильно класифікувати корпорацію як банкрутну чи небанкрутну в 95% випадків і досить точно прогнозувати банкрутство за два роки вперед.

Модель прогнозування банкрутства Альтмана для не виробничих підприємств виглядає наступним чином (3.1):

$$Z = 6,56 X_1 + 3,26 X_2 + 6,72 X_3 + 1,05 X_4 \quad (3.1)$$

де

X_1 – відношення власного оборотного капіталу до загальної кількості активів;

X_2 – відношення нерозподіленого прибутку до загальної кількості активів;

X_3 – відношення прибутку до оподаткування до загальної кількості активів;

X_4 – відношення власного капіталу до зобов'язань;

Якщо значення Z :

Так чи менше 1,1 – ситуація критична, організація з високою часткою ймовірності банкрут.

Значення показника, яке рівне або перевищує 2,6, вказує на нестабільну

ситуацію, де ймовірність банкрутства організації є невеликою, але не виключена.

У той час як показник, що знаходиться в діапазоні від 1,10 до 2,6, вказує на низьку ймовірність банкрутства підприємства.

Представимо розрахунок цієї моделі для ТОВ “АметКомпані” в табл. 3.1.

Таблиця 3.1

Визначення ймовірності банкрутства ТОВ “АметКомпані” за 2021-2023 рр. за моделлю І.Е. Альтмана

Показники	2021 р.	2022 р.	2023 р.
X_1	0,087	0,136	0,137
X_2	0,078	0,006	0,020
X_3	0,037	0,067	0,094
X_4	0,100	0,167	0,161
Z	1,180	1,536	1,763

За даними таблиці 3.1 значення Z –показника дискримінантної функції протягом 2021-2023 рр. знаходиться в інтервалі від 1,10 до 2,6, тому підприємству не загрожує банкрутство (рис. 3.1).

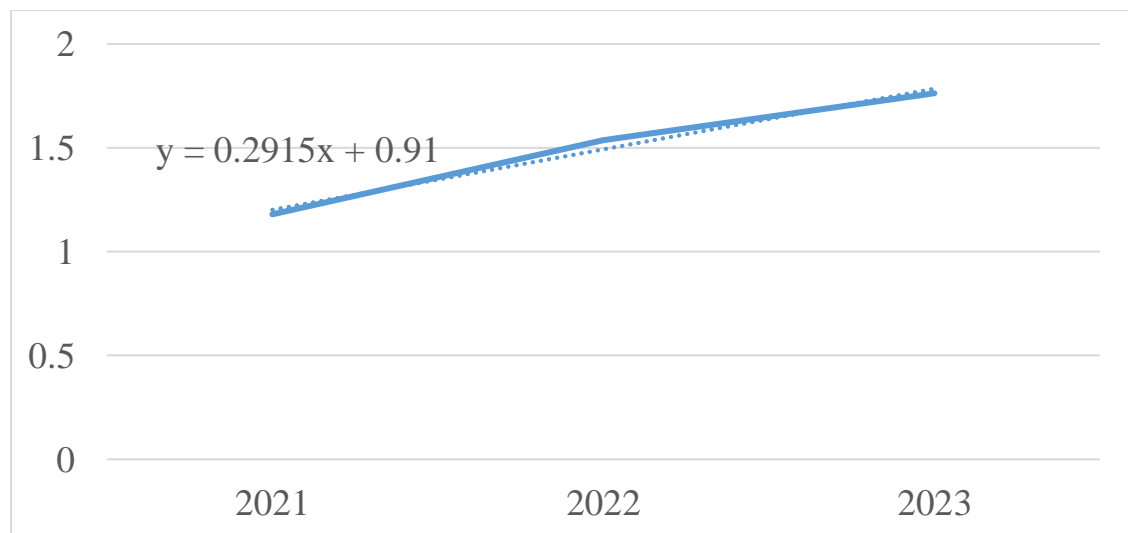

Рис. 3.1. Зміна інтегрального показника ТОВ “АметКомпані” за 2021-2023 рр. за моделлю І.Е. Альтмана.

Розглянемо широко використовувану в Україні модель для діагностики банкрутства підприємств, яку розробив О. Терещенко. Ця модель має істотні переваги порівняно з традиційними методиками. Зокрема, вона є дуже зручною у застосуванні, враховуючи простоту її використання. Крім того, вона базується на вітчизняних статистичних даних, що сприяє її адаптації до умов українського бізнес-середовища.

Важливо відзначити, що модель О. Терещенка враховує сучасні міжнародні практики, що додає їй актуальності та узгодженості з глобальними стандартами. Крім того, вона приділяє увагу галузевим особливостям підприємства, що робить її більш адаптованою та точною у визначенні можливих ризиків банкрутства.

Модель О. Терещенка визначається за формулою (3.2):

$$Z = 1,5X_1 + 0,08X_2 + 10X_3 + 5X_4 + 0,3X_5 + 0,1X_6 \quad (3.2)$$

де X_1 – відношення чистого грошового потоку до зобов'язань;

X_2 – відношення валюти балансу до зобов'язань;

X_3 – відношення чистого прибутку до середньорічної суми активів;

X_4 – відношення прибутку до виручки;

X_5 – відношення виробничих запасів до виручки;

X_6 – оборотність основного капіталу (відношення виручки від реалізації до валюти балансу).

На основі отриманого результату здійснюється висновок про ймовірність банкрутства підприємства:

- якщо $Z > 2$, то банкрутство не загрожує;
- якщо $1 < Z < 2$, то фінансова стійкість порушена;
- якщо $0 < Z < 1$, то існує загроза банкрутства.

Іншими словами, коли $Z > 2$, то у підприємства непогані довгострокові перспективи, а якщо $0 < Z < 1$ – банкрутство більш ніж ймовірне.

Представимо розрахунок цієї моделі для ТОВ “АметКомпані” в таблиці 3.2.

Таблиця 3.2

Визначення ймовірності банкрутства ТОВ “АметКомпані” за 2021-2023 рр. за моделлю О.О. Терещенка

Показники	2021 р.	2022 р.	2023 р.
X_1	0,073	0,031	0,038
X_2	0,046	0,170	0,016
X_3	0,030	0,067	0,084
X_4	0,013	0,036	0,044
X_5	0,013	0,012	0,025
X_6	0,0987	0,0526	0,0235
Z	0,491966	0,91941	1,12809

Згідно з даними таблиці 3.2, значення Z-показника у 2021 та 2022 роках були менше за критичне, що свідчить про високий ризик банкрутства підприємства, основною причиною якого є збиткова діяльність. У 2021 році ТОВ "АметКомпані" сталоки з загрозою банкрутства, і така ж ситуація продовжувалася і в 2022 році, хоча трошки поліпшилася. В 2023 році підприємство забезпечило прибуткову діяльність, але фінансова стійкість все ще залишалася порушеною (рис. 3.2).

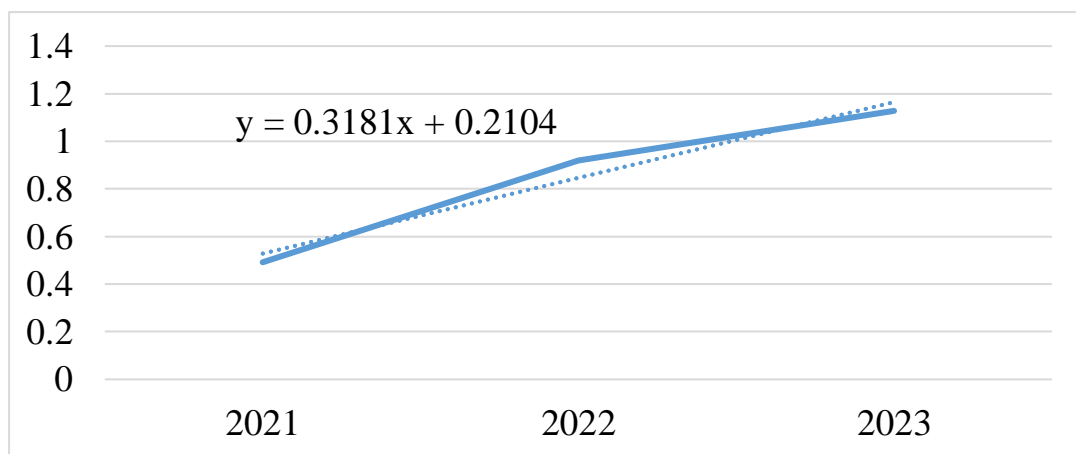

Рис. 3.2. Зміна інтегрального показника ТОВ “АметКомпані” за 2018-2023 рр. за моделлю О.О. Терещенка

Р.С. Сайфулін і Г.Г. Кадиков для прогнозування ймовірності банкрутства і оцінки фінансового стану підприємства пропонують використовувати рейтингове число, яке визначаються наступною залежністю

(3.3):

$$R = 2K_1 + 0,1K_2 + 0,08K_3 + 0,45K_4 + K_5 \quad (3.3)$$

де K_1 – коефіцієнт забезпеченості оборотних активів власним оборотним капіталом;

K_2 – коефіцієнт поточної ліквідності;

K_3 – інтенсивність обігу капіталу, що авансується, яка характеризує обсяг реалізованої продукції, що припадає на одну грошову одиницю коштів, вкладених в діяльність підприємства;

K_4 – коефіцієнт менеджменту, характеризується відношенням прибутку від реалізації до виручки від реалізації;

K_5 – рентабельність власного капіталу (відношення чистого прибутку до власного капіталу).

Суть цієї моделі полягає в тому, що якщо коефіцієнти, які входять у модель, відповідають нормативним значенням, то рейтингове число дорівнює одиниці, що свідчить про стабільне фінансове становище підприємства. У випадку, якщо рейтингове число менше одиниці, це вказує на нестабільний фінансовий стан підприємства і можливість банкрутства.

Здійснено рейтингову оцінку фінансового стану ТОВ "АметКомпані" за 2021-2023 роки за зазначеною методикою, результати якої представлені в таблиці 3.3.

Таблиця 3.3.

Визначення ймовірності банкрутства ТОВ "АметКомпані" за 2021-2023 рр. за моделлю Р.С. Сайфуліна і Г.Г. Кадикова

Показники	Нормативне значення	2021 р.	2022 р.	2023 р.
K_1	0,1	-4,455	-2,181	-2,175
K_2	2,0	0,386	0,744	0,748
K_3	2,5	0,030	0,067	0,084
K_4	0,11	0,376	0,443	0,537
K_5	0,2	0,972	1,343	2,009
R	1	-7,729	-2,740	-2,017

За розрахунками рейтингового числа можемо оцінити фінансовий стан ТОВ “АметКомпані” як незадовільний, з низькою фінансовою стійкістю і з великою ймовірністю банкрутства.

Професор В.В. Вітлінський [15] розробив галузеві статистичні моделі, в основу яких закладені коефіцієнт покриття (K_n) та коефіцієнт фінансової залежності ($K_{\phi z}$). Модель має вигляд (3.4):

$$Z = 0,36 - 0,44K_n + 0,02K_{\phi z} \quad (3.4)$$

де K_n – коефіцієнт покриття;

$K_{\phi z}$ – коефіцієнт фінансової залежності.

Граничне значення становить 5,4.

Представимо розрахунок за цією моделлю у таблиці 3.4.

Таблиця 3.4

Визначення ймовірності банкрутства ТОВ “АметКомпані” за 2021-2023 рр. за моделлю В.В. Вітлінського

Показники	2021 р.	2022 р.	2023 р.
K_n	0,386	0,744	0,748
$K_{\phi z}$	3,181	2,424	2,465
Z	0,254	0,081	0,080

Згідно з розрахунками таблиці 3.4, можна визначити, що ТОВ "АметКомпані" протягом розглянутого періоду не є фінансово стійким, і ймовірність його банкрутства є дуже високою.

Клочан В.П., Костаневич Н.І., Костирко А.Г. розробили метод діагностики банкрутства підприємства, в якому використовуються п'ять показників фінансового стану: коефіцієнти автономії, абсолютної ліквідності, швидкої ліквідності, покриття та рентабельності активів (метод «ККК»).

У випадку, якщо перші чотири коефіцієнти знаходяться в межах нормативу, а рівень рентабельності має позитивне значення, кожен із них оцінюється в 20 балів. Якщо підприємство отримує менше 60 балів, це може

свідчити про загрозу банкрутства.

У таблиці 3.5 визначимо ймовірність банкрутства ТОВ “АметКомпані” за 2021-2023 роки за методом «ККК».

Таблиця 3.5

Визначення ймовірності банкрутства ТОВ “АметКомпані” за 2021-2023 рр. за методом «ККК»

Коефіцієнти	Норматив не значення	2021 р.	2022 р.	2023 р.
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,2-0,3	0,0042	0,0238	0,0334
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,7-0,8	0,1519	1,1940	1,2016
Коефіцієнт покриття	2,0-2,5	0,3860	0,7444	0,7480
Коефіцієнт автономії	>0,5	0,3144	0,4125	0,4057
Коефіцієнт рентабельності (збитковості) активів	-	0,2694	0,4590	0,6733
Разом, бали	-	0	20	0

Згідно з розрахунками таблиці, перші чотири коефіцієнта в жодному з років не відповідають нормативам, однак рівень рентабельності активів зростає. Таким чином, фінансовий стан підприємства є досить нестабільним, і існує загроза банкрутства.

Отже, використання різноманітних моделей діагностики фінансової стійкості у контексті загрози банкрутства показало, що ТОВ "АметКомпані" протягом досліджуваного періоду не є фінансово стійким. Зазначена загроза банкрутства пояснюється дефіцитом власного оборотного капіталу та збитковістю діяльності. Відтак, підприємство потребує прийняття заходів для відновлення фінансової стійкості.

3.2. Розробка моделі забезпечення фінансової стійкості підприємства

Управління фінансовою стійкістю підприємства представляє собою складне завдання, оскільки воно стикається з рядом викликів, характерних для цього процесу. Оскільки стан фінансової стійкості є динамічним та постійно змінюється, забезпечення необхідного рівня фінансової стійкості стає ключовим елементом у системі управління фінансовою стійкістю підприємства.

Ефективне управління фінансовою стійкістю підприємства передбачає розробку дієвого алгоритму дій, що включає в себе різні інструменти та технології, які можуть бути застосовані для зменшення негативного впливу від несприятливих змін економічної ситуації. Це особливо важливо у зв'язку з можливістю суттєвого погіршення фінансових показників діяльності підприємства в цілому.

Такий підхід до розуміння фінансової стійкості підприємства надає можливість розглядати нові стратегії для забезпечення фінансової стійкості та розробки ефективних моделей для забезпечення фінансової стійкості підприємства.

Для створення ефективної моделі забезпечення фінансової стійкості (рис. 3.3) необхідно мати розуміння та вміння ідентифікувати фактори, які на неї впливають. Важливо відзначити, що ці фактори значно різняться навіть у межах однієї галузі.

Модель забезпечення фінансової стійкості підприємства є сукупністю методів та інструментів управління, які суб'єкти управління використовують для забезпечення фінансової стійкості підприємства. Такий підхід до розробки моделі забезпечення фінансової стійкості дозволяє систематично охопити комплекс заходів, спрямованих на ефективне виконання базових функцій в економіці. Підтримання необхідного рівня фінансової стійкості гарантує здатність підприємства ефективно працювати, досягати своїх цілей, динамічно розвиватися та протистояти різноманітним ризикам

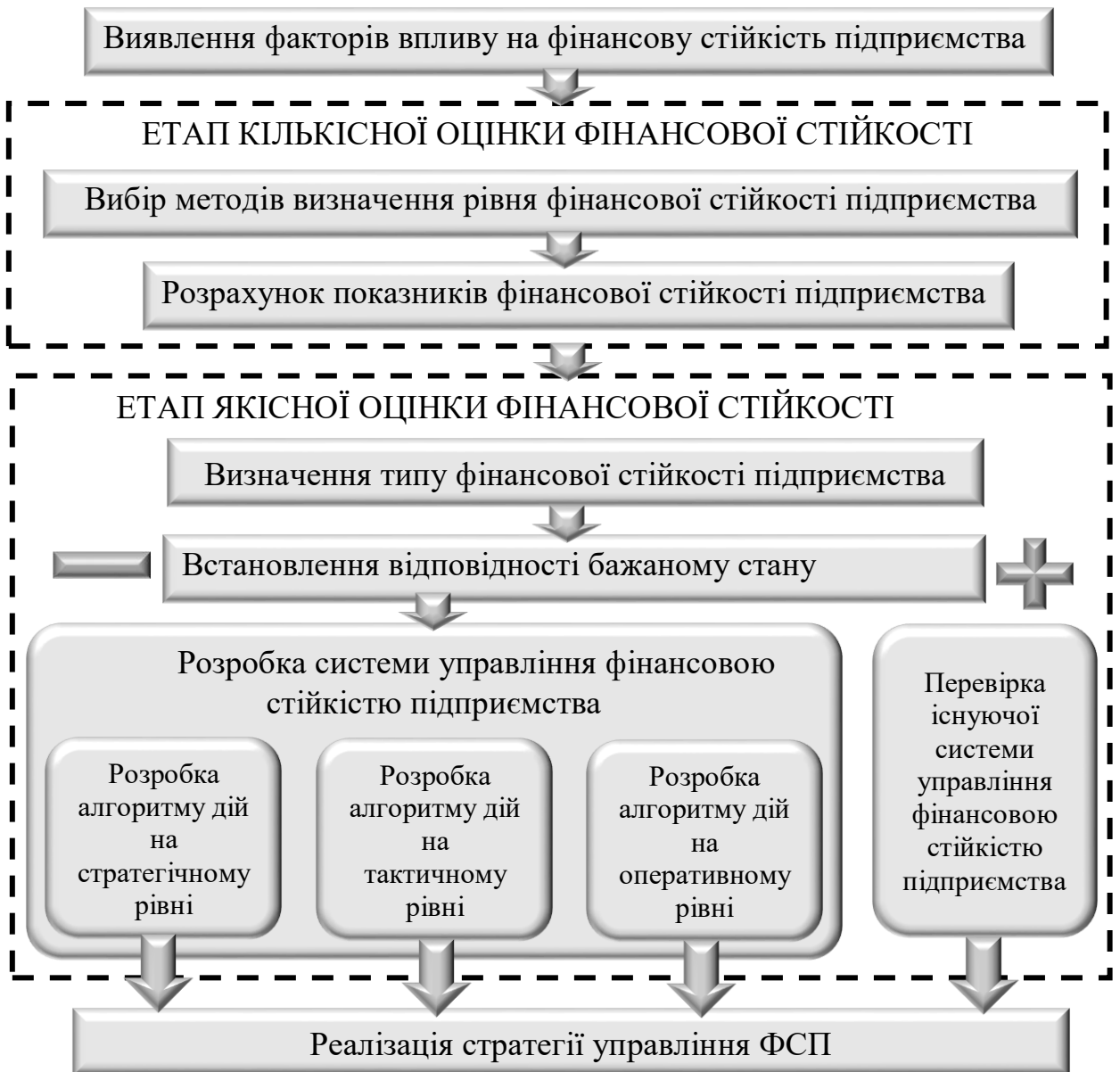

Рис.3.3. Модель забезпечення фінансової стійкості підприємства.

Уся сукупність факторів впливу на фінансову стійкість ТОВ «АметКомпані» умовно можна поділити на деякі категорії (рис.3.4).

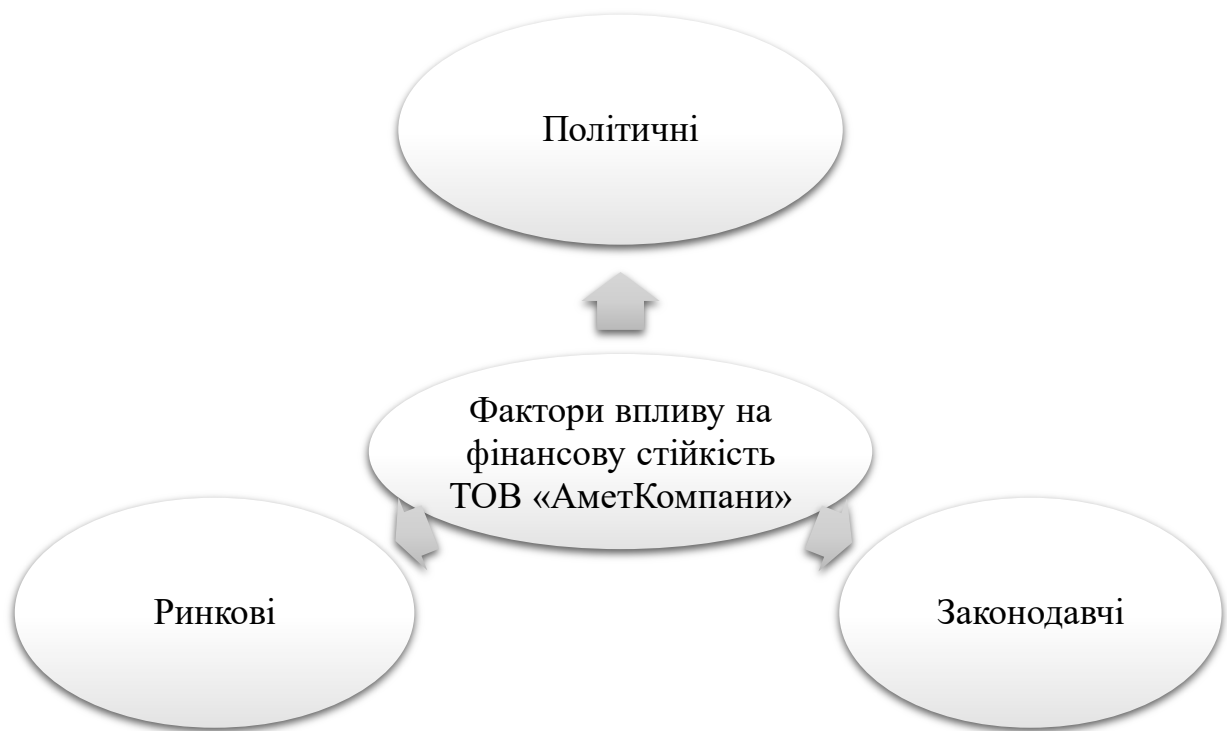

Рис.3.4. Фактори впливу на фінансову стійкість ТОВ «АметКомпани».

Наступним етапом є кількісна оцінка фінансової стійкості підприємства, яка базується на формалізованому підході та включає в себе вибір методики шляхом порівняння переваг і недоліків кожної з них. Після цього проводиться відбір методики, яка на найкращий спосіб відповідає вимогам управлінської системи та дозволяє здійснювати постійний моніторинг.

Вибрана методика використовується для оцінки показників в динаміці протягом певного періоду. На основі отриманих результатів можна визначити тип фінансової стійкості підприємства та сформулювати уявлення про його поточний фінансовий стан.

Наступним кроком є порівняння типу фінансової стійкості з бажаним станом. Якщо поточний стан задовільний, необхідно продовжувати аналіз критичних точок та показників. Це важливо для того, щоб своєчасно виявляти моменти, коли необхідно внести корекції в управлінські дії та уникнути пропуску важливих аспектів, що можуть впливати на фінансову стійкість підприємства.

У разі незадовільного висновку, коли оцінка фінансової стійкості підприємства відрізняється від бажаного, необхідно розробити заходи щодо вдосконалення системи управління підприємством в цілому. Важливо враховувати, що рівні управління, на яких впроваджуються коригуючі заходи, різняться — стратегічний, тактичний та оперативний.

Підхід до побудови моделі забезпечення фінансової стійкості є критично важливим, оскільки зміни лише на верхньому рівні управління можуть бути недостатніми та неефективними. Стратегічний рівень управління включає в себе забезпечення довгострокової фінансової рівноваги за допомогою ідентифікації ключових та стратегічних напрямків функціонування підприємства.

На рис. 3.5 представлено алгоритм дій суб'єктів системи стратегічного управління фінансовою стійкістю підприємства.

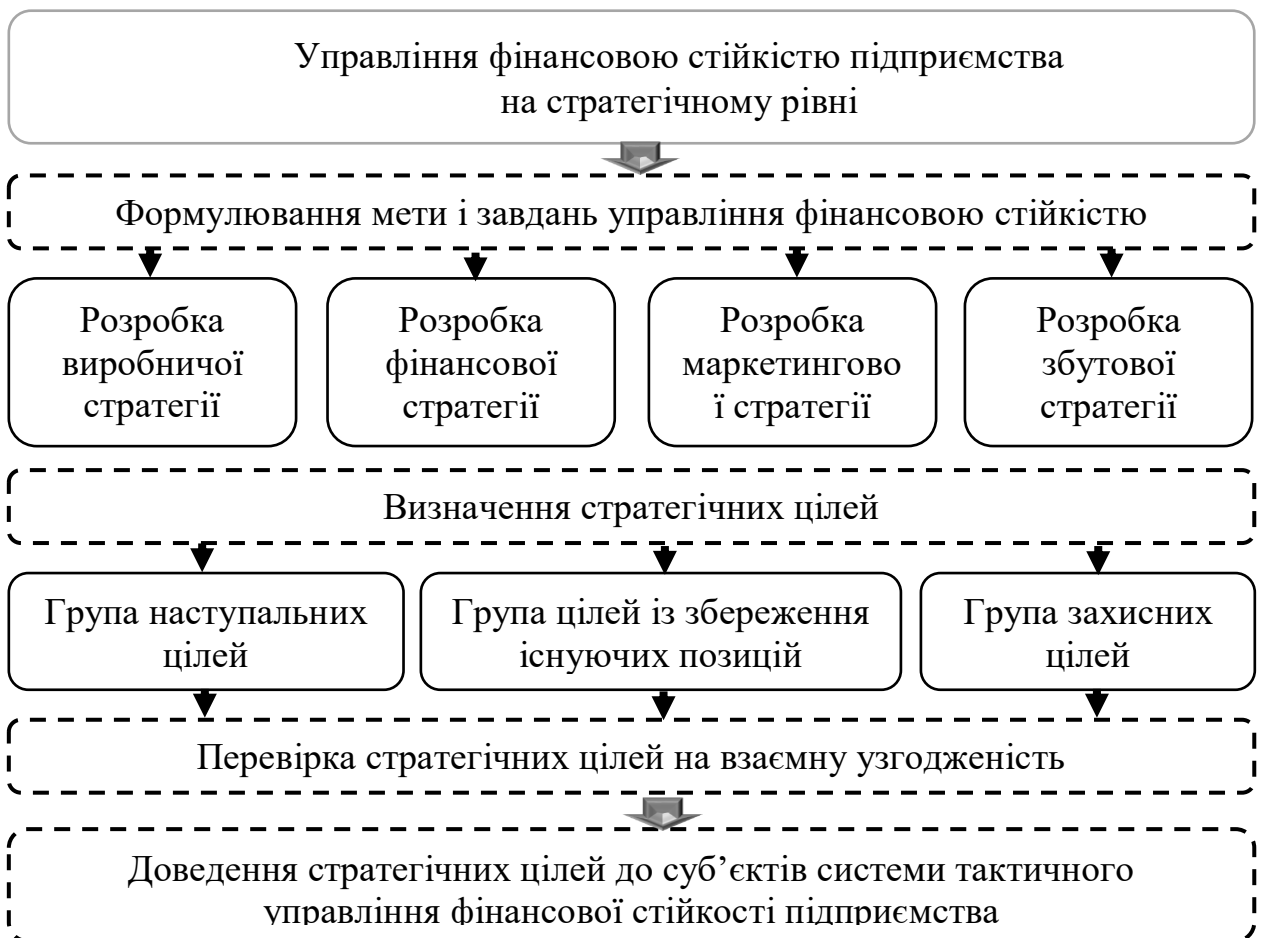

Рис.3.5. Алгоритм дій з управління фінансовою стійкістю ТОВ «АметКомпані» на стратегічному рівні.

На стратегічному рівні управління фінансовою стійкістю підприємства важливо визначити стратегії за різними функціональними напрямками, такими як фінансова, маркетингова, виробнича, збутова і т.д. Кожна стратегія повинна включати визначення стратегічних цілей, які можна поділити на наступальні, захисні та цілі, спрямовані на утримання поточних позицій.

Після формування стратегічних цілей їх слід передати виконавцям та суб'єктам управління на всіх рівнях, що мають вплив на очікувані результати.

На тактичному рівні забезпечення фінансової стійкості фокусується на середньостроковому періоді та деталізації пріоритетів стратегічного управління.

На рис. 3.6 показано алгоритм тактичного управління фінансовою стійкістю підприємства.

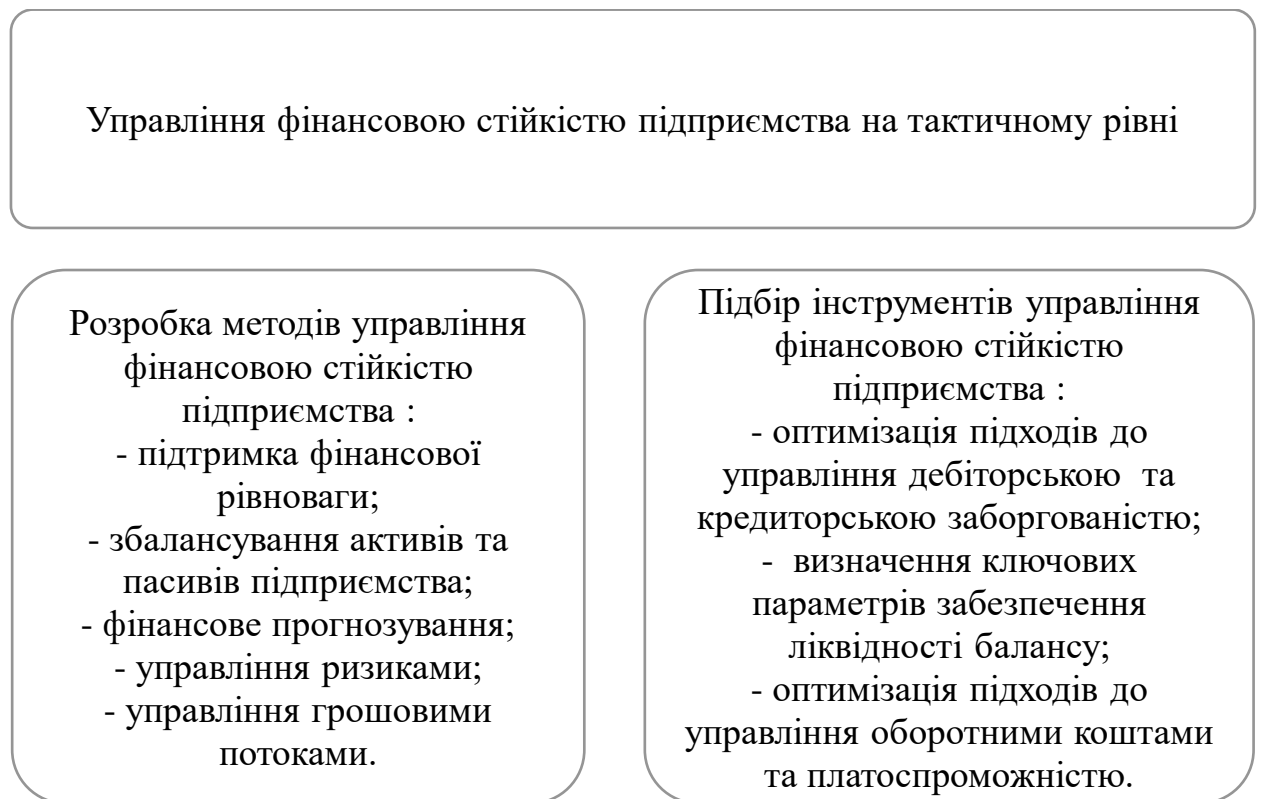
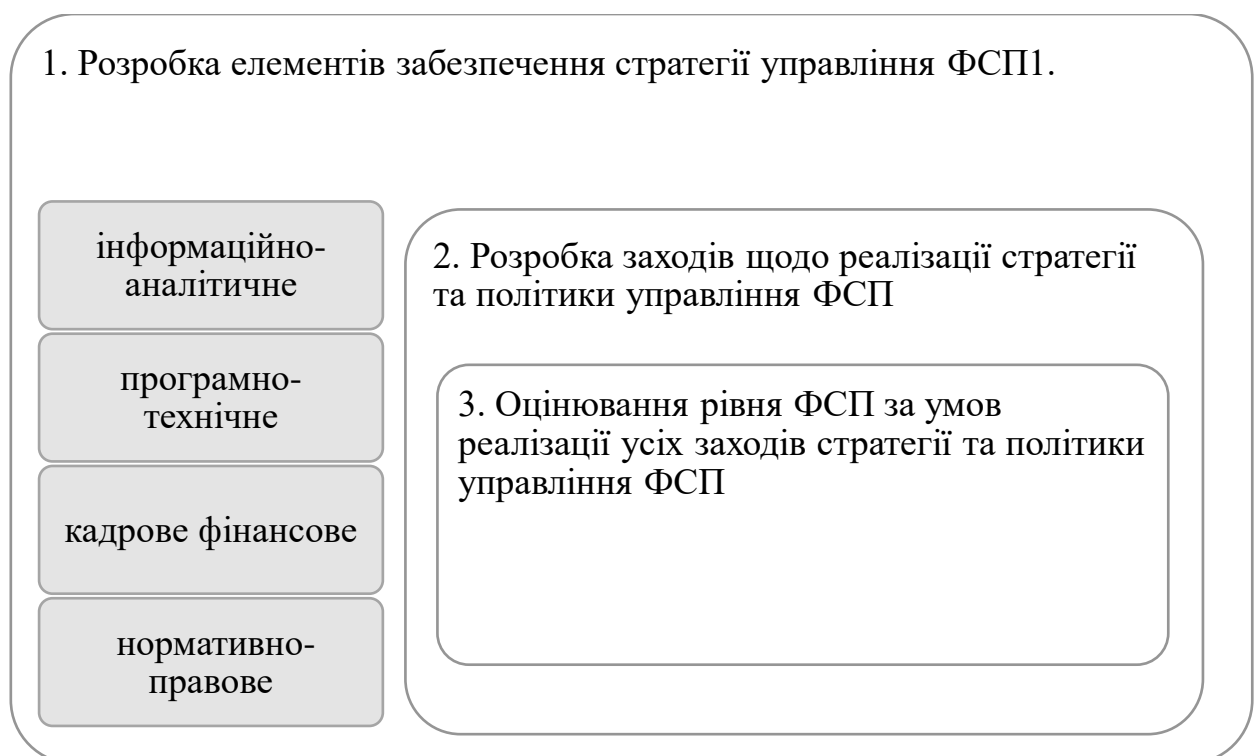

Рис.3.6. Алгоритм дій з управління фінансовою стійкістю ТОВ «АметКомпані» на тактичному рівні.

На тактичному рівні управління фінансовою стійкістю підприємства акцентується на середньостроковому періоді та конкретизації пріоритетів

стратегічного управління. Тут вирішуються завдання ризик-менеджменту та управління системою протидії негативним впливам факторів внутрішнього середовища. Орієнтація полягає в економічній ефективності та, безпосередньо, на рівні фінансової стійкості.

Оперативний рівень управління спрямований на утримання фінансової рівноваги в короткостроковому періоді. Тут приймаються рішення, які мають вплив на поточну щоденну діяльність підприємства. Алгоритм дій суб'єктів системи оперативного управління фінансовою стійкістю підприємства представлено на рис. 3.7.

3.7. Алгоритм дій з управління фінансовою стійкістю ТОВ «АметКомпані» на оперативному рівні.

На оперативному рівні важливо детально розробляти всі елементи, що забезпечують стратегію управління фінансовою стійкістю підприємства, такі як інформаційно-аналітичні, нормативно-правові, програмно-технічні, кадрові, фінансові і т.д. На цьому рівні відбувається реалізація кінцевої мети управління фінансовою стійкістю, а саме розробка та впровадження заходів управління операційними системами.

Завершальним етапом на оперативному рівні є оцінка рівня фінансової стійкості при реалізації усіх заходів стратегії та політики управління. Поєднання управління на усіх рівнях є передумовою для формування можливості ефективного використання всіх управлінських інструментів, що впливають на фінансову стійкість організації.

3.3. Стратегія забезпечення фінансової стійкості ТОВ “АметКомпані”

Підвищення фінансової стійкості підприємства дійсно є важливим завданням, особливо в умовах ринкової економіки та конкурентного середовища. Розробка стратегії розвитку ТОВ "АметКомпані" вимагає ретельного вивчення інтерні обставин, аналізу фінансових та господарських показників.

Одним із ключових аспектів є виявлення та мобілізація внутрішніх резервів підприємства. Це може включати оптимізацію витрат, підвищення ефективності виробництва, раціональне використання ресурсів та інші заходи, спрямовані на покращення фінансового стану компанії.

Запровадження стратегії забезпечення фінансової стійкості також повинно враховувати можливі загрози втрати фінансової стійкості та розробляти ефективні методи їх запобігання. Ретельний аналіз ринкових умов, конкуренції та внутрішніх факторів дозволить визначити оптимальний напрямок дій.

Усі ці заходи повинні бути взаємопов'язані та спрямовані на підвищення загальної фінансової стабільності підприємства.

Для розробки стратегії ТОВ “АметКомпані” необхідно за допомогою спеціальних методів визначити можливість їх застосування, а саме:

1. Матриця фінансових стратегій Дж.Франкона та І.Романа [67].

2. Матриця фінансових стратегій на основі економічної доданої вартості та внутрішніх стабільних темпів зростання компанії.

Матриця фінансової стратегії Ж.Франкона та І.Романа базується на розрахунку трьох коефіцієнтів:

- 1) результат господарської діяльності (РГД);
- 2) результат фінансової діяльності (РФД);
- 3) результат фінансово-господарської діяльності (РФГД).

В даному випадку за допомогою такої матриці надається змога скласти прогноз «критичного шляху» підприємства на майбутній період, виявити допустимі межі фінансового ризику та встановити поріг його можливостей. При цьому в матриці присутні квадрати 1-3 (головна діагональ матриці), які є зоною рівноваги. Квадрати 4-6 (над діагоналлю) відображають зону успіхів із зазначенням позитивних показників за якими здійснюється створення ліквідних засобів підприємства. Квадрати 7-9 (під діагоналлю) являють собою чистий грошовий потік – стійко позитивний з мінімальним фінансовим ризиком. Зона дефіциту (під діагоналлю) - використання ліквідних засобів, значення показників яких негативне.

Більш детально, квадрати, які представляють певні правила компанії в матриці фінансової стратегії, мають такий порядок:

□ Квадрант 1. «Батько сім'ї» - відображає темпи зростання оборотності, яка нижча за можливі значення діяльності і яка має резерви - перехід до квадратів 4, 2 і 7.

□ Квадрант 2. «Стабільна рівновага» означає стан фінансової рівноваги компанії, при якому вона має найбільшу кількість можливих варіантів зміни свого фінансового становища (1, 4, 7, 5, 3, 8).

□ Квадрант 3. «Нестабільний баланс» – характеризується відсутністю власних коштів та використанням позикового капіталу. Така ситуація спостерігається після реалізації інвестиційного проекту. Можливі виходи з цієї позиції – позиції 8, 2 і 5.

□ Квадрант 4 «Орендар» – відображає наявність вільних коштів для

проектів із використанням позикового капіталу: перехід на поля 1, 2, 7.

□ Квадрант 5. «Атака» - означає надлишок власних коштів і дозволяє розширити свій сегмент ринку: перехід на поля 2 і 6.

□ Квадрант 6. «Материнське підприємство» – описує надлишкову ліквідність, тобто можливе створення та фінансування дочірніх підприємств: перехід на 4 або 5 квадратів.

□ Квадрант 7. «Епізодичний дефіцит» – нестача ліквідних коштів через невідповідність термінів отримання та використання коштів: перехід на ділянки 1, 2, 8.

□ Квадрант 8. «Дилема» - визначає дефіцит ліквідних активів з частковим покриттям за рахунок запозичення: перехід на 2, 7, 9 кв.

□ Квадрант 9. «Криза» – означає кризу в компанії і вказує на необхідність скорочення всіх інвестицій або реформування компанії. Означає необхідність фінансової підтримки: можливий перехід на 8 або 7 квадратів.

Загалом фінансовий стан підприємства характеризується різноманітними проявами фінансових ризиків.

У 2023 році результати фінансово-господарської діяльності ТОВ "АметКомпані" були позитивними, що відзначено у другому квадраті на діагоналі "Стійка рівновага" (рис. 3.8).

	РФД < 0	РФД ≈ 0	РФД > 0
РГД > 0	Квадрат 1 «Батько сімейства»	Квадрат 4 «Рантьє»	Квадрат 6 «Материнське суспільство»
РГД ≈ 0	Квадрат 7 «Епізодичний дефіцит»	Квадрат 2 «Стійка рівновага»	Квадрат 5 «Атака»
РГД < 0	Квадрат 9 «Криза»	Квадрат 8 «Дилема»	Квадрат 3 «Нестійка рівновага»

Рис. 3.8. Матриця стратегії забезпечення фінансової стійкості ТОВ «АметКомпані»

Використання даної матриці дозволяє ТОВ "АметКомпані" оперативно приймати рішення з комплексного використання всіх фінансових ресурсів, спрямованих на досягнення управлінських цілей фінансової стратегії. В рамках цієї матриці можна аналізувати взаємозв'язок між сформульованими цілями та наявністю розвитку компанії в динаміці, що дозволяє розробити фінансову стратегію з визначенням пріоритетних напрямків розвитку, сприяючи її успішній реалізації та модифікації зміни ключових робочих параметрів компанії.

Розраховані показники фінансової стабільності свідчать, що протягом 2018-2023 років ТОВ "АметКомпані" займало правий центральний квадрат у матриці фінансових стратегій. Це вказує на зростання вартості підприємства при наявності зайвих грошових ресурсів. Одночасно підприємство характеризується подальшим зміщенням позицій у напрямку сталого розвитку, що сприяє підвищенню та утриманню темпів зростання за рахунок внутрішніх ресурсів.

Щодо забезпечення фінансового розвитку ТОВ "АметКомпані", найбільш бажаним є його перехід у четвертий квадрант згідно з матрицею фінансової стратегії, що визначається зростанням виробництва та можливістю розширення сегменту ринку.

Додатково, ТОВ "АметКомпані" може врахувати загальноприйнятту стратегію "крок за кроком". Цей тип стратегії передбачає поступове розширення діяльності компанії, підвищення прибутковості та поліпшення ключових фінансових, економічних та виробничих показників.

Мета - забезпечення міцного фінансового становища, де ефективно управління зобов'язаннями та ефективність збільшення залучених ресурсів грають ключову роль. Якщо рівень залучених ресурсів зростає з року в рік, компанія може очікувати збільшення капіталу та приросту. Зворотне, негативна динаміка може вказувати на потребу в коригування стратегії для виправлення ситуації.

Однією з ключових фінансових складових даної стратегії є визначення

оптимального балансу між позиковим та власним капіталом з метою забезпечення адекватної платоспроможності ТОВ "АметКомпані" та підвищення прибутковості. Це досягається шляхом оптимізації структури фінансування, зниження витрат, підвищення оборотності коштів та збільшення доходу від реалізації.

Оскільки прибуток від продажу сільськогосподарської продукції залежить від обсягу реалізації та ціни, підприємство акцентується на активізації збутової діяльності. Це може включати в себе використання рекламних кампаній, надання знижок та раціональне ціноутворення. Важливо враховувати, що стратегії збільшення продажів повинні відображати індивідуальні особливості компанії та обрану маркетингову стратегію, оскільки немає універсального підходу, який підходить для всіх підприємств.

Головним методом забезпечення фінансової стійкості підприємства є раціональне використання ресурсів, які задіяні у виробничому процесі. Вдосконалення техніко-технологічної складової виробництва, впровадження передових та високопродуктивних технологій, а також заміна та модернізація застарілого обладнання сприятимуть зменшенню витрат на працю та підвищенню продуктивності праці на підприємстві. Надто важливим є підвищення стандартів якості посівного матеріалу, комплектуючих для техніки та сировини, що надходить від різних постачальників.

Для стимулювання обсягів продажу важливо активно розвивати систему кредитування клієнтів. У контексті модернізації виробництва реалізацію продукції слід розглядати як тимчасове відвідування коштів від виробничого процесу, що потребує детального аналізу та обґрунтування. Важливо збалансувати переваги від збільшення обсягів продажів, витрат на позики та суми втраченої виручки внаслідок кредитування клієнтів на протязі періоду кредитування.

Щодо зміцнення фінансової стійкості ТОВ "АметКомпані", важливим напрямком є оптимізація витрат та управління ними. Це включає модернізацію процесів з метою мінімізації витрат. Зокрема, акцент робиться

на зниженні собівартості продукції шляхом:

- Оптимізації товарно-матеріальних цінностей для зменшення витрат на їх зберігання та уникнення авансових платежів за їх придбання.

- Виборі оптимального методу нарахування амортизаційних відрахувань для мінімізації собівартості продукції та швидшого оновлення основних фондів.

- Мінімізації витрат на придбання матеріальних ресурсів через перегляд постачальників, умов транспортування та способів оплати.

Додатково, важливим напрямком є вдосконалення фінансового менеджменту та упорядкування фінансових процесів з метою дотримання умов угод. Управління фінансами охоплює всі сфери діяльності, зокрема узгодження грошових надходжень і платежів. У виробництві та реалізації продукції важливим завданням

- погашення заборгованості кредиторів, недопущення їх накопичення, оформлення розстрочки платежів у разі потреби;

- зменшення кількості боржників у контексті переговорів щодо реструктуризації боргу та недопущення їх переведення на безнадійну.

Зміцнення фінансової стійкості підприємства – це послідовний процес, який виконується на п'ятьох основних етапах, як показано на рисунку 3.9.

На першому етапі реалізації напрямків рівноважного зміцнення визначається аналітична база дослідження, що включає набір зовнішніх та внутрішніх інформаційних інструментів для визначення ступеня впливу різних факторів.

Другий етап передбачає проведення діагностики порушень фінансової стійкості підприємства. Аналіз незалежності підприємства зорієнтований на збір даних про поточну ситуацію, капіталовкладення, ефективність розподілу чистого прибутку та зміни у виробництві та реалізації продукції.

Третій етап включає визначення типу фінансової стійкості підприємства. Це обґрунтовує ефективність створення оборотних матеріальних активів та джерел фінансування.

Четвертий етап передбачає оцінку грошових потоків компанії.

Здійснюється порівняння вхідних і вихідних потоків за характеристиками, такими як адекватність формування, рівномірність генерації в короткостроковій перспективі та оптимальне формування в довгостроковій перспективі.

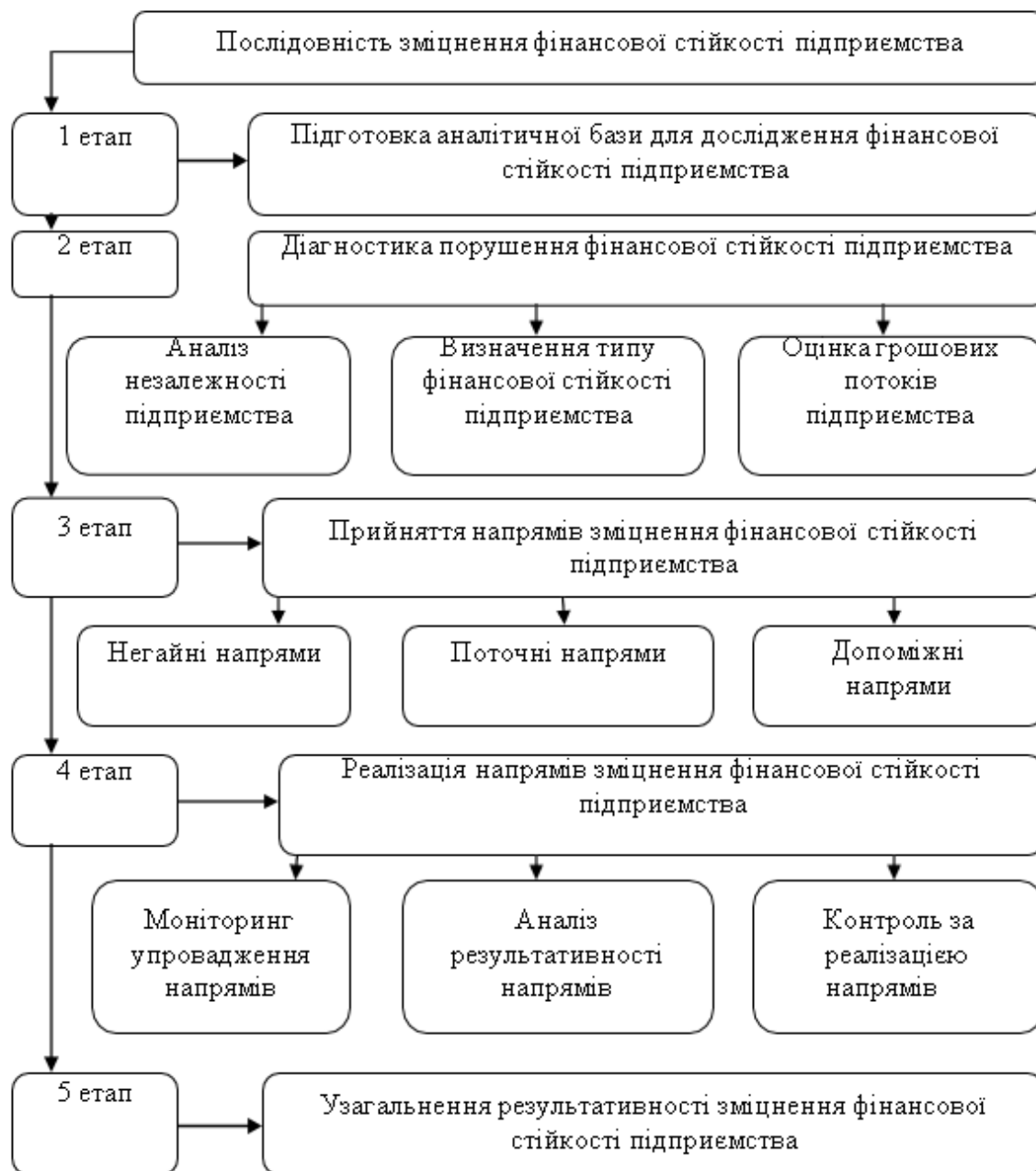

Рис. 3.9. Алгоритм реалізації напрямів зміцнення фінансової стійкості за основними етапами

Отже, ключові стратегії для зміцнення фінансової стійкості ТОВ "АметКомпані" спрямовані на досягнення позитивних фінансових

результатів та забезпечення чистих грошових потоків, основною частиною яких є операційна діяльність.

У свою чергу, для забезпечення оптимального, задовільного рівня фінансової стійкості підприємства в його загальній системі фінансового управління необхідно розробити та впровадити систему аналізу та оцінки фінансової стійкості.

Отже, для удосконалення системи управління фінансовою стійкістю ТОВ “АметКомпані” повинно передбачатися ряд заходів:

ефективне управління вхідними і вихідними грошовими потоками;
моніторинг внутрішнього та зовнішнього стану підприємства;
розробка заходів зі зниження зовнішнього впливу на підприємство;
розробка антикризових планів на випадок виникненні кризових чи інших непередбачуваних ситуацій;
координація роботи працівників усіх ланок підприємства;
постійний контроль за виконанням поставлених завдань та їх результатів.

Рис.3.10. Заходи щодо удосконалення системи управління фінансовою стійкістю.

Взагалі, для підвищення фінансової стійкості підприємства необхідно впроваджувати систему заходів з управління фінансовою стабільністю. Ця система повинна включати широкий комплекс завдань, спрямованих на постійне збільшення обсягів виробництва за одночасного підвищення продуктивності праці, розширення ринків та завоювання нових часток ринку. Ключовими аспектами є покращення якості продукції,

раціональне зниження виробничих витрат, ефективне використання ресурсів, укладання об'єктивних угод з постачальниками та покупцями, а також розробка раціональної цінової політики.

Реалізувавши такі заходи, в подальшому можна забезпечити систему моніторингу кожної складової фінансової стійкості ТОВ “АметКомпані”, що в майбутньому надасть можливість оптимізувати її відповідно до перспектив розвитку підприємства та економічної ситуації.

ВИСНОВКИ

У дипломній роботі обґрунтовано теоретичні і методичні засади управління фінансовою стійкістю підприємства та визначено шляхи її зміцнення. Отримані результати дають змогу сформулювати наступні висновки.

1. На основі систематизації підходів до визначення сутності фінансової стійкості сформульовано, що фінансова стійкість – це такий стан фінансових ресурсів підприємства, який гарантує йому безперервність процесу виробництва та реалізації продукції, а також фінансування витрат на розширення підприємства, платоспроможність та конкурентоспроможність, зберігаючи при цьому задовільну структуру капіталу та динамічну фінансову рівновагу активів і пасивів в умовах ринкової нестабільності та мінливості зовнішнього середовища; це комплексна характеристика фінансового стану підприємства, яка дозволяє проаналізувати ефективність використання капіталу підприємства. З'ясовано, що проблема фінансової стійкості підприємств відноситься до числа найбільш важливих фінансових проблем. Вона визначається ступенем забезпечення запасів і витрат власними та позиковими джерелами їх формування, співвідношенням обсягів власних і позикових коштів.

2. Встановлено, що управління фінансовою стійкістю підприємства – це система принципів та методів розробки і реалізації управлінських рішень, пов'язаних із забезпеченням такого стану фінансових ресурсів і активів, їх формування та розподілу, яка забезпечить підприємству розвиток на основі зростання прибутку та капіталу при збереженні платоспроможності і кредитоспроможності та забезпечення і підтримання його фінансової рівноваги. Визначено механізм забезпечення фінансової стійкості підприємства як систему форм, методів, прийомів, важелів, норм і нормативів, а також нормативно-правового, інформаційного, програмно-технічного та кадрового забезпечення, за допомогою яких на підприємстві

досягається зазначений розвиток.

3. Дослідження методичного інструментарію управління фінансовою стійкістю підприємства показало, що для оцінки стану фінансової стійкості підприємства, а саме стану еталонної чи достатньої фінансової стійкості, фінансової нестійкості, на основі даних бухгалтерського балансу використовують ключові індикатори платоспроможності, ліквідності, фінансової стійкості, ділової активності та рентабельності, розрахунок яких базується на основі відповідних співвідношень між статтями балансу.

4. Проведений аналіз основних показників фінансово-господарської діяльності ТОВ “АметКомпані” показав, що діяльність підприємства не була ефективною, адже товариство є збитковим у 2018 р. та у 2023 р. Підприємство має непокриті збитки і дефіцит власного оборотного капіталу. Окрім того, ТОВ “АметКомпані” в значній мірі залежить від зовнішніх інвесторів та має проблеми з платоспроможністю.

5. Аналіз абсолютних показників фінансової стійкості ТОВ “АметКомпані” дозволив визначити тип фінансової стійкості як кризовий. Підприємство не забезпечене стабільними джерелами фінансування поточної фінансово-господарської діяльності. Рівень ліквідності залишається низьким через нестачу готівкових коштів для розрахунків з кредиторами. Підприємство має дефіцит власного оборотного капіталу для покриття найбільш мобільної частини активів – запасів. Аналітичний баланс містить «негативні» статті: зростання запасів, дебіторської і кредиторської заборгованості, диспропорції у структурі капіталу.

6. Оцінка фінансової стійкості підприємства за відносними показниками дала можливість стверджувати, що підприємство не є фінансово стійким, розраховані показники фінансової стійкості не відповідають рекомендованим значенням. Поточна діяльність підприємства фінансується в основному за рахунок позикового капіталу. Ефективність використання фінансових ресурсів є низькою, а структура капіталу – незадовільною.

7. Основними причинами низької фінансової стійкості підприємства є

диспропорції у структурі капіталу, наявність дефіциту власного оборотного капіталу та збиткова діяльність.

8. Застосування різноманітних моделей діагностики фінансової стійкості в контексті загрози банкрутства показало, що ТОВ "АметКомпані" протягом досліджуваного періоду не є фінансово стійким, існує загроза його банкрутства, що пояснюється дефіцитом власного оборотного капіталу та збитковістю діяльності.

9. Розроблена модель забезпечення фінансової стійкості підприємства є сукупністю методів та інструментів управління, які суб'єкти управління використовують для забезпечення фінансової стійкості підприємства. Такий підхід до розробки моделі забезпечення фінансової стійкості дозволяє систематично охопити комплекс заходів, спрямованих на ефективне виконання базових функцій в економіці. Підтримання необхідного рівня фінансової стійкості гарантує здатність підприємства ефективно працювати, досягати своїх цілей, динамічно розвиватися та протистояти різноманітним ризикам.

10. Використання матриці фінансової стратегії Ж.Франкона та І.Романа дозволяє ТОВ "АметКомпані" оперативно приймати рішення з комплексного використання всіх фінансових ресурсів, спрямованих на досягнення управлінських цілей фінансової стратегії. В рамках цієї матриці можна аналізувати взаємозв'язок між сформульованими цілями та наявністю розвитку компанії в динаміці, що дозволяє розробити фінансову стратегію з визначенням пріоритетних напрямків розвитку, сприяючи її успішній реалізації та модифікації зміни ключових робочих параметрів компанії.

11. Для підвищення фінансової стійкості підприємства запропоновано систему заходів з управління фінансовою стабільністю, що включає широкий комплекс завдань, спрямованих на постійне збільшення обсягів реалізації за одночасного підвищення продуктивності праці, розширення ринків та завоювання нових часток ринку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Kuznetsova K. O. (2016). Financial stability of the enterprise as an object of scientific research. *Scientific research and developments of students*, 112–114.
2. Абрютина М. С., Грачева А. В. Анализ финансово-экономической деятельности предприятия М.: Дело и сервис. 2001. 272 с.
3. Азаренкова Г. М. Фінанси підприємств : навч. посібник. 3-тє вид., виправл. і доп. К.: Знання-Прес. 2009. 299 с.
4. Азарова А. О., Рузакова О. В. Підходи до формалізації механізму оцінювання фінансового стану підприємства. *Фінанси підприємств*. 2006. № 12. С. 121-129.
5. Андрущак Є. М. Діагностика банкрутства українських підприємств. *Фінанси України*. 2004. № 9. С. 118-124.
6. Малий І., Радіонова І, Ємельяненко Л. Антикризове управління національною економікою: монографія. К.: КНЕУ. 2017. 368 с.
7. Ареф'єва О. В. Економічна стійкість підприємства: сутність, складові та заходи її забезпечення. *Актуальні проблеми економіки*. 2008. №8. С. 83- 90.
8. Багацька К.В. Управління фінансовою стійкістю підприємства в умовах реформування податкової системи. *Облік і фінанси*. 2013. № 1. С. 92-98.
9. Базілінська О.Я. Фінансовий аналіз: теорія і практика: навч. посібник. Київ: ЦНЛ. 2011. 328 с.
10. Безугла Т. В. «Економічна стійкість» та «фінансова стійкість». *Молодий вчений*. 2014. № 3. С. 33.
11. Беялов Т.Е. Фінансова стійкість підприємства та шляхи її зміцнення. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука»*. 2016. № 12 (22). 2 т. С. 22-26.
12. Бержанір І.А. Діагностика фінансової стійкості підприємств

України. *Інноваційна економіка*. 2013. № 10. С. 34-39.

13. Бланк И.А. Основы финансового менеджмента: учебник. 3-е изд., перераб. и доп. Москва: ОМЕГА-Л. 2012. 656 с.

14. Бобирь О.І. Прогнозування фінансового стану підприємства. Режим доступу : http://www.rusnauka.com/23_SND_2008/Economics/27132.doc.htm.

15. Богданівська Л. А., Виноградов Г. Г., Аналіз господарської діяльності в промисловості. М.: Економіка. 2001. 286 с.

16. Борецька Н.П. Аналіз і прогнозування фінансової стійкості підприємства. *Інвестиції: практика та досвід*. 2016. № 20. С. 63-66.

17. Бугай В.З. Аналіз та оцінка фінансової стійкості підприємства. *Держава та регіони*. 2008. № 1. С. 34-39.

18. Верланов О. Ю. Оцінка фінансового стану підприємств із виробництва машин і устаткування: питання методології та методики: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.00.09 «Бухгалтерський облік, аналіз та аудит». К. 2008. 30с.

19. Вітлінський В.В. Аналіз, моделювання та управління економічним ризиком :навч. посібник. Київ: КНЕУ. 2008. 292 с.

20. Гаврисюк Я. П. Вибір методу для проведення аналізу фінансового стану. *Дослідження та оптимізація економічних процесів «Оптимум–2013»* : тр. 9-ї Міжнар. наук.-практ. конф., 3-5 грудня 2013 р. Харків : НТУ «ХП», 2013. С. 16–17.

21. Гапак Н.М. Особливості визначення фінансової стійкості підприємства. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія : Економіка*. 2014. Випуск 1 (42). С. 191-196.

22. Гарасюк О. А. Удосконалення поняття управління фінансовою стійкістю. *Економіка і регіон*. 2012. № 3. С. 228- 232.

23. Гаркуша Н.М. Аналіз фінансової стійкості підприємства як засіб попередження його банкрутства. *Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг*. 2013. Вип. 1(1). С. 19-23.

24. Герега О.В. Сутність фінансово-економічної стійкості сучасних суб'єктів економіки. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. 2014. № 794. С. 250-254.
25. Головка О.Г. Сучасні проблеми та перспективи управління фінансовою стійкістю підприємства. *Проблеми і перспективи розвитку підприємництва*. 2014. № 1. С. 48-53.
26. Гравель Є.Ю. Методичні підходи до оцінювання фінансової стійкості підприємств. *Держава та регіони*. 2007. № 1. С. 91-93.
27. Гринів Б.В. Деякі проблеми методики аналізу фінансової стійкості підприємства. *Вісник Львівської комерційної академії. Серія : Економічна*. 2014. Вип. 44. С. 123-127.
28. Грицюк М. Розробка системи показників для оцінки фінансово-економічної стійкості підприємств: Матеріали I Всеукраїнської заочної науково-практичної конференції 20–22 січня 2010 року. Режим доступу: <http://udau.edu.ua/library.php?pid=1033>
29. Гудзь О.Є., Стецюк П.А. Науково-методичне забезпечення формування та реалізації фінансової політики підприємства. *Облік і фінанси*. 2013. № 2 (60). С. 70-86.
30. Довбня С.Б. Оптимізація фінансування як засіб підвищення фінансової стійкості підприємства. *Економічний вісник Національного гірничого університету*. 2014. № 1. С. 88-94.
31. Докієнко Л.М. Методологічні принципи управління фінансовою стійкістю підприємств торгівлі. *Вісник КНТЕУ*. 2014. № 2. С. 63-75.
32. Донченко Т.В. Теоретичні основи формування механізму управління фінансовою стійкістю підприємства. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2011. № 1. Т. 1. С. 23-27.
33. Єлецьких С.Я. Комплексна оцінка фінансової стійкості підприємства: якісний підхід. *Економіка промисловості*. 2012. № 1 (16). С. 1-4.
34. Журавльова О.Є. Фінансова стійкість підприємства: теорія і

практика. *Формування ринкової економіки*. 2009. № 22. С. 523- 526 с.

35. Заюкова М.С. Теорія фінансової стійкості підприємства : монографія. Вінниця : Вид-во «Універсум». 2009. 155 с.

36. Ігнатишин М.В. Фінансова стійкість підприємства як гарантія забезпечення платоспроможності. *Науковий вісник Мукачівського державного університету. Сер. : Економіка*. 2014. Вип. 2. С.104-112.

37. Ізмайлова К.В. Фінансовий аналіз : навч. посібник. 2-ге вид., стереотип. Київ : МАУП, 2006. 152 с.

38. Калишенко В.О. Огляд та узагальнення методичних підходів до оцінки фінансової стійкості підприємства. Матеріали VII Міжнародної наукової інтернет-конференції «Простір і час сучасної науки». Режим доступу: <http://intkonf.org/kalishenko-vo-moskalets-km-oglyad-tauzagalnennya-metodichnih-pidhodiv-dootsinki-finansovoyi-stiykosti-pidpriem>.

39. Карпець О.С. Моделі оцінки фінансової стійкості підприємства: когнітивний підхід. *БІЗНЕС-ІНФОРМ*. 2012. № 3. С. 54-58.

40. Квасницька Р. С. Етапність проведення діагностики кризового стану та ймовірності банкрутства підприємства. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2011. №2. С. 130–135.

41. Кизим М.О. Оцінка і діагностика фінансової стійкості підприємства : монографія. Харків: ІНЖЕК. 2012. 144 с.

42. Клементьєва О.Ю. Методика прогнозування фінансового стану підприємства. Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/natural/Vnulp/Ekonomika/2008_628/86.pdf.

43. Ковалев В.В. Анализ хозяйственной деятельности предприятия : учебник. Москва: ТК Велби, изд-во Проспект, 2007.424с.

44. Коваленко В. В., Суганяка М. В., Фучеджи В. І. Антикризове фінансове управління в системі суб'єктів економічної діяльності: методи та інструменти оцінювання. Одеса: 2013. 381 с

45. Ковальчук Т.І. Оцінка фінансової стійкості підприємства. *Інноваційна економіка. Науково-виробничий журнал*. 2014. № 2. С. 48-53.

46. Козлянченко О. М. Інформаційне забезпечення аналізу фінансового стану підприємства при загрозі банкрутства. *Актуальні проблеми економіки*. Київ: Національна академія управління. 2010. № 10. С.182-187.
47. Коркуна Д.М. Фінансове прогнозування як основа фінансових планів підприємства. *Вісник нац. ун-ту «Львівська Політехніка»*. 2008. № 628. С. 539-545.
48. Коробов М. Я. Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємств: навч. посіб. 3-тє вид., перероб. і доп. К.: Т-во «Знання», КОО, 2002. 294 с.
49. Король Т.Р. Методичне забезпечення аналізу фінансової стійкості підприємства. *Управління розвитком*. 2014. № 10. С. 37-39.
50. Костирко Л.А. Фінансовий механізм сталого розвитку підприємств: стратегічні орієнтири, системи забезпечення, адаптація: монографія. Луганськ : Ноулідж. 2012. 474 с.
51. Крамаренко Г.О. Фінансовий аналіз: підручник. Київ: Центр учбової літератури. 2008. 392 с.
52. Кремень В.М. Оцінювання фінансової стійкості підприємства. *Актуальні проблеми економіки*. 2011. №1 (115). С. 107-115.
53. Курочкін Д.В. Методи оцінки фінансової стійкості підприємства. *Сучасна економіка*. 2011. № 1. С. 107-112.
54. Лазоренко В. В. Аналіз методів оцінки фінансової стійкості підприємства готельного господарства. *Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії*. 2018. № 1(13). С. 124–128.
55. Лазоренко В. В. Аналіз та реалізація моделі оцінки фінансової стійкості підприємства шляхом розробки програмного додатку. *Шляхи активізації інноваційної діяльності в освіті, науці економіці*: матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 12.04.16 р., м. Вінниця 2016. С. 106–107.
56. Лазоренко В. В. Аналіз факторів забезпечення фінансової стабільності підприємства. *Регулювання банківської діяльності, бізнесу та*

підприємництва: національна та міжнародна практика. Збірник наукових праць Всеукраїнської науково-практичної конференції 10.03.18 р., м. Одеса. 2018. С. 91–95

57. Лазоренко В. В. Оцінка фінансової стійкості підприємства сфери послуг методом оцінки коефіцієнтів. *Причорноморські економічні студії. 2018. № 29.*

58. Лазоренко В. В. Формування інтегрального показника фінансової стійкості підприємства. *Актуальні аспекти механізму модернізації економіки та фінансової системи країни: матер. Міжнар. наук.- практ. конф., 07.03.18 р., м. Запоріжжя 2018. С. 94–98.*

59. Лазоренко В. В. Прогнозування ймовірності банкрутству підприємства. *Проблеми системного підходу в економіці. 2018 № 1 (63) С. 81–86.*

60. Литовченко Е.Ю. Структурно-функціональне моделювання процесу управління фінансовою стійкістю підприємства. *Вісник економіки транспорту і промисловості. 2014. № 45. С. 175-178.*

61. Лігоненко Л. О. Методологія діагностики банкрутства підприємств і напрямки вдосконалення. *Фінанси України. 1998. № 8. С. 136- 147.*

62. Мамонтова Н.А. Фінансова стійкість акціонерних підприємств і методи її забезпечення (на прикладі підприємств харчової промисловості) : автореферат. Київ, 2006. 59 с.

63. Масленніков Є.І. Фінансова стійкість як наукова-практична проблема функціонування промислового підприємства. *Ринкова економіка: сучасна теорія і практика управління. 2014. Том 1. Вип. 2/2. С.83-90.*

64. Матвійчук А.В. Моделювання фінансової стійкості підприємств із застосуванням теорій нечіткої логіки, нейронних мереж і дискримінаційного аналізу. *Вісник НАН України. 2010. № 9. С. 24-46.*

65. Москаленко В. П. Комплексна оцінка фінансового стану підприємства як основа діагностики його банкрутства. *Актуальні проблеми*

економіки. 2009. № 6. С. 180–192.

66. Нікбахт Е, Гропеллі А. Фінанси. Пер. с англ. К.: Вік, Глобус. 383с.

67. Овдій Л.І. Оцінка інвестиційної привабливості підприємств за допомогою статистичних моделей. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2009. № 4. С. 184-188.

68. Овсяннікова А.О. Оцінювання фінансової стійкості та платоспроможності підприємства як інструменту контролю за його діяльністю. *Наука і вища освіта* : тези доповідей XXIII Міжнар. наук. конф., м. Запоріжжя, 23 квітня 2015 р. Класичний приватний університет. Запоріжжя: КПУ, 2015. 638 с.

69. Оспіщев В.І. Класифікація чинників впливу на фінансову стійкість підприємств. *Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг*. 2009. Вип. 2. С. 218-223.

70. Островська О.А. Фінансовий стан та фінансова стійкість підприємств: теоретичні аспекти визначення їх суті. *Стратегія економічного розвитку України*. 2012. Вип. 4 (11). С. 182 -186.

71. Павловська О. В., Притуляк Н. М., Невмержицька Н. Ю. Фінансовий аналіз: Навч.-метод. посібник для самост. вивч.дисц. К.:КНЕУ, 2002.388 с.

72. Партин Г.О. Особливості впливу основних чинників на фінансову стійкість підприємства в умовах фінансово-економічної кризи. *Збірник науково-технічних праць Національного лісотехнічного університету України*. 2010. № 10. С. 276-279.

73. Петрушенко Т.В. Шляхи вдосконалення та зміцнення фінансової стійкості підприємства. *Соціальна економіка*. 2015. № 2. С. 154-161.

74. Півень А. І. Фактори кризового стану підприємств машинобудівної галузі. *Економіка та управління підприємствами машинобудівної галузі: проблеми теорії та практики*. 2009. №4 (8). С. 85-94

75. Пластун О. Л. Аналіз кількісних методик прогнозування

банкрутства підприємства та обґрунтування необхідності розробки сучасних вітчизняних аналогів. *Вісник Української академії банківської справи*. 2005. № 2. С. 101–107.

76. Подольська В.О. Комплексна оцінка фінансової стійкості підприємства. *Науковий вісник Полтавського університету споживчої кооперації*: зб. наук. праць. 2009. № 4(35). С. 136-142.

77. Пономарьов І.Ф. Прогнозування і планування показників фінансового стану платоспроможності підприємства. *Економічний вісник національного гірничого університету*. 2008. №3. С. 65-75.

78. Приймак І.І. Організація стратегічного управління суб'єктами господарювання в економіці України. *Вісник Львівського університету. Серія економічна*. Львів, 2006. Вип. 36. С. 143-147.

79. Притуляк Н.М. Ознаки фінансової стійкості – теоретична основа моделювання факторних систем. *Економіка. Фінанси. Право*. 2011. № 1 С.26-31.

80. Рогоза С.А. Вплив факторів на фінансову стійкість підприємства. Режим доступу: http://www.rusnauka.com/4_SND_2013/Economics/10_12724.doc.htm.

81. Родионова В. М. Финансовая устойчивость предприятия в условиях инфляции. М.: Перспектива, 2009. 98 с.

82. Русіна Ю.О. Економічна сутність фінансової стійкості підприємств та фактори, що на неї впливають. *Міжнародний науковий журнал*. – 2015. – №2. – С. 91-94

83. Савицька Г.В. Економічний аналіз діяльності підприємства : навч. посібник. 2ге видан., випр. і доп. Київ, Знання, 2015. 662 с.

84. Сич О.А. Дискримінантний аналіз і його застосування в прогнозуванні банкрутства підприємства. *Молодий вчений*. № 2 (42). С.333-339.

85. Скляр Г.П. Механізм забезпечення фінансової стійкості підприємств споживчої кооперації та його удосконалення в умовах

перехідної економіки. Українська кооперація. 2010. № 3. С. 48-52.

86. Табєєва Р.Р. Економічний зміст фінансової стійкості підприємства та значення її аналізу на сучасному етапі. *Культура народів Причорномор'я*. 2012. № 252. С. 89-92.

87. Терещенко О. О. Діагностика фінансового стану підприємства: монографія. К: КНЕУ. 2008. С. 268.

88. Тимошенко О.В. Антикризове управління як передумова підвищення ефективності діяльності підприємства. *Економічний аналіз: зб. наук. праць*. ТНЕУ, Тернопіль: Видавничо-поліграфічний центр ТНЕУ «Економічна думка», 2016. Том 23. № 2. С. 187–192.

89. Тридід О.М. Оцінювання фінансової стійкості підприємства : монографія. Київ : Національний банк України : Ун-т банківської справи. 2010. 143 с.

90. Федорук О.В. Особливості та проблеми розробки методичних підходів щодо діагностики імовірності банкрутства підприємств. *Інноваційна економіка*. Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/inek/2011_1/126.pdf.

91. Філонич О.М. Управління фінансовою стійкістю підприємства *Економіка і регіон*. 2014. № 1(32). С. 199-202.

92. Фінанси підприємств: Підручник / Керівник авт. кол. і наук. ред. проф. А. М. Поддєрьогін. 3-тє вид., перероб. та доп. К.: КНЕУ, 2000. 460 с.

93. Шаблиста Л. М. Фінансова стійкість підприємства: сутність і методи оцінки. *Економіка і прогнозування*. 2006. №2. С. 46–57.

94. Шандова Н. В. Оцінка загальної стійкості розвитку промислового підприємства. *Актуальні проблеми економіки*. 2006. №9. С. 169–173.

95. Шандова Н.В. Розробка механізму управління стійким розвитком підприємств машинобудування. *Актуальні проблеми економіки*. 2007. № 2. С. 101-105.

96. Шеремет А.Д. Методика фінансового аналіза : учебное

посobie. М: Инфра-М, 2008. 419 с.

97. Штембуляк Д.О. Фінансова стійкість підприємства в умовах ринкової турбулентності. Экономика и управление. 2010. № 1. С. 119-123.

ДОДАТКИ
Додаток А

PEST-аналіз зовнішнього середовища ТОВ “АметКомпані”

PEST-чинники	Важливість для галузі	Вплив на підприємство	Напрямок впливу (+,-)	Ступінь важливості для підприємства
1. Політико-правові чинники				
- пасивна інвестиційна політика	3	2	-	-6
- державна політика приватизації	3	3	-	-9
- правова база не забезпечує гарантій підприємницькій діяльності	3	3	-	-9
- зміни в законодавстві України	3	2	-	-6
Разом				-30
2. Економічні чинники				
- збільшення рівня інфляції	2	2	+	+4
- збільшення доходів споживачів через збільшення середньомісячної зарплати	3	3	+	+9
- зниження рівня безробіття	2	1	+	+2
- збільшення процентної ставки за кредит	2	1	-	-2
Разом				+13
3. Соціально-демографічні чинники				
- високий рівень еміграції населення	2	1	-	-2
- незначне збільшення працездатного населення	3	3	+	+9
Разом				+7
4. Науково-технічні чинники				
- виникнення нових товарів	3	3	+	+9
Разом				+9
За підсумком PEST-чинники				-1

Додаток Б

Таблиця Б.1

Вихідна інформація для рейтингової оцінки за 2023 рік

Показники	ТОВ “АметКомпа ні”	ТОВ «Азбек»	ТОВ «Калина»	ТОВ «Софа»	ТОВ «Імперія»	ТОВ «Максі Дім»
Чистий дохід від реалізацій продукції, тис.грн.	2184,5	1649,2	1320,8	32055,2	358,9	1508,4
Прибуток від реалізації, тис.грн.	587	252,7	1113,6	1573,1	98,7	665,4
Чистий прибуток, тис.грн.	417,8	189,5	634,4	1064,2	27,9	58,8
Основні фонди, тис.грн.	509,6	41,8	4503,5	12034,3	3657,9	38,8
Оборотні фонди, тис.грн.	457,4	215,1	1957,2	7157	815,2	132,2
Власний капітал, тис.грн.	521,6	214,7	1105,7	11163,8	4703,4	-5,45
Позиковий капітал, тис.грн.	512,2	92,2	4701,9	8046,2	246,7	177,7

Таблиця Б.2

Показники , за якими проведена рейтингова оцінка

Коефіцієнти для рейтингової оцінки	ТОВ “АметКо мпані”	Підприємства конкуренти					Еталонне під- приємство
		ТОВ «Азбек»	ТОВ «Калина»	ТОВ «Софа»	ТОВ «Імперія»	ТОВ «Максі Дім»	
1	2	3	4	5	6	7	8
Фондовіддача основних фондів	4,29	39,45	0,29	2,66	0,10	38,88	39,45
Фондомісткість основних фондів	0,23	0,03	3,41	0,38	10,19	0,03	10,19
Рентабельність основних фондів	0,82	4,53	0,14	0,09	0,01	1,52	4,53
К-т оборотності оборотних фондів	4,78	7,67	0,67	4,48	0,44	11,41	7,67
Рентабельність оборотних фондів	0,91	0,88	0,32	0,15	0,03	0,44	0,91
Рентабельність власного капіталу	0,80	0,88	0,57	0,10	0,01	-10,79	0,88

Рентабельність позикового капіталу	0,82	2,06	0,13	0,13	0,11	0,33	2,06
Рентабельність продажів	0,19	0,11	0,48	0,03	0,08	0,04	0,48

Таблиця Б.3

Матриця стандартизованих показників відносно еталонного підприємства

Показники	ТОВ “АметКом пані”	Підприємства конкуренти				
		ТОВ «Азбек»	ТОВ «Калина»	ТОВ «Софа»	ТОВ «Імперія»	ТОВ «Максі Дім»
Фондовіддача основних фондів	0,10866	1,0	0,00743	0,06752	0,00249	0,98546
Фондомісткість основних фондів	0,02289	0,00249	0,33461	0,03684	1,0	0,00252
Рентабельність основних фондів	0,18098	1,0	0,03110	0,01952	0,00168	0,33454
К-т оборотності оборотних фондів	0,62267	0,99963	0,08798	0,58395	0,05740	1,48761
К-т завантаження оборотних фондів	0,09224	0,05746	0,65279	0,09836	1,0	0,03861
Рентабельність оборотних фондів	1,0	0,96812	0,35619	0,16340	0,03761	0,48877
Рентабельність власного капіталу	0,91022	1,0	0,65199	0,10832	0,00674	-12,26022
Рентабельність позикового капіталу	0,39597	0,99773	0,06550	0,06420	0,05490	0,16063
Рентабельність продажів	0,39845	0,23938	1,0	0,06916	0,16195	0,08121

Визначення рейтингової оцінки за стандартизованими показниками

Показники	Значення показників					
	ТОВ “АметКом пані”	Підприємств - конкурентів				
		ТОВ «Азбек»	ТОВ «Калина»	ТОВ «Софа»	ТОВ «Імперія»	ТОВ «Максі Дім»
Фондовіддача основних фондів	0,79448	0,00000	0,98519	0,86952	0,99503	0,00021
Фондомісткість основних фондів	0,95474	0,99503	0,44274	0,92767	0,00000	0,99496
Рентабельність основних фондів	0,67079	0,00000	0,93877	0,96134	0,99664	0,44284
К-т оборотності оборотних фондів	0,14238	0,00000	0,83177	0,17310	0,88849	0,23777
К-т завантаження оборотних фондів	0,82403	0,88839	0,12056	0,81296	0,00000	0,92427
Рентабельність оборотних фондів	0,00001	0,00102	0,41449	0,69990	0,92620	0,26136
Рентабельність власного капіталу	0,00806	0,00001	0,12111	0,79508	0,98656	175,83335
Рентабельність позикового капіталу	0,36485	0,00001	0,87330	0,87571	0,89322	0,70454
Рентабельність продажів	0,36186	0,57854	0,00000	0,86645	0,70232	0,84417
Всього:	4,12120	2,46299	4,72792	6,98174	6,38846	180,24347
Значення рейтингової оцінки (R)	2,03007	1,56939	2,17438	2,64230	2,52754	13,42548
Рейтинг	2	1	3	5	4	6

Додаток В

Таблиця В.1

SNW- аналіз сильних і слабких сторін ТОВ “АметКомпані”
(за Дж. Пір соном і Р. Робінзоном)

Сфера	Стратегічна позиція (фактори)	Якісна оцінка позицій (факторів)		
		S Сильна	N Нейтральна	W Слабка
1	2	4	5	6
Кадри	<ul style="list-style-type: none"> – управлінський персонал; – мораль і кваліфікація співробітників; – мотивація працівників; – сукупність виплат працівникам порівняно з аналогічним показником у конкурентів і в середньому по галузі; – кадрова політика; – можливість контролювати цикли наймання робочої сили; – плинність кадрів і прогули; – досвід. 	+	+	+
Організація загального управління	<ul style="list-style-type: none"> – організаційна структура; – престиж та імідж фірми; – організація системи комунікацій; – ефективність використання система контролю; – організаційний клімат, культура; – використання систематизованих процедур і техніки в процесі прийняття рішень; – кваліфікація, здібності й інтереси вищого керівництва; – система стратегічного планування; 	+	+	+

Закінчення табл. Г.1

1	2	3	4	5
Виробництво	<ul style="list-style-type: none"> – система контролю запасів, оборот запасів; – проектування, складання графіку роботи; – закупівля; – контроль якості; – середня стосовно конкурентів по галузі величина витрат; – дослідження і розробки, інновації; 	+	+ + + +	+
Маркетинг	<ul style="list-style-type: none"> – продукти (послуги), вироблені фірмою; – збір необхідної інформації про ринок; – частка ринку; – номенклатура товарів (послуг) і потенціал розширення; – життєвий цикл основних продуктів; – канали розподілу: число, охоплення і контроль; – організація збуту: знання потреб покупців; – імідж, репутація і якість товару; – просування товарів на ринок та їх реклама; – цінова політика; – процедури встановлення зворотного зв'язку з ринком. 	+	+ + + + +	+ + + + +
Фінанси й облік	<ul style="list-style-type: none"> – можливість залучення короткострокового капіталу; – можливість залучення довгострокового капіталу; – ставлення до податків; – ставлення до інвесторів, акціонерів; – можливість використання альтернативних фінансових стратегій; – «робочий» капітал: гнучкість структури капіталу; – ефективний контроль за витратами, можливість їх зниження; 		+ + + + +	+ + +

Додаток Г

Стратегічний баланс (для проведення SWOT- аналізу) ТОВ “АметКомпані”

Фактори	Оцінка зовнішнього середовища ТОВ “АметКомпані”				Оцінка внутрішнього середовища ТОВ “АметКомпані”			
	Можливості		Загрози		Сильні сторони		Слабкі сторони	
	Коротко- строкові	Довго- строкові	Коротко- строкові	Довго- строкові	Коротко- строкові	Довго- строкові	Коротко- строкові	Довго- строкові
1	2	3	4	5	6	7	8	9
<i>1. Залежні від діяльності підприємства</i>								
1.1	входження у нові ринки							
1.2					добра організаційна структура			
1.3		збільшення обсягів продажу						
1.4						Диферентційний асортимент товару		
1.5								внутрішні виробничі проблеми

1.6					контроль за якістю товарів			
1.7						високий рівень організації торгівлі		
1.8							не досить ефективна збутова мережа	
1.9							не задовільна організація маркетин- гової діяльності	
1.10							не чіткий контроль за витратами	
1.11							високий коефіцієнт плинності кадрів	
<i>2. Незалежні від діяльності підприємства</i>								
2.1					соціально- політична			

				нестабіль- ність				
2. 2						Кваліфіко- ваний персонал		
2..3				інфляція				
2. 4				тиск з боку конкуренті в				
2. 5				«ворожі» дії збоку держави				
2. 6					Стабіль- ність договірних відносин з постачальн иками			
2. 7			зміни в потребах і смаках споживачів					

Додаток Д

	<p>3. Можливості:</p> <p>3.1 Вхідження на нові ринки</p> <p>3.2 Розширення асортименту для задоволення споживачів</p> <p>3.3. Збільшення обсягів продажу</p>	<p>4. Загрози:</p> <p>4.1 Тиск з боку конкурентів</p> <p>4.2 «Ворожі» дії з боку держави</p> <p>4.3 Ріст рівня інфляції</p> <p>4.4 Зміни в потребах і смаках споживачів</p> <p>4.5 Зменшення ринку збуту у зв'язку з ростом цін</p>																																								
<p>1. Сильні сторони ТОВ «АметКомпані»</p> <p>1.1 Ефективна організаційна структура</p> <p>1.2 Диференційний асортимент товару;</p> <p>1.3. Значний контроль за якістю товарів;</p> <p>1.4. Компетентність у ключових питаннях;</p> <p>1.5. Стабільність договірних відносин з постачальниками;</p>	<p>Поле СМ</p> <table border="1"> <tr><td></td><td>+</td><td>+</td></tr> <tr><td>+</td><td>+</td><td>+</td></tr> <tr><td>+</td><td>+</td><td>+</td></tr> <tr><td>+</td><td></td><td></td></tr> <tr><td>+</td><td>+</td><td>+</td></tr> </table>		+	+	+	+	+	+	+	+	+			+	+	+	<p>Поле СЗ</p> <table border="1"> <tr><td>+</td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr> <tr><td></td><td></td><td></td><td>+</td><td>+</td></tr> <tr><td></td><td></td><td></td><td>+</td><td>+</td></tr> <tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr> <tr><td>+</td><td>+</td><td>+</td><td>+</td><td>+</td></tr> </table>	+								+	+				+	+						+	+	+	+	+
	+	+																																								
+	+	+																																								
+	+	+																																								
+																																										
+	+	+																																								
+																																										
			+	+																																						
			+	+																																						
+	+	+	+	+																																						
<p>2. Слабкі сторони ТОВ «АметКомпані»</p> <p>2.1 Внутрішні виробничі проблеми</p> <p>2.2. Не досить ефективна збутова мережа</p> <p>2.3 Незадовільна організація маркетингової діяльності</p> <p>2.4 Немає чіткого контролю над витратами</p> <p>2.5 Кадрові проблеми (високий коефіцієнт плинності)</p>	<p>Поле СлМ</p> <table border="1"> <tr><td>+</td><td>+</td><td>+</td></tr> <tr><td>+</td><td>+</td><td>+</td></tr> <tr><td>+</td><td>+</td><td>+</td></tr> <tr><td></td><td>+</td><td>+</td></tr> <tr><td></td><td></td><td>+</td></tr> </table>	+	+	+	+	+	+	+	+	+		+	+			+	<p>Поле СлЗ</p> <table border="1"> <tr><td>+</td><td>+</td><td></td><td>+</td><td></td></tr> <tr><td>+</td><td></td><td></td><td>+</td><td>+</td></tr> <tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr> <tr><td></td><td>+</td><td></td><td></td><td></td></tr> <tr><td></td><td>+</td><td></td><td></td><td></td></tr> </table>	+	+		+		+			+	+							+					+			
+	+	+																																								
+	+	+																																								
+	+	+																																								
	+	+																																								
		+																																								
+	+		+																																							
+			+	+																																						
	+																																									
	+																																									

Рис. Д.1. SWOT- матриця зв'язку деяких факторів ТОВ «АметКомпані»

ДЕМОНСТРАЦІЙНІ МАТЕРІАЛИ (Презентація)